

W.I. LENIN

OVER DE COMMUNE
VAN PARIJS

PROLETARIERS ALLER LANDEN VERENIGT U!

V. I. Lenin

В. И. Л Е Н И Н
О НАРХ>КККОИ КОММУНЕ

W. I. L E N I N

OVER DE COMMUNE VAN PARIJS

UITGEVERIJ VOOR LITERATUUR IN VREEMDE TALEN
Moskou

VOORWOORD BIJ DE RUSSISCHE VERTALING VAN K. MARX' BRIEVEN /LAN L. KUGELMANN

Met de uitgave van alle in het Duitse sociaal-demo- cratische weekblad „Neue Zeit” gepubliceerde brieven van Marx aan Kugelmann als afzonderlijke brochure hebben wij ons ten doel gesteld het Russische publiek nader met Marx en het Marxisme bekend te maken. Zoals te verwachten was is er in de briefwisseling van Marx zeer veel plaats ingeruimd aan persoonlijke aangelegenheden. Voor een biograaf is dit materiaal van zeer grote waarde. Voor het grote publiek in het algemeen, en voor de Russische arbeidersklasse in het bizondcr zijn passages in de brieven, die theoretisch en politiek materiaal bevatten van veel groter belang. In het revolutionaire tijdperk dat wij doormaken is het juist voor ons bijzonder leerzaam om ons in het materiaal te verdiepen, dat een beeld geeft van Marx, terwijl hij rechtstreeks op alle vraagstukken van de arbeidersbeweging en van de internationale politiek reageert. De redactie van de „Neue Zeit” merkt volkomen terecht op, dat „het verheffend is mannen te zien, wier denken en willen tijdens grote omwentelingen werd gevormd”. Voor de Russische socialist is het in het jaar 1907 dubbel noodzakelijk, deze mannen te kennen omdat dit hem tal van aanwijzingen van de grootste waarde geeft voor de directe taken der socialisten'in iedere revolutie die zijn land doormaakt. Juist nu beleeft Rusland een

„grote omwenteling”. De politiek van Marx in de betrekkelijk stormachtige jaren '60 van de vorige eeuw moet zeer en zeer vaak als voorbeeld dienen voor de politiek van een sociaal-democraat in de tegenwoordige Russische revolutie.

Daarom veroorloven wij ons slechts kort gewag te maken van de in theoretisch opzicht bijzonder belangrijke passages in de brieven van Marx, maar zijn revolutionaire politiek als vertegenwoordiger van het proletariaat, uitvoeriger te behandelen-

Voor het verkrijgen van een vollediger en grondiger kennis van het Marxisme is de brief van 11 juli 1868 (blz. 42 en de volgende) van het allergrootste belang. In de vorm van polemische opmerkingen tegen de vul-gair-economen geeft Marx hier een bijzonder nauwkeurige uiteenzetting van *zijn* opvatting van de zogenaamde „arbeids”-waardetheorie. Juist de bezwaren tegen de waardetheorie van Marx, die het meest vanzelfsprekend zijn bij de minst geschoolde lezers van „Het Kapitaal” en derhalve door de platvloerse vertegenwoordigers van de „professorale”, burgerlijke „wetenschap” het ijverigst worden aangegrepen, zijn hier door Marx kort, eenvoudig en bijzonder duidelijk geanalyseerd. Marx laat hier zien, welke weg hij heeft ingeslagen en welke weg men moet inslaan om tot de verklaring van de waardewet te komen. Aan de hand van de gebruikelijkste tegenwerpingen toont hij, hoe men zijn *methode* moet begrijpen. Hij maakt het verband duidelijk tussen zulk een (schijnbaar) zuiver theoretische en abstracte kwestie als de waardetheorie en het „belang van de heersende klassen” dat „*vereeuwiging van de verwarring*”¹¹ eist. Het ware te wensen dat ieder die begint Marx te bestuderen en „Het Kapitaal” te lezen, tegelijk met de studie van de eerste en moeilijkste hoofdstukken van „Het Kapitaal” de door ons genoemde brief leest en herleest. Andere in theoretisch opzicht buitengewoon

interessante passages in de Brieven betreffen Marx' beoordeling van verschillende schrijvers. Wanneer men deze levendig geschreven beoordelingen van Marx leest, die zo vol hartstocht zijn en getuigen van een alomvattende belangstelling voor de grote ideologische stromingen en hun analyse, dan krijgt men het gevoel alsof men de woorden van de geniale denker met eigen oren hoort. Behalve de terloops neergeschreven opmerkingen over Dietzgen, verdienen speciaal de uitingen over de Proudhonisten de belangstelling van de lezer (blz. 17). De „gulden” intellectuele jeugd uit de kringen der bourgeoisie, die zich in tijden van maatschappelijke opgang „tot het proletariaat” wendt, zonder in staat te zijn zich het standpunt van de arbeidersklasse eigen te maken en hardnekkig en ernstig in de „gewone gelederen” van de proletarische organisaties te werken, wordt door hem in weinige trekken verbluffend scherp gekenmerkt.

Zie bv. een uiting over Dühring, die als het ware vooruitloopt op de inhoud van het negen jaar later door Engels (tezamen met Marx) geschreven beroemde werk „Anti-Dühring” (blz. 35). Er bestaat een Russische vertaling van Zederbaum, die helaas niet alleen hiaten vertoont, maar ook ronduit slecht, vol fouten, is. Hier vindt men ook uitlatingen over Thünen, die ook betrekking hebben op de rente-theorie van Ricardo. Reeds toen, in het jaar 1868, verwierp Marx beslist de „fouten van Ricardo”, die hij in het in 1894 verschenen derde deel van „Het Kapitaal” definitief heeft weerlegd en die tot op heden worden nagepraat door de revisionisten, vanaf onze ultra-burgerlijke en zelfs „Zwarte-honderd-man”, de heer Boelgakow, tot en met de „bijna orthodoxe” Maslow.

Interessant is ook wat hij schrijft over Büchner met zijn vulgaire materialisme en diens van Lange (de gebruikelijke bron van de „professorale” burgerlijke filosofie!) overgenomen „oppervlakkig geklets”, (blz 48.)

Laat ons nu tot de revolutionaire politiek van Marx overgaan. Bij ons in Rusland heeft onder de sociaaldemocraten een echt kleinburgerlijke voorstelling van het Marxisme verbazend grote verbreiding gevonden, nl. dat een revolutionaire periode met haar speciale vormen van strijd en haar bijzondere taken voor het proletariaat bijna een anomalie is, terwijl „constitutie” en „uiterste oppositie” regel zouden zijn. Er bestaat in geen land ter wereld op het ogenblik zulk een diepgaande revolutionaire crisis als in Rusland en in geen enkel land zijn er „Marxisten” (het Marxisme vernederende en vulgariserende Marxisten), die zulk een sceptisch, zulk een kleinburgerlijk standpunt ten opzichte van de revolutie innemen. Uit het feit dat de revolutie naar haar inhoud burgerlijk is, maakt men bij ons de platte gevolgtrekking, dat de bourgeoisie de *motor* van de revolutie is, dat het proletariaat in deze revolutie slechts bijkomstige, geen zelfstandige taken heeft te vervullen en een proletarische leiding van de revolutie onmogelijk is!

Hoe ontmaskert Marx in zijn brieven aan Kugelmann deze platte opvatting van het Marxisme! Zie de brief van 6 april 1866. Toentertijd legde Marx de laatste hand aan zijn hoofdwerk. De beoordeling van de Duitse revolutie van 1848 had hij reeds 14 jaar vóór deze brief in een afgeronde vorm gegeven. Zijn socialistische illusies over een nabijzijnde socialistische revolutie in het jaar 1848 had hij zelf in het jaar 1850 weerlegd. En in 1866, toen hij nauwelijks het aanwassen van nieuwe politieke crisissen begon waar te nemen, schreef hij:

„Zullen onze spitsburgers (het gaat om de Duitse liberale bourgeoisie) eindelijk inzien, dat het zonder een revolutie die Habsburg en Hohenzollern uit de weg ruimt... tenslotte toch weer tot een dertigjarige oorlog... moet komen...? (blz. 13—14.)

Geen schijn van illusie, dat de op handen zijnde revolutie (het werd een revolutie van bovenaf en niet van onderop, zoals Marx verwachtte) een einde aan de bourgeoisie en aan het kapitalisme zou maken. Hij constateert klaar en duidelijk, dat zij alleen maar de Pruisische en Oostenrijkse monarchie uit de weg zal ruimen. Maar welk een geloof in deze burgerlijke revolutie!

j

Een echte revolutionaire hartstocht van de proletarische strijder, die de geweldige rol van de burgerlijke revolutie voor de vooruitgang van de socialistische beweging begrijpt!

Drie jaar later constateert Marx aan de vooravond van de ineenstorting van het Napoleontische keizerrijk in Frankrijk een „zeer interessante” maatschappelijke beweging en spreekt hij er *direct geestdriftig* over, dat „de Parijzenaars hun jongste revolutionaire verleden echt instuderen, om zich op de komende nieuwe actie van de revolutie voor te bereiden.” En nadat hij de klassenstrijd heeft beschreven, die bij de analyse van het verleden te voorschijn treedt, besluit Marx (blz. 56):

„En zo borrelt de gehele historische heksenketel!

Eens zal het *bij ons* — (in Duitsland!) — zo ver zijn!”

Ziehier wat de door scepticisme ontcrachte, door schoolvosserij afgestompte, tot berouwvolle redevoeingen neigende Russische Marxistische intellectuelen die de revolutie snel nroc zijn en als over een feest dromen over het begraven van de revolutie en haar aflossing door het constitutionele proza, van Marx zouden moeten leren. Zij zouden bij de theoreticus en de leider van de proletariërs geloof in de revolutie moeten leren, zouden moeten leren hoe men de arbeidersklasse oproept om haar rechtstreeks revolutionaire taken tot het einde toe te verdedigen, zij zouden de vastberadenheid moeten

leren, die geen kleinzielig gejammer na tijdelijke tegenslagen van de revolutie duldt.

De schoolvossen van het Marxisme menen: clat is allemaal ethisch geklets, romantiek, gebrek aan realisme! Neen, mijne heren, dat is de vereniging van de revolutionaire theorie met de revolutionaire politiek, de vereniging zonder welke het Marxisme tot Brentanoïs- me, Stroewisme, Sombartisme wordt- De leer van Marx heeft de theorie en de praktijk van de klassenstrijd tot een onverbrekkelijk geheel verbonden. En degene die de objectieve, de toestand nuchter constaterende theorie verdraait om het bestaande te rechtvaardigen en tot het streven afzakt zich zo snel mogelijk bij elke tijdelijke inzinking van de revolutie aan te passen, zich zo snel mogelijk van de „revolutionaire illusies” te ontdoen en zich met „reëel” kleingeestig gedoe bezig te houden, is geenszins een Marxist.

Marx verstond het om in de schijnbaar vreedzaamste, „idyllische” zoals hij zelf zeide, „troosteloos-slomp- zinnige” (volgens de redactie van de „Neue Zeit”) tijden het naderen van de revolutie aan te voelen en het proletariaat tot de hoogte van het besef van zijn leidende, revolutionaire taak te *verheffen*. Onze Russische intellectuelen die als filisters Marx vulgariseren, leren het proletariaat daarentegen in de meest revolutionaire periode de politiek van de passiviteit, van het volgzaam „met de stroom” meedrijven, van het schuchter ondersteunen der onstandvastigste elementen van de liberale mode-partij!

De beoordeling van de Commune door Marx is de kroon op de brieven aan Kugelmann. En deze beoordeling krijgt bizonder groot belang, als men de methoden van de rechtervleugel der Russische sociaal- democratie daar tegenover stelt. Plechanow, die na december 1905 kleinmoedig uitriep: „Men had niet naar de wapens moeten grijpen”, was zo bescheiden om zich

zelf mei Marx te vergelijken. Marx zou immers in het jaar 1870 de revolutie eveneens hebben geremd.

Ja, Marx heeft haar *eveneens* geremd. Maar ziet eens, welk een afgrond gaapt tussen Plechanow en Marx, bij deze, door Plechanow zelf gemaakte vergelijking.

Plechanow heeft in november 1905, een maand voor het hoogtepunt van de revolutionaire golf van de eerste Russische revolutie, het proletariaat geenszins beslist gewaarschuwd, maar integendeel ronduit over de noodzakelijkheid gesproken, om *de wapens te leren hanteren en zich te bewapenen*. Toen echter een maand later de strijd uitbrak, haastte Plechanow zich zonder de minste analyse van zijn betekenis, zijn rol in de algemene loop der gebeurtenissen en zijn verband met de voorafgaande vormen van de strijd te geven, de berouwhebbende intellectueel te spelen: „Men had niet naar de wapens moeten grijpen!”

Marx heeft in *september 1870, een half jaar* voor de Commune, de Franse arbeiders openlijk gewaarschuwd: een opstand zou een *dwaasheid* zijn, schreef hij in zijn bekende Adres van de Internationale Hij ontmaskerde van te voren de nationalistische illusies over de mogelijkheid van een beweging in de geest van het jaar 1792. Hij verstond het om *niet achteraf*, maar vele maanden van te voren, te zeggen: „Men moet niet naar de wapens grijpen.”

En welke houding nam hij aan, toen deze volgens zijn eigen verklaring van september, *hopeloze* zaak in maart van het jaar 1871 werkelijkheid begon te worden? Misschien heeft Marx dat alleen maar gebruikt (zoals Plechanow de decembergebeurtenissen) om zijn vijanden, de Proudhonisten en de Blanquisten, die de Commune leidden, er eens „van langs te geven”? Misschien begon hij op te spelen en als een schooljuffrouw te brommen: ik heb het immers gezegd, ik heb jullie immers gewaarschuwd, daar heb je nu jullie romantiek, jullie revolu

tionaire nonsens? Of misschien nam hij afscheid van de Communards, evenals Plechanow van de strijders van december, met de vermaning van een zelfvoldaan filister: „Men had niet naar de wapens moeten grijpen”?

Neen. Op 12 april 1871 schrijft Marx een *geestdriftige* brief aan Kugelmann, — een brief die wij gaarne bij iedere Russische sociaal-democraat, bij iedere Russische arbeider die lezen en schrijven kan, aan de muur zouden willen hangen. Marx, die in september 1870 de opstand een dwaasheid had genoemd, toont daarvoor in april 1871, wanneer «hij de massale volksbeweging ziet, de grootste belangstelling — als een deelnemer aan grootse gebeurtenissen, die in de wereldhistorische revolutionaire beweging een stap vooruit betekenen.

Dit is een *poging*, schrijft hij, om de bureaucratisch-militaire machine stuk te slaan en haar niet eenvoudig in andere handen over te dragen. En hij heft een waar hosanna aan op de door Proudhonisten en Blanquisten geleide „heldhaftige” Parijse arbeiders.

„Welk een elasticiteit, — schrijft hij — welk een historisch initiatief, welk een offervaardigheid bij deze Parijzenaars!” (blz. 75) „De geschiedenis heeft nog nooit een voorbeeld van een dergelijke grootte gekend”.

Marx stelt *het historisch initiatief van de massa's* boven alles. Oh, indien onze Russische sociaal-democra- ten toch bij Marx iets inzake de beoordeling van het *historisch initiatief* van de Russische arbeiders en boeren in oktober en december 1905 zouden leren!

De hulde van de grote wijsgeer die een half jaar van te voren de mislukking van het *historisch initiatief* van de massa's voorzien had — en het levenloze, gevoelloze, pietluttige: „Men had niet naar de wapens moeten grijpen!” — is dat niet een verschil als tussen hemel en aarde?

En als een *deelnemer* aan de massa-strijd die hij in de Londense verbanning met de hem eigen geestdrift en hartstocht meebeleeft, begint Marx aan een kritiek op de *concrete schreden* van de „waanzinnig-dappere” Parijzenaars, die „bereid zijn de hemel te bestormen”.

Oh, wat zouden onze tegenwoordige „realistische” wijzen onder de Marxisten, die in de jaren 1906 en 1907 in Rusland de revolutionaire romantiek veroordeelden, Marx toenmaals hebben uitgelachen! Hoe zouden deze mensen de *materialist*, de *econoom*, de vijand van de utopie, die een „poging” om de *hemel* te bestormen hulde brengt, hebben gehoond! Hoeveel tranen, neerbuigende vrolijkheid of meegevoel hadden allerlei „mensen in een foedraal”¹ over rebellie-tendenties, over utopisme enz. naar aanleiding van deze beoordeling van een hemel-.bestormende beweging niet ten beste gegeven!

Maar Marx was niet vervuld van de betweterij van de sufferds, die bang zijn om over de *techniek* van de hoogste vormen van de revolutionaire strijd te discussiëren. Hij behandelt juist *de technische* vraagstukken van de opstand. Verdediging of aanval? — vraagt hij zich af, alsof de krijgsverrichtingen in de onmiddellijke nabijheid van Londen plaats vonden. En hij komt tot de slotsom: onvoorwaardelijk de aanval, *men had direct naar Versailles moeten oprukken.. .*”

Dit werd in april 1871 geschreven, enige weken voor het grote bloedbad van mei. . ■

„Men had direct naar Versailles moeten oprukken” — d.w.z. de opstandelingen die de „dwaze” (september 1870) actie, om de hemel te bestormen, waren begonnen.

„Men had niet naar de wapens moeten grijpen”, in

¹ „Een mens in een foedraal” in de bekende vertelling van A. Tsjechow is het type v-an een bekrompen kleinburger die angst heeft voor al het nieuwe en voor ieder initiatief. — *Red.*

december 1905 om zich mei geweld tegen de eerste aanslagen op de veroverde vrijheden te keren. . .

Ja, Plechanow heeft zichzelf niet voor niets met Marx vergeleken!

„De tweede fout — gaat Marx in zijn *technische* kritiek voort — het Centraal Comité (*de militaire lei- ding*, let wel, het gaat hier over het Centraal-Comité van de Nationale Garde), het CC. heeft zijn volmachten *te vroeg* neergelegd..

Marx verstond het om de *leiders* voer een te vroege opstand te waarschuwen. Maar tegenover het *proletariaat*, dat de hemel bestormt, gedraagt hij zich als een praktische raadgever, als een deelnemer aan de *strijd* van de massa's die de *gehele* beweging op *een hogere* trap verheffen ook ondanks de verkeerde theorieën en de fouten van Blanqui en Proudhon.

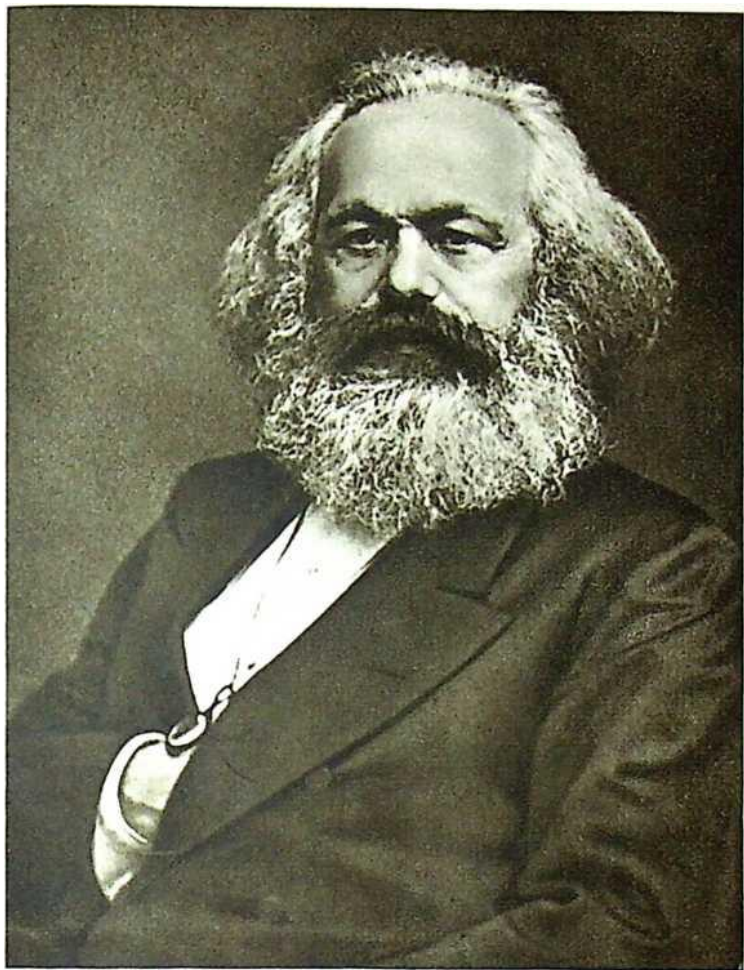
„Hoe dan ook — schrijft hij — de tegenwoordige opstand van Parijs is, ook al legt zij het af tegen de wolven, de zwijnen en de gemene honden van de oude maatschappij, de roemrijksle daad van onze partij sinds de Juni-opstand”.

En zonder voor het proletariaat ook maar *een enkele* fout van de Commune te verheimelijken, wijdde Marx aan deze *heldendaad* een werk dat *tot nu toe* de beste leidraad is gebleven voor de strijd om de „hemel”, en de ergste verschrikking voor de liberale en radicale „*zwijnen*”.

Plechanow wijdde aan de decembermaand een „werk” dat voor de Kadetten bijna een evangelie geworden is.

Ja, Plechanow heeft zich niet voor niets met Marx vergeleken.

Kugelmann heeft waarschijnlijk in zijn antwoord aan Marx twijfel geuit en op de hopeloosheid van de zaak gewezen, op het realisme in tegenstelling tot de roman-

tiek, — in elk geval vergeleek hij de Commune-ops/a/zr/ niet de vreedzame demonstratie in Parijs van 13 juni 1849.

Onmiddellijk (op 17 april 1871) wijst Marx Kugelmann hiervoor scherp terecht

„De wereldgeschiedenis — schrijft hij — zou inderdaad zeer gemakkelijk te maken zijn, wanneer de strijd alleen onder voorwaarde van onfeilbaar gunstige kansen werd aanvaard”.

In september 1870 noemde Marx de opstand een dwaasheid. Maar toen de *massa's* in opstand waren gekomen, wilde Marx met hen mede gaan, met hen leren van de strijd, geenszins echter hun stadhuis-voor-schriften geven. Hij begrijpt, dat een poging om van te voren de kansen *met volkomen nauwkeurigheid* te berekenen kwakzalverij of hopeloze schoolvosserij zou zijn. Hij stelt *boven alles* het feit dat de arbeidersklasse heldhaftig, zelfopofferend, met initiatief wereldgeschiedenis *maakt*. Marx beschouwde deze geschiedenis van het standpunt dergenen die haar *maken* en zonder de mogelijkheid te hebben om van te voren *feilloos* de kansen te berekenen, niet echter van het standpunt van de spitsburgerlijke intellectueel die moraliseert „het was gemakkelijk vooruit te zien. . . men had niet. . . moeten grijpen. .

Marx wist het feit ook te erkennen, dat er in de geschiedenis ogenblikken voorkomen, waarop een vertwijfelde strijd van de *massa's*, zelfs voor een hopeloze zaak, *noodzakelijk* is voor de verdere opvoeding van deze massa's en voor hun voorbereiding tot de *eerstvolgende* strijd.

Voor onze huidige quasi-Marxisten die Marx zo gaarne zinloos citeren, alleen om een oordeel over het verleden, doch niet om de bekwaamheid de toekomst te scheppen aan hem te ontlenen, is een op deze wijze

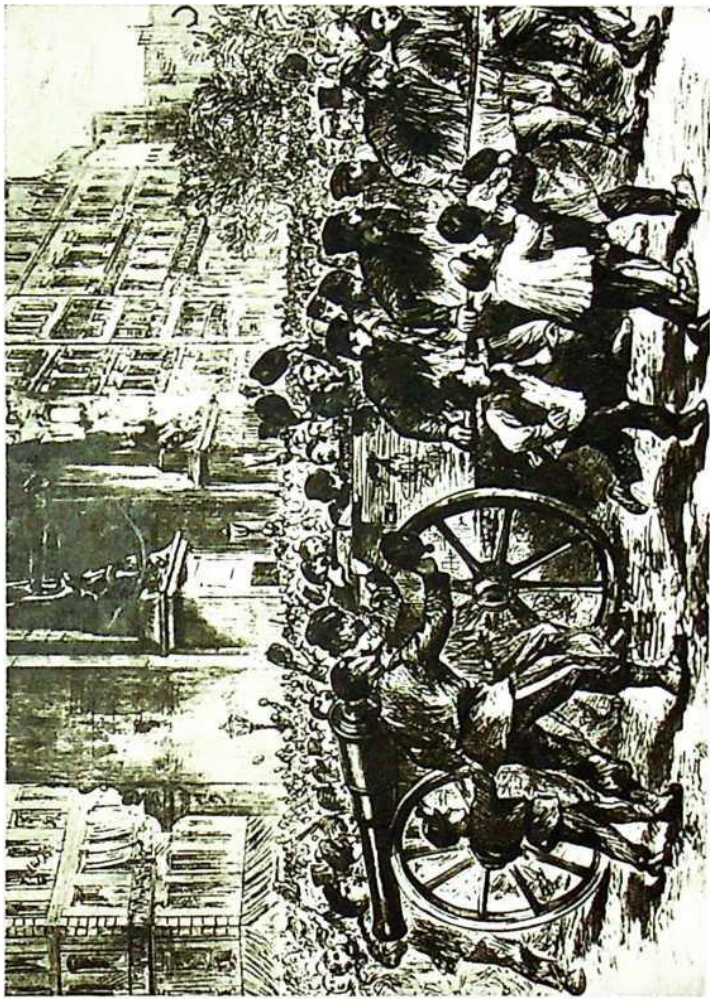
stellen van het vraagstuk volkomen onbegrijpelijk, zelfs principieel vreemd. Plechanow heeft daaraan niet eens gedacht, toen hij het na december 1905 zich tot taak stelde om te „remmen”...

Maar Marx stelt dit vraagstuk juist zonder in het minst te vergeten, dat hij in september 1870 de opstand zelf een dwaasheid heeft genoemd.

. De burgerlijke canailles van Versailles — *schrijft hij* — stelden de Parijzenaars voor het alternatief, óf de strijd te aanvaarden, óf zonder strijd het onderspit te delven; *de demoralisatie van de arbeidersklasse* zou in het laatste geval een *veel groter* ongeluk zijn geweest, dan de ondergang van een willekeurig aantal leiders”.

En hiermede willen wij het korte overzicht beëindigen van de lessen die Marx in de brieven aan Kugelmann over een het proletariaat waardige politiek geeft.

5 februari 1907

Het volk verjaagt de politie en soldaten van Thiers, die op Monmartre, 18 maart 1871 de Artillerie van de Nationale Garde wilden weghalen.

REPUBLIQUE IBAXCAISE.

LIBERTE, ECALITE, FRATERNITE.

AI 1'1'11'IE

Citoyens,

Le Peupfe de Paris a secoué Ie jong qu'on essay ait de lui impotier.

Cal me, impassible dans sa force, il a attendn saus crainte conmie saus provoention les fous eliontes qui voulaient toucher a la Bènuholique

Cette fois, nas frèredr larniéc n'ont pas voulu porter la main NUF l'arche sainte de nos libertés. Merci a tous; et que Paris et la Franco jettent ensemble les bases (Tune Hépublique acelaniée avec foute* ses conséquences, Ie soul Gouvernement qui fermera |M>ur toujours l'ère des invasions et dos guerres civiles.

Lctat de siègc est leve

IA' Peuple de Paris est convoiqic dans ses sections poir faire ses Électious communale*.

La sóreté de tous les citoyens est assiirw par Ie concours de la Garde nationale.

fUteM»-YiUe. F», U 19 aur. IA71.

tjf Comité central de la Carde nationale,

ASM, BILLIOKAY, FERRAT. BA RICK. BdonarJ MORE AU.
C. DVI'ONT. VARLLX. HOURSIER. MORTIER. KOI UIER.
LAVALKTTE. Pr. JO'RIIE, ROISSKAU. <'h. M LEIER. R
LA SCI IET. J G'ROLLARI>. RARROU*. II. (iERES.ME.
FABRK. POI'GEHKT.

Oproep van het Centrale Comité van de Nationale Garde van 19
maart 1871.

DE LESSEN VAN DE COMMUNE¹

Na de staatsgreep, die de revolutie van 1848 afsloot, geraakte Frankrijk voor 18 jaren onder het juk van het Napoleontisch regime, dat het land niet slechts economisch bankroet, maar ook nationale vernedering bracht. Het proletariaat, dat tegen het oude regime in verzet kwam, nam tweeërlei taak op zich: een algemeen nationale en een klasse-taak, — de bevrijding van Frankrijk van de invasie der Duitsers en de socialistische bevrijding der arbeiders van het kapitalisme. Deze verbinding van twee doelstellingen is het meest karakteristieke kenmerk der Commune

De bourgeoisie vormde toen de „regering der nationale verdediging” en voor de algemeen-nationale onafhankelijkheid moest het proletariaat onder haar leiding strijden. In werkelijkheid was dit een regering van het „volksverraad”, die haar taak zag in het bestrijden van het Parijse proletariaat. Doch het proletariaat, verblind door patriottische illusies, zag dit niet. De patriottische gedachte is nog afkomstig uit de tijd van de Grote Franse Revolutie der 18e eeuw; zij beheerste de geest van de socialisten der Commune, en Blanqui bv., een onverdacht revolutionair en vurig aanhanger van het socia-

¹ Dit artikel is het verslag van Lenins redevoering op een op 18 maart 1908 te Genève gehouden internationale meeting ter herdenking van de revolutie van 18-18, van de Commune en van de 25e sterfdag van Marx. *Red.*

der bourgeoisie vernietigd. Het Europese proletariaat heeft van de Commune geleerd, dat de taken van de socialistische revolutie concreet gesteld moeten worden.

De les, die het proletariaat heeft ontvangen, zal niet worden vergeten. De arbeidersklasse zal er een nuttig gebruik van maken, zoals het dit reeds in Rusland gedurende de December-opstand heeft gedaan.

Het tijdperk, dat aan de Russische revolutie voorafging en haar voorbereidde, toont enige gelijkenis met de tijd van het Napoleontische juk in Frankrijk. Ook in Rusland bracht de absolutistische kliek de verschikkingen van het economisch bankroet en van de nationale vernedering over het land. Doch gedurende lange tijd, — zolang de sociale ontwikkeling nog niet de voorwaarden voor de massabeweging had geschapen, — kon de revolutie niet uitbreken en de alleen-staande aanvallen tegen de regering in de vóór-revolutionaire periode sprongen trots hun heldhaftigheid op de onverschilligheid der volksmassa's af. Slechts de sociaal-democratie heeft door taaie en planmatige arbeid de massa's tot de hoogste strijdvorm weten op te voeden: — tot massa-acties en tot de gewapende burgeroorlog.

Zij heeft in het jonge proletariaat de „algemeen-nationale” en „patriottische” dwalingen weten stuk te slaan, en nadat het dankzij haar rechtstreekse inmenging was gelukt, de tsaar het Manifest van de 17e oktober' te ontrukken, zette het proletariaat zich aan de energieke voorbereiding van de verdere, onafwendbare fase der revolutie, — de gewapende opstand. Vrij van „algemeen nationale” illusies, concentreerde het zijn klassekrachten in zijn massaorganisaties, — de Sowjets van arbeiders- en soldatenge-deputeerden enz. Ondanks alle ver-

¹ Bedoeld wordt het Manifest van 17 oktober 1905, waarin de tsaar uit angst voor de revolutie democratische vrijheden en een grondwet beloofde. — *Red.*

schillen in doeleinden en taken tussen de Russische revolutie en de Franse van 1871, moest het Russische proletariaat naar dezelfde strijdmethode grijpen, die de Parijse Commune ontwikkeld had: — naar de burgeroorlog. Op grond van de lessen der Commune wist het proletariaat dat het ook vreedzame wapenen niet mocht versmaden; zij dienen zijn dagelijkse belangen, zij zijn in het voorbereidende tijdperk van een revolutie nood- zakelijk; — maar nooit mag het vergeten, dat de klassenstrijd onder bepaalde voorwaarden de vorm van de gewapende strijd en van de burgeroorlog aanneemt. Er zijn ogenblikken, dat de belangen van het proletariaat de meedogenloze vernietiging van de vijanden in open gevecht eisen. In de Commune heeft het Franse proletariaat dit voor de eerste maal aangetoond; in de December-opstand heeft het Russische proletariaat dit schitterend bevestigd.

Al zijn deze twee grootse opstanden der arbeidersklasse ook neergeslagen — een nieuwe opstand komt, waarin de vijanden van het proletariaat zwak zullen blijken en waaruit het socialistische proletariaat met een volledige overwinning te voorschijn zal treden.

„Zagranitsjnaja Gazeta”, Nr. 2. 23 maart 1908

TER HERINNERING AAN DE COMMUNE

Veertig jaren zijn voorbijgegaan, sedert de Commune van Parijs werd uitgeroepen. Op traditionele wijze heeft het Franse proletariaat door vergaderingen en demonstraties de herinnering aan de mannen der revolutie van 18 maart 1871 geëerd; einde mei zal het weer kransen leggen op de graven der gefusilleerde c-ommu- nards, deze slachtoffers van de gruwelijke „Meiweek”, en aan hun graven opnieuw zweren, onverpoosd te zullen strijden tot de volledige overwinning van hun ideeën, tot de volkomen vervulling van hun laatste wil.

Hoe komt het, dat niet alleen in Frankrijk, maar in de hele wereld, het proletariaat in de mannen van de Parijse Commune zijn voorlopers eert? En waarin bestaat de erfenis der Commune?

De Commune ontstond spontaan; niemand heeft ze bewust en planmatig voorbereid. De verloren oorlog tegen Duitsland, de ontberingen gedurende het beleg, de werkloosheid onder het proletariaat en de nood onder de kleine burgerij; de verontwaardiging der massa's over de hogere klassen en over de autoriteiten, die hun volkomen onbekwaamheid hadden bewezen; de vage gisting in de rijen der arbeidersklasse die ontevreden was met haar positie en naar een andere sociale orde streefde; de reactionaire samenstelling der Nationale Vergadering, die voor het lot der Republiek deed vre

zen; — deze en nog vele andere dingen vloeiden samen en dreven de Parijse bevolking naar de revolutie van 18 maart, die onverwacht de macht legde in de handen der Nationale Garde, in de handen van de arbeidersklasse on de zich bij haar aansluitende kleinburgerij.

Het was een in de geschiedenis weergaloze gebeurtenis. Tot dusverre placht de macht in handen der landheren en kapitalisten te liggen, d.w.z. in handen van hun vertrouwenslieden, die de z.g. regering vormden. Maar na de revolutie van 18 maart, toer de regering van de heer Thiers met haar troepen, haar politie en haar ambtenaren uit Parijs was gevlucht, bleef het volk meester van de toestand en de macht ging op het proletariaat over. In de moderne maatschappij kan evenwel het door het kapitaal economisch geknechte proletariaat niet politiek heersen, zonder de ketenen te hebben gebroken, die het aan het kapitaal kluisteren. Om deze reden moest de beweging der Commune onvermijdelijk een socialistische inslag krijgen, d-w.z. moest zij ertoe overgaan naar de omverwerping van de bourgeois-heerschappij van het kapitaal, de vernietiging van de eigenlijke *grondslagen* der moderne maatschap- pij-orde te streven.

In het begin was deze beweging uiterst bont en vaag. De patriotten sloten er zich bij aan, in de hoop, dat de Commune de oorlog tegen de Duitsers weer zou opnemen en tot een gelukkig einde brengen. Zij vond de ondersteuning der kleinhandelaars, die met ondergang werden bedreigd, indien zij geen uitstel konden krijgen voor het betalen van de wissels en de woninghuur (dit uitstel wilde de regering hun niet geven, de Commune deed het). Tenslotte sympathiseerden ook de burgerlijke republikeinen eerst met de beweging omdat zij de vrees koesterden, dat de reactionaire Nationale Vergadering (de „dorpspotentaten”. de onbeschaafde landheren) de monarchie weer zou herstellen. Doch de hoofdrol in

deze beweging speelden natuurlijk de arbeiders (in het bijzonder de Parijse handwerkers), onder wie in de laatste jaren van het tweede keizerrijk een ijverige socialistische propaganda was gevoerd en van wie er velen zelfs lid waren van de Internationale.

Slechts de arbeiders bleven tot het laatst de Commune trouw. De burgerlijke republikeinen en de kleinburgers bleven spoedig ten achter; de enen werden af geschrikt door het revolutionair-socialistische en proletarische karakter der beweging, de anderen trokken zich terug, toen zij zagen, dat de beweging tot een onafwendbare nederlaag was veroordeeld. Slechts de Franse proletariërs ondersteunden onbevreesd en onverpoosd *hun* regering, — zij alleen streden en stierven voor haar, d.w.z. voor de zaak van de bevrijding der arbeidersklasse, voor een betere toekomst van alle werkers.

Verlaten door haar bondgenoten van gisteren, door niemand ondersteund, moest de Commune onvermijdelijk de nederlaag lijden. Frankrijk's gehele bourgeoisie, alle landheren, beursgokkers, fabrikanten, alle grote en kleine dieven, alle uitbuiters hadden zich tegen haar verenigd. Deze burgerlijke coalitie, ondersteund door Bismarck (die voor het neerslaan van het revolutionaire Parijs 100.000 Franse soldaten uit de Duitse gevangenschap ontsloeg), gelukte het, de achterlijke boeren en de kleinburgers in de provincie tegen het proletariaat van Parijs op te hitsen en half Parijs met een ijzeren ring te omklemmen (de andere helft was door het Duitse leger geblokkeerd). In enkele grote steden van Frankrijk (Marseille, Lyon, St. Etienne, Dijon e.a.) deden de arbeiders eveneens pogingen om de macht te grijpen, de Commune te proclameren en Parijs te hulp te snellen, maar deze pogingen mislukten spoedig. En Parijs, dat het eerst de vaan van de proletarische opstand had ontplooid, bleef aan zich zelf overgelaten en was zo tot onvermijdelijke ondergang gedoemd.

Voor een zegevierende sociale revolutie moeten op zijn minst twee voorwaarden aanwezig zijn: een hoge trap van ontwikkeling der produktiekrachten en het voorbereid zijn van het proletariaat. In 1871 ontbraken evenwel deze beide voorwaarden. Het Franse kapitalisme was nog weinig ontwikkeld; Frankrijk was toentertijd een overwegend kleinburgerlijk land (een land van handwerkers, boeren, winkeliers enz.). Aan de andere kant was er geen arbeiderspartij; het ontbrak aan voorbereiding en langdurige scholing der arbeidersklasse die zich in haar geheel, niet eens een duidelijk beeld kon vormen van haar doeleinden en de methode om deze te verwezenlijken. Er ontbraken zowel ernstige politieke organisaties van het proletariaat, als sterke vakverenigingen en coöperaties.

Maar wat het meest aan de Commune ontbrak, was tijd en bewegingsvrijheid om zich te bezinnen en een begin te maken met het verwezenlijken van haar program. Nauwelijks was de Commune met haar werk begonnen of de regering die haar zetel naar Versailles had verlegd en door geheel de bourgeoisie werd ondersteund, opende haar militaire operaties tegen Parijs. Zo moest dan de Commune in de eerste plaats aan verdediging denken. En tot haar einde, op 21—28 mei, had zij geen tijd om zich ernstig met iets anders bezig te houden.

Overigens was de Commune, niettegenstaande de zo ongunstige omstandigheden en de korte tijd van haar bestaan, toch in staat enige maatregelen te treffen, die haar ware betekenis en haar doeleinden voldoende kenmerken. De Commune verving het staande leger, dit blinde werktuig in de handen der heersende klassen, door de algemene volksbewapning; zij proclameerde de scheiding van kerk en staat; zij schafte de begroting voor eredienst af (d.w.z. de door de staat aan de priesters uitgekeerde salarissen); zij gaf het volksonderwijs

een zuiver wereldlijk karakter en diende de gendarmen in de soutane hierdoor een flinke klap toe. Op zuiver sociaal gebied kon de Commune slechts weinig uitrichten; maar ook dit weinige openbaart duidelijk haar karakter als volks-, als arbeiders-regering: de nachtarbeid in de bakkerijen werd verboden, het boetestelsel werd afgeschaft, deze tot wet verheven uitplundering van de arbeiders; en tenslotte werd het beroemde decreet afgekondigd waardoor alle fabrieken, bedrijven en werkplaatsen, die door hun bezitters waren verlaten of stopgezet, aan arbeiders-coöperaties voor het hervatten van de produktie werden toegewezen. Om als het ware nadruk te leggen op haar karakter van een werkelijk democratische, proletarische regering, bepaalde de Commune, dat de salarissen van alle bestuurs- en regeringsambtenaren niet hoger mochten zijn dan het normale arbeidersloon, en in geen geval hoger dan 6000 frank per jaar (minder dan 200 Roebel per maand).

Al deze maatregelen bewijzen duidelijk dat de Commune een dodelijk gevaar was voor de oude, op knechtschap en uitbuiting berustende wereld. De burgerlijke maatschappij kon derhalve niet rustig slapen, zolang op het Parijse Raadhuis de rode vaan van het proletariaat wapperde. En toen het de georganiseerde regeringsmacht eindelijk was gelukt, de slecht georganiseerde macht der revolutie te overweldigen, organiseerden de door de Duitsers verslagen en slechts tegenover hun overwonnen landslieden dappere Bonapartistische generaals, deze Franse Rennenkampfs en Möller-Sakomelski's², een slachting, zoals Parijs nog nooit had beleefd. Bijna 30.000 Parijzenaars werden door de verdier-

¹ D.w.z. ongeveer 250 gulden per maand. — *Red.*

² Twee Russische generaals, die berucht zijn geworden door hun strafexpedities in het revolutiejaar 1905 en hun beulswerk bij het onderdrukken van revolutionaire opstanden. — *Red.*

lijkte soldateska vermoord, ongeveer 45.000 werden er gevangen genomen. Velen van dezen zijn later ter dood veroordeeld en bij duizenden naar het tuchthuis of in de verbanning gezonden. Parijs verloor in totaal ongeveer 100.000 van zijn zonen, onder wie de beste arbeiders uit alle vakken.

De bourgeoisie was voldaan. „Thans is het met het socialisme voor lange tijd uit!” — verklaarde haar leider, de bloeddorstige dwerg Thiers, na het bloedbad, dat hij en zijn generaals het Parijse proletariaat hadden bereid. Deze burgerlijke raven hadden echter tevergeefs gekrast. Nauwelijks zes jaar na het neerslaan van de Commune, toen vele strijders nog in het tuchthuis en in de verbanning smachtten, kwam in Frankrijk reeds een nieuwe arbeidersbeweging op. Een nieuw socialistisch geslacht, verrijkt door de ervaringen van zijn voorgangers, doch geenszins ontmoedigd door hun nederlaag, greep het vaandel dat aan de handen der Commune-strijders was ontvallen, en droeg het vol vertrouwen en moedig voort onder de leuze: „Leve de sociale revolutie! Leve de Commune!” En nog een paar jaar later dwong de nieuwe Arbeiderspartij en de, door deze in het hele land gevoerde agitatie de heersende klassen om de gevangen Communards, die de regering nog in handen had, vrij te laten.

De nagedachtenis van de Commune-strijders wordt niet slechts door de Franse arbeiders, maar ook door het proletariaat der ganse wereld in ere gehouden. Want de Commune streed niet in naam van de een of andere plaatselijke of eng-nationale taak, maar voor de bevrijding van geheel de arbeidende mensheid, van alle vernederden en beledigden. Als voorvechter van de sociale revolutie vond de Commune overal sympathie, waar een lijdend en strijdend proletariaat bestaat. Het beeld van haar leven en sterven, — de aanblik van een arbeiders-regering, die meer dan twee maanden lang

de hoofdstad der wereld in bezit had genomen en gehouden. — het schouwspel van de heldhaftige strijd van het proletariaat en van zijn lijden na de nederlaag, — dit alles verhoogde de moed van miljoenen arbeiders, — wekte in hen nieuwe hoop en leidde hun sympathieën naar de kant van het socialisme. De donder van het Parijse geschut heeft de achterlijkste lagen van het proletariaat uit hun diepe slaap gewekt en overal gediend als aansporing tot versterking der revolutionair- socialistische propaganda. Daarom is het werk der Commune niet dood, het leeft tot de huidige dag in ieder van ons voort.

De zaak der Commune is de zaak der sociale revolutie, — de zaak van de volledige politieke en economische bevrijding der werkers, — de zaak van het wereldproletariaat. En in deze zin is zij onsterfelijk.

*„Rabotsjaja Guzeta“ i Tr. 4-5
28 (15) april 1911*

OVER DE DUBBELE MACHT

In iedere revolutie gaat het uiteindelijk om de macht in de staat. Zolang men dit niet volkomen duidelijk inziet, kan er van bewuste deelname aan de revolutie en om zo meer van leiding geven, geen kwestie zijn.

Een buitengewoon interessante eigenaardigheid van onze revolutie is het feit, dat zij *een dubbele macht* heeft doen ontstaan. Dit moet men goed begrijpen, want anders is het niet mogelijk verder te gaan. De oude „formules” bv. van het bolsjewisme, moet men weten aan te vullen en te verbeteren, want hoewel zij in algemene zin juist waren, *bleek* de concrete werkelijkheid anders. *Niemand* dacht vroeger aan een dubbele macht, en kon dat ook niet.

Waarin bestaat deze dubbele macht? In het feit, dat naast de Voorlopige Regering, de regering van de *bourgeoisie*, een nog zwakke, embryonale, maar toch werkelijk bestaande en groeiende *andere regering* ontstond, nl. de Sowjets van arbeiders- en soldaten-afgevaardigden.

Wat is de klassegrondslag van deze andere regering? liet proletariaat en de boeren (gekleed in soldatenuniform). Wat is het politiek karakter van deze regering? De revolutionaire dictatuur, d.w.z. een macht die direct op de revolutionaire verovering, op het initiatief van de volksmassa's steunt, *en niet op de wetten* van een gecentraliseerde staatsmacht. Dit is een geheel andere macht, dan de gewone die tot heden in de parlementaire burgerlijk-democratische republieken, zoals in de vooraanstaande Europese landen en in Amerika, heerst.

Dit feit vergeet en onderschat men vaak, terwijl het juist de kern van de zaak vormt. *Deze* macht is *van hetzelfde type* als de Commune van Parijs in 1871. De belangrijkste kenmerken van dit type zijn: 1. — de bron van de macht is niet een vooraf door het parlement besproken en aangenomen wet, maar het initiatief van de volksmassa's van onderop en ter plaatse, wat men noemt het „grijpen” van de macht; 2. — het vervangen van de politic en het leger, die los van het volk staan en daartegen gericht zijn, door het gehele gewapende volk; de orde wordt daarbij gehandhaafd door de gewapende arbeiders en boeren *zelf*, door het gewapende volk *zelf*; 3. — de ambtenarij, de bureaucratie wordt ofwel vervangen door de macht van het volk *zelf*, of althans onder bijzondere controle gesteld, niet alleen gekozen maar ook *afgezet* zodra het volk dit verlangt; de ambtenaren worden gewone gevolmachtigden, in plaats van een geprivilegieerde laag met hoog betaalde, burgerlijke „posities”, worden zij tot arbeiders van een „bepaald vak”, die *niet meer* loon ontvangen dan een vakarbeider.

Dit en *dit alleen* is het *wezen* van de Parijse Commune, als bijzonder staatstype. Dat vergaten en verdraaiden de heren Plechanow (uitgesproken chauvinisten, verraders van het Marxisme), Kautsky (centralisten die tussen chauvinisme en Marxisme weifelen) en over het algemeen alle thans overheersende sociaal-democraten, sociaal-revolutionairen enz.

Ze maken er zich met een praatje af, spreken zich niet uit en gaan een antwoord uit de weg, terwijl zij elkaar duizend maal met de revolutie gelukwensen, zonder te willen *bedenken*, wat de Sowjets van arbeiders- en soldaten-afgevaardigden eigenlijk zijn. Ze sluiten de ogen voor het onmiskenbare feit, dat voor zover de Sowjets bestaan, *voor zover* zij een macht zijn, er in Rusland een staat van het *type* der Parijse Commune bestaat.

Ik onderstreepte „*voor zover*”, omdat het slechts een

macht in kiervorm is, die zelf haar posities aan de bourgeoisie *uitleverde* en *uitlevert* door directe overeenkomsten met en concessies aan de burgerlijke Voorlopige Regering

Waarom? Omdat Tsjcheidze, Tseretelli, Steklow c.s. „vergissingen” begaan? Onzin! Dat kan alleen een kleinburger denken, maar niet een Marxist. De oorzaak is *onvoldoend inzicht* en georganiseerdheid van de proletariërs en de boeren. De „vergissing” van genoemde leiders ligt in hun kleinburgerlijke positie, in het feit dat zij het inzicht van de arbeiders *vertroebelen* in plaats van verhelderen, hen kleinburgerlijke illusies *inprenten*, in plaats van ze te verstoren, de invloed van de bourgeoisie op de massa *versterken*, in plaats de massa's daarvan te bevrijden.

Dit verklaart, waarom ook onze kameraden zoveel fouten maken, wanneer zij „eenvoudig” de vraag stellen: moet de Voorlopige Regering onmiddellijk uit de weg geruimd worden?

Ik antwoord daarop: 1. — ze moet omvergeworpen worden, want ze is een oligarchische, burgerlijke, en niet een volksregering, ze *kan geen* vrede, brood of werkelijke vrijheid brengen; 2. — ze mag op het ogenblik niet omvergeworpen worden, want ze houdt zich staande dankzij directe en indirecte, formele en praktische *overeenkomsten* met de Sowjets van arbeiders- afgevaardigden, en in de eerste plaats met de belangrijkste, de Petersburgse Sowjet; 3. — ze kan geenszins langs de gewone weg „omvergeworpen” worden, want ze bestaat dankzij de „steun” die de bourgeoisie krijgt van de *tweede* regering, van de Sowjet van arbeiders- afgevaardigden, en dit is de enig mogelijke revolutionaire regering, die direct uitdrukking geeft aan de inzichten en de wil van de meerderheid der arbeiders en boeren. Een hoger en beter type regering dan de Sowjets van arbeiders-, dagloners-, boeren- en soldaten

afgevaardigden heeft de mensheid nog niet voortgebracht en kennen wij niet.

Om een macht te worden, moeten de klassebewuste arbeiders de meerderheid voor zich veroveren, want *zolang* de massa's niet onderdrukt worden, bestaat er geen andere weg. Wij zijn geen Blanquisten, geen aanhangers van een staatsgreep door een minderheid. Wij zijn Marxisten, aanhangers van de proletarische klassenstrijd tegen de kleinburgerlijke roes, tegen de chauvinistische vaderlandsverdedigers, tegen geklets en afhan- kelijkzijn van de bourgeoisie.

Laten wij een proletarische communistische partij vormen; de elementen daarvan werden reeds geschapen door de beste aanhangers van het bolsjewisme; laten wij ons verenigen voor het proletarische klassewerk, en een steeds groter aantal proletariërs en *arme* boeren zal onze zijde kiezen. Want het *leven* zal dagelijks de kleinburgerlijke illusies verstoren van de „sociaal-democraten”, Tsjcheidze, Tseretel 1 i, Steklow enz., van de „sociaal-revo- lutionairen”, de nog „zuiverder” kleinburgers, enz., enz.

De bourgeoisie is voor de alleenheerschappij van de bourgeoisie.

De klassebewuste arbeiders zijn voor de alleenheerschappij van de Sowjets der arbeiders-, dagloners-, boeren- en soldaten-afgevaardigden — voor de alleenheerschappij die voorbereid wordt door de *verheldering* van het proletarische inzicht, door zijn *bevrijding* van de burgerlijke invloed, en niet door avonturen.

De kleinburgerij — de „sociaal-democraten”, sociaal-revolutionairen enz., enz. — weifelt en *hindert* daardoor deze verheldering, deze bevrijding.

Dit is de werkelijke krachtsverhouding der *klassen*, die onze taken bepaalt.

F. Engels

UIT
DE TAAK VAN HET PROLETARIAAT IN ONZE
REVOLUTIE*

(Een ontwerpprogramma voor de proletarische partij)

EEN IN ONZE REVOLUTIE ONTSTAAN NIEUW TYPE STAAT

11. De Sowjets van arbeiders-, soldaten-, boeren- en andere gedeputeerden worden door de meerderheid niet alleen verkeerd begrepen, wat betreft hun klasse-beteke- nis en hun rol in de *Russische* revolutie, maar ook in zover zij een nieuwe vorm, of beter een nieuw *lijpe van de staat* uitmaken.

I het meest volkomen, hoogst ontwikkelde type van een burgerlijke staat is de *parlementaire, democratische* republiek. De macht behoort aan het parlement; de staatsmachine, het apparaat en orgaan van het bestuur zijn van de gewone soort: staand leger, politie en een praktisch onafzetbaar, geprivilegieerd, *boven* het volk staand beambtencorps.

Doch sedert het einde der 19e eeuw doen de revolutionaire tijdperken een *hoger* type van de democratische staat ontstaan, — een staat die in menig opzicht, zoals Engels zei, reeds ophoudt een staat te zijn en „geen staat in de eigenlijke zin meer is”. Het is een staat volgens het type der Parijse Commune, die het van het volk gescheiden leger en politiecorps door de directe en rechtstreekse bewapening van het volk zelf *vervangt*. *Hierin* bestaat het wezen der Commune, die door de burgerlijke schrij-

¹ Dit opstel verscheen in het jaar 1917 als brochure. — *Red.*

vers zo belasterd werd en waarvan men o.a. verkeerdelijk beweerde, dat zij terstond het socialisme heeft willen „invoeren”.

De Russische revolutie *begon* in de jaren 1905 en 1917 met het inrichten van juist zulk een staat. De Republiek der Sowjets van arbeiders-, soldaten-, boeren en andere gedeputeerden, verenigd in de Al-Russische Constituerende Vergadering der Volksvertegenwoordigers of in de Raad der Sowjets is het nieuwe, dat reeds nu, op dit ogenblik, bij ons *werkelijkheid wordt*, dankzij het initiatief van een miljoenenvolk dat de democratie eigenmachtig, *op zijn eigen wijze* verwezenlijkt, zonder af te wachten, tot de heren professoren der kadettenpartij wetsontwerpen voor een parlementaire burgerlijke republiek opstellen, of de pedanten en sleur-mensen van de kleinburgerlijke „sociaal-democratie” van het slag van de heren Plechanow of Kautsky ophouden met het vervalsen van de Marxistische leer van de staat.

Het Marxisme onderscheidt zich hierin van het anarchisme, dat het de *noodzakelijkheid* erkent van de staat en de staatsmacht tijdens een revolutionair tijdperk in het algemeen en tijdens het overgangstijdperk van het kapitalisme naar het socialisme, in het bijzonder.

Het Marxisme onderscheidt zich hierin van het kleinburgerlijke, opportunistische „sociaal-democratie” der heren Plechanow, Kautsky & Co., dat het voor de genoemde tijdperken *niet* een staat als de gewone parlementaire, burgerlijke republiek noodzakelijk acht, maar een staat van het type der Parijse Commune.

De belangrijkste verschillen tussen dit staatstype en het oude, zijn:

Van de parlementaire, burgerlijke republiek kan men gemakkelijk naar de monarchie terugkeren (dit heeft de geschiedenis bewezen), want de gehele onderdrukkings-machine: het leger, de politie, het beambtencorps, blijft onaangetast. De Commune en de Sowjets der arbeiders-,

soldaten-, boeren- enz. gedeputeerden *slaan* deze machine *stuk* en schaffen ze af.

De parlementaire, burgerlijke republiek belemmert en wort het zelfstandige, politieke leven der *massa's* en verhindert deze, rechtstreeks aan de *democratische* opbouw van het ganse staatsleven, van beneden tot boven deel te nemen, 1 iet tegendeel is bij de Sowjets der arbeiders- en soldaten-gedeputeerden het geval.

Deze brengen weer het staatstype voort, dat de Parijse Commune heeft voortgebracht en dat Marx „de eindelijk ontdekte politieke vorm, waaronder de economische bevrijding van de werkers zich kon voltrekken”, heeft genoemd.

Gewoonlijk wordt hiertegen ingebracht: „Het Russische volk is voor het „invoeren” van de Commune nog niet rijp”. Dit is een argument der verdedigers van de lijfeigenschap, die ook verklaarden, dat de boeren voor de vrijheid niet rijp waren. De Commune, d.w.z. de Sowjets der arbeiders- en boerengedeputeerden, „voert” *generlei* omvormingen „in”, die niet zowel in de economische werkelijkheid als in het bewustzijn van de overweldigende meerderheid van het volk volkomen rijp zijn geworden; ze is niet van plan, zulke omvormingen „in te voeren” en mag ze ook niet „invoeren”. Hoe ernstiger de economische ineenstorting en de door de oorlog ontstane crisis is, des te noodzakelijker wordt een zo volmaakt mogelijke politieke vorm, die het helen van de vreselijke wonden, welke de oorlog de mensheid heeft toegebracht, *vergemakkelijkt*. Hoe minder organisatorische ervaring het Russische volk bezit, des te beslist moet *begonnen worden* met het organiseren van *het volk zelf* en niet slechts van een paar burgerlijke politici en beampten „met voordelige baantjes”.

Petrograd, 10 april 1917

UIT
STAAT EN REVOLUTIE
Hoofdstuk III

STAAT EN REVOLUTIE DE ERVARING VAN DE PARIJSE
COMMUNE VAN 1871. DE ANALYSE DOOR MARX

1. WAARIN BESTOND HET HELDHAFTIGE IN DE POGING
VAN DE COMMUNARDS?

Zoals men weet, waarschuwde Marx enige maanden vóór de Commune, in de herfst van 1870, de Parijse arbeiders, dat een poging tot omverwerpen van de regering een wanhopige domheid zou zijn. Maar toen in maart 1871 de beslissende strijd aan de arbeiders werd *opgedrongen*, en zij hem aannamen, — toen dus de opstand een feit was geworden, — begroette Marx de proletarische revolutie, ondanks de boze voortekenen, met de grootste geestdrift. Marx verstarde niet in een pedante veroordeling van de „ontijdige” beweging, zoals later de treurigberoemde Russische renegaat van het Marxisme, Plechanow die in november 1905 schreef in de geest van het aansporen van de arbeiders en boeren tot de strijd, maar na december 1905 als een echte liberaal jammerde: „Men had niet naar de wapens moeten grijpen!”

Marx raakte echter niet alleen in geestdrift bij de heldenmoed der, zoals hij zich uitdrukte: „hemelbestormende” communards. Hoewel zij haar doel niet bereikte zag hij in de revolutionaire beweging van de massa,

een historische ervaring van ontzaglijke draagwijdte, — een bepaalde stap vooruit van de internationale proletarische revolutie, — een praktische stap, die veel belangrijker was dan honderden programs en uiteenzettingen. Deze ervaring te analyseren, — daaruit tactische lessen te trekken, op grond daarvan zijn theorie te herzien — dat was de taak, die Marx zich stelde. De enige „verbetering”, die Marx in het „Communistisch Manifest” meende te moeten aanbrengen, werd door hem gemaakt op grond van de revolutionaire ervaringen van de Parijse communards.

De laatste voorrede bij de nieuwe Duitse druk van het „Communistisch Manifest”, door de beide auteurs ondertekend, dateert van 24 juni 1872. In deze voorrede zeggen de schrijvers, Karl Marx en Fricdrich Engels, dat het „Communistisch Manifest” heden „hier en daar verouderd is”:

.. Inzonderheid, — zo gaan zij voort, — heeft de Commune het bewijs geleverd, dat de „arbeidersklasse de bestaande staatsmachine niet maar eenvoudig in bezit kan nemen en ze voor haar eigen doeleinden in beweging zetten.
.. ” ” (blz. 26.)

De in de binnenste aanhalingstekens geciteerde passage is door de schrijvers aan Marx' werk: „De Burgeroorlog in Frankrijk” ontleend.

Marx en Engels schreven dus aan de grondleggende en voornaamste ervaring van de Parijse Commune zulk een ontzaglijke betekenis toe, dat zij die als een werkelijke „verbetering” in het „Communistisch Manifest” aanbrachten.

Het is buitengewoon kenschetsend, dat juist deze werkelijke „verbetering” door de opportunisten vervalst werd, zodat haar betekenis ternauwernood aan negen tienden of zelfs aan negennegenentig honderdsten van de lezers bekend is. Op deze vervalsing zullen wij later

in een hoofdstuk, dat speciaal aan de vervalsingen is gewijd, uitvoerig terugkomen. Hier moeten wij volstaan met de opmerking, dat de gangbare, vulgaire „opvatting” van de beroemde door ons geciteerde uitspraak van Marx zó luidt, alsof Marx hier de idee huldigt van de langzame ontwikkeling in tegenstelling tot het grijpen van de macht en dergelijke.

Inderdaad is het evenwel *juist omgekeerd*, Marx' gedachte is, dat de arbeidende klasse „de kant en klare staatsmachine” moet *stukslaan, breken* en zich niet mag vergenoegen met een inbezitnemen alléén.

Op 12 april 1871, dus juist nog tijdens de Commune, schreef Marx aan Kugelmann: —

„... .Wanneer gij het laatste hoofdstuk van mijn „Achtthiende Brumaire” naleest, zult gij vinden, dat ik als eerstvolgende poging van de Franse revolutie noem: — „niet meer, zoals tot nu toe, de bureaucra- tisch-militaire machinerie uit de éne hand in de andere over te brengen, maar *haar te breken* (cursief van Marx), en dit is de voorwaarde voor iedere werkelijke volksrevolutie op het vasteland. Dit is ook de poging van onze heldhaftige Parijse partijgenoten”. („Die Neue Zeit”, 1901 — 1902, XX, I, blz. 709.)

Deze woorden „de bureaucratisch-militaire staatsmachine breken” omvatten in het kort de voornaamste leer van het Marxisme met betrekking tot de taak van het proletariaat ten opzichte van de staat in de revolutie. En juist deze leer werd niet alleen volkomen vergeten, maar ook door de heersende kautskiaanse „uitlegging” van het Marxisme direct misvormd.

Wat Marx' verwijzing naar „De Achtthiende Brumaire” betreft: — wij hebben de bedoelde passage reeds eerder in zijn geheel geciteerd.

Het is van belang, in het bijzonder twee passages in de aangehaalde beschouwing van Marx te onderstrepen.

Ten eerste beperkt hij zijn conclusie tot het vasteland. Dit was begrijpelijk in 1871, toen Engeland als het voorbeeld gold van een land dat, hoewel zuiver kapitalistisch, geen militarisme en tot op grote hoogte ook geen bureaucratie kende. Marx sloot Engeland uit, omdat daar een revolutie en zelfs een volksrevolutie toen mogelijk scheen, en ook was *zonder* de voorwaarde van voorafgaande vernietiging van de „kant-en-klare staatsmachine”.

Thans, in 1917, in de tijd van de eerste grote imperialistische oorlog, valt deze beperking van Marx weg. Zowel Engeland als Amerika, deze grootste en laatste vertegenwoordigers — op de gehele wereld — van de Angelsaksische „vrijheid”, in de zin namelijk van ontbreken van militarisme en bureaucratie, zijn geheel en al weggezonden in het algemene Europese, vuile en bloedige moeras van de bureaucratisch-militaire instellingen die alles aan zicifi onderwerpen en alles verstikken. Nu is ook in Engeland en Amerika het *vernietigen* en het *breken* van de „kant-en-klare” (daar in de jaren 1914—1917 gemaakte en tot „Europese” algemeen imperialistische volmaaktheid gebrachte) „staatsmachine” de „voorwaarde voor iedere werkelijke volksrevolutie”.

Bizondere opmerkzaamheid verdient verder de buitengewoon diepzinnige opmerking van Marx, dat de vernietiging van de bureaucratisch-militaire staatsmachine „de voorwaarde voor iedere werkelijke *volks*-revolutie” is. Het begrip „volks-revolutie doet in de mond van Marx vreemd aan, en de Russische volgelingen van Plechanow en de mensjewiki, deze navolgers van Stroewe, die zich zo graag voor Marxisten uitgeven, zouden misschien kunnen beweren, dat Marx zich hier „versproken” heeft. Zij hebben het Marxisme tot een zo jammerlijk liberaal-verdraaid iets teruggebracht, dat er voor hen buiten de tegenstelling tussen burgerlijke en proletarische revolutie niets bestaat, en zelfs

deze tegenstelling wordt door hen ongelooflijk schematisch opgevat.

Neemt men de revoluties van de twintigste eeuw als voorbeeld, dan moet men natuurlijk zowel de Portugese als de Turkse omwenteling als burgerlijke revoluties opvatten. Als „volksrevolutie” verschijnt echter nóch de een nóch de andere, want de grote massa van het volk, zijn overwegende meerderheid, is actief, zelfstandig, met eigen politieke en economische eisen, nóch in de ene nóch in de andere revolutie zichtbaar naar voren getreden. Daarentegen was de Russische burgerlijke revolutie van 1905 tot 1907, ofschoon zij op geen zo „schitterende” successen wijzen kon als de Portugese en de Turkse tijdelijk ten deel vielen, zonder twijfel een „echte volksrevolutie”, want de massa van het volk, zijn meerderheid, zijn meest geknechte en uitgebuite „onderste” lagen, verhieven zich zelfstandig en drukten op de hele loop van de revolutie de stempel *hunner* eisen, *hunner* pogingen om op eigen manier een nieuwe maatschappij in de plaats van de te vernietigen vroegere op te bouwen.

In geen enkel land van het Europese vasteland vormde het proletariaat in het jaar 1871 de meerderheid van de bevolking. Een „volks”-revolutie die de werkelijke meerderheid in zijn beweging meesleepte, kon slechts zulk een revolutie zijn, die zowel het proletariaat als de boeren omvatte. Deze beide klassen vormden toen ook het „volk”. Deze beide klassen worden daardoor verenigd, dat zij door de „bureaucratisch-militaire staatsmachine” neergehouden, onderdrukt en uitgebuit worden. Deze machine te *vernietigen*, te *breken*, — daarin bestaat het werkelijke belang van het „volk”, van zijn meerderheid, van de arbeiders en van de meerderheid der boeren; dit is de „voorwaarde” voor een vrij verbond van de armste boeren met de proletariërs, — een verbond, zonder welk de democratie niet

hecht, en de socialistische omwenteling onmogelijk is. Naar zulk een verbond baande zich, zoals bekend is, de Parijse Commune de weg; maar door een hele reeks van oorzaken van innerlijke en uitwendige aard miste zij haar doel. Dientengevolge heeft dus Marx, als hij van „de echte volksrevolutie” spreekt, zonder ook maar in het minst de eigenaardigheden van de kleine burgerij te vergeten (daarover sprak hij veel en dikwijls), op de strengste wijze met de werkelijke klassenverhoudingen in de meeste Europese staten op het vasteland in 1871 rekening gehouden. Anderzijds echter stelt hij vast, dat het „breken” van de staatsmachine geëist moet worden in het belang van de arbeiders zowel als van de boeren en dat deze eis hen verenigt, hen tezamen voor de taak stelt zich van het „parasiterende lichaam” te ontdoen en het te vervangen door iets nieuws.

En wel waardoor?

2 WAARDOOR MOET DE VERNIETIGDE STAATSMACHINE VERVANGEN WORDEN?

Het antwoord op deze vraag, dat Marx in 1847 in het „‘Communistisch Manifest’” geeft, is nog geheel abstract, of, juister: dit antwoord geeft de *taak* aan, maar nog niet de wijze die te vervullen. Door „organisatie van het proletariaat tot heersende klasse”, door „verovering van de democratie”, — dat was het antwoord van het „Communistisch Manifest”. Zonder in utopieën te vervallen, verwachtte Marx van de *ervaring* van de beweging der massa’s een antwoord op de vraag, welke concrete vormen deze organisatie van het proletariaat tot heersende klasse zou aannemen, — op welke wijze deze organisatie zich met de volledigste en consequentste „verovering van de democratie” zou laten verbinden.

De ervaring van de Commune, hoe klein ze ook mag

zijn, wordt door Marx in zijn „Burgeroorlog in Frankrijk” op de meest zorgvuldige wijze onderzocht. Wij zullen de belangrijkste passages uit dit werk aanhalen: —

In de negentiende eeuw ontwikkelde zich de uit de middeleeuwen afkomstige „gecentraliseerde staatsmacht met zijn alom tegenwoordige organen — staand leger, politie, bureaucratie, geestelijkheid, rechterstand”. („Burgeroorlog in Frankrijk”, derde druk, Berlijn, 1891.) Met de ontwikkeling van de klassentegenstellingen tussen kapitaal en arbeid „kreeg de staatsmacht meer en meer het karakter van een openbare macht tot onderdrukking van de arbeidersklasse, van een machine van klasseheerschappij. Na iedere omwenteling, die een voorwaartsschrijden van de klassenstrijd betekent, treedt het zuiver onderdrukkende karakter van de staatsmacht steeds klaarder aan de dag”. Na de revolutie van 1848—1849 wordt de staatsmacht „het nationale oorlogswerktuig van het kapitaal tegen de arbeid”. Het tweede keizerrijk versterkt het.

„Precies het omgekeerde van het keizerrijk was de Commune”. „Zij was de bepaalde vorm”, „van een republiek die niet alleen de monarchale vorm van de klasseheerschappij wilde opheffen, maar de klasseheerschappij zelf. ..”

Waarin bestond deze „bepaalde” vorm van de proletarische, socialistische republiek? Hoe zag de staat er uit, die zij begon op te bouwen?

....Het eerste besluit van de Commune was.. . de opheffing van het staande leger en zijn vervanging door het gewapende volk.”

Deze eis staat nu op het program van alle partijen die zich socialistisch willen noemen. Maar wat al deze pro

grams waard zijn, is het best te zien uit het gedrag van onze sociaal-revolutionairen en mensjewiki, die juist na de revolutie van 27 februari iedere daadwerkelijke verwezenlijking van deze eis afwezen!

. De Commune vormde zich uit de, — volgens algemeen kiesrecht in de verschillende districten van Parijs gekozen — gemeenteraadsleden. Zij waren verantwoordelijk en ten allen tijde afzetbaar. De meerderheid van hen bestond, zoals vanzelf spreekt, uit arbeiders of bekende vertegenwoordigers van de arbeidersklasse..

. De politie, tot nu toe het werktuig van de staatsregering, werd terstond van al haar politieke eigenschappen beroofd en in het verantwoordelijk en ten allen tijde afzetbare werktuig van de Commune veranderd.

.....Zo ook de beampten van alle andere bestuurs-lichamen. Van de leden van de Commune tot het laagste ambt, moest de openbare dienst voor *7 loon van een arbeider* worden verricht. De verworven rechten en de representatiegelden van de hoge waardigheidsbekleders van de staat verdwenen met deze waardigheidsbekleders zelf... Toen het staande leger en de politic, de werktuigen van de materiële macht van de oude regering, eenmaal terzijde geschoven waren, ging de Commune terstond er toe over, het geestelijke werktuig van de onderdrukking, de papenmacht, te breken. . . De rechterlijke ambtenaren verloren hun schijnbare onafhankelijkheid... Evenals alle overige openbare dienaren, moesten zij in het vervolg gekozen worden en verantwoordelijk en afzetbaar zijn. ..”

De Commune vervangt dus de stukgeslagen staats-machinerie schijnbaar „slechts” door een meer volkomen democratie: — opheffing van het staande leger, absolute verkiesbaarheid en afzetbaarheid van alle

overheden. — In werkelijkheid betekent dit „slechts” de reusachtige vervanging van een bepaald soort instellingen door instellingen van principieel andere aard. Hier laat zich nu juist een geval van „het omslaan van kwantiteit in kwaliteit” waarnemen: — de democratie, doorgevoerd met denkbaar grootste volledigheid en consequentie, wordt van burgerlijke tot proletarische democratie, van een staat (=>bizondere macht tot onderdrukking van een bepaalde klasse) tot iets, wat reeds geen eigenlijke staat meer is.

De bourgeoisie en haar verzet te onderdrukken, is nog altijd noodzakelijk. Voor de Commune was dit bijzonder nodig, en een van de oorzaken van haar nederlaag was, dat zij dit niet vastberaden genoeg doorzette. Maar het onderdrukkingsorgaan is hier de meerderheid en niet de minderheid van de bevolking (zoals dat altijd het geval was bij de slavernij, de lijfeigenschap of de loonslavernij). En is het eenmaal de meerderheid van het volk die *zelf* zijn uitbuiters onderdrukt, dan is een „bizondere macht” ter onderdrukking *reeds niet meer nodig*. In deze zin *begint* de staat *af te sterven*. In plaats van bizondere lichamen van een bevoorrechte minderheid (het bevoorrechte leger van ambtenaren, de officieren van het staande leger) kan de meerderheid het nu zelf direct bezorgen, en hoe groter aandeel het ganse volk bij het uitoefenen van de functies van de staatsmacht heeft, des te minder heeft het die macht nodig.

Bizonder belangrijk is in dit opzicht de door Marx in het licht gestelde maatregel van de Commune: het afschaffen van alle representatie-gelden en alle privileges van de beampten, en de vermindering van het loon van *alle* ambtenaren in de staat tot het peil van „*arbeidersloon*”. Juist daarin komt het duidelijkst tot uiting: de *wending* van burgerlijke tot proletarische democratie, — van de onderdrukkers-democratie tot de onder

drukten-democratie, — van de staat, als „*bizondere macht*” voor het onderdrukken van een bepaalde klasse, tot de onderdrukking van de uitbuiters door het *algemene geweld* van de meerderheid des volks, der arbeiders en boeren. En juist in dit bijzonder duidelijke — voor het vraagstuk van de staat wel belangrijkste — punt, werd de leer van Marx het meest vergeten! In de populaire commentaren — hun aantal is eindeloos — is hiervan nooit sprake. Het is „gewoonte”, dit te verzwijgen als een primitieve „naïveteit”, — ongeveer zoals de christenen de naïveteiten van het oer-christendom met zijn democratisch-revolutionaire geest „vergaten”, toen het christendom tot staatsgodsdienst verheven werd.

De verlaging van het loon der hoge staatsbeambten schijnt „slechts” een eis van de naïeve, primitieve democratie. Een der „grondleggers” van het nieuwste opportunisme, de vroegere sociaal-democraat Eduard Bernstein, heeft méér dan eens de platte, burgerlijke spottereien over ’t „primitieve” democratische nagewauweld. — Zoals alle opportunisten, — en ook de hedendaagse Kautskianen, — heeft hij absoluut niet begrepen, dat, ten eerste, de overgang van het kapitalisme tot het socialisme zonder een zekere „terugkeer” tot de „primitieve” democratie *ónmogelijk* is (want hoe zou men anders tot de vervulling der staatsfuncties door de meerderheid van het volk, ja door elk lid der ganse bevolking zonder uitzondering overgaan?), en dat, ten tweede, het „primitieve democratische” op de grondslag van ’t kapitalisme en van een kapitalistische beschaving, iets geheel anders is dan de primitieve democratie van de oertijd of van ’t vóór-kapitalistische tijdperk. De kapitalistische beschaving *heeft* grootbedrijven, fabrieken, spoorwegen, post, telefoon enz. *geschapen* en op *deze grondslag* zijn de meeste functies van de oude „staatsmacht” zódanig vereenvoudigd, en kun-

nen tot zó eenvoudige werkzaamheden van registratie, boeking en controle teruggebracht worden, dat deze functies voor iedereen die lezen en schrijven kan open staan en deze functies met het gewone „arbeidersloon” volop betaald zijn en hun iedere schijn van „voorrecht” ontnomen kan (en moet) worden.

Volledige verkiesbaarheid, *voortdurende* afzetbaarheid van alle ambtenaren zonder uitzondering, en verlaging van het loon tot op het gewone „arbeidersloon”, - deze eenvoudige „vanzelfsprekende” democratische maatregelen, waarin zich de belangen van de arbeiders en de meerderheid van de boeren verenigen, dienen tegelijkertijd als brug van het kapitalisme naar het socialisme. Deze maatregelen hebben betrekking op de staatkundige zuiver-politieke ombouw van de maatschappij, maar zij krijgen natuurlijk eerst zin en betekenis in samenhang met de doorvoering van — of de in voorbereiding zijnde „onteigening van de onteigenaars”, d.w.z. met de overgang van de produktiemiddelen van de kapitalistische privateigendom tot gemeenschappelijke eigendom.

„De Commune, — schreef Marx, — maakte de leuze van alle burgerlijke revoluties: — goedkope regering, tot werkelijkheid, toen zij de beide grote bronnen van uitgaven, het leger en de bureaucratie ophief.”

Uit de boeren, evenals uit de andere lagen van de kleine burgerij, komt slechts een onbetekenende minderheid „naar boven”, „wordt tot iets” in de burgerlijke zin van het woord, d.w.z. verandert zich in welgestelde lieden, in bourgeois, of in goed verzorgde en bevoorrechte beamtten. De overweldigende meerderheid van de boeren wordt in ieder kapitalistisch land, waar boeren zijn (d.i. de meerderheid van de kapitalistische staten), door de regering onderdrukt, en dorst naar haar oinver-

werping, dorst naar een „goedkope” regering. *Alleen* het proletariaat is in staat, dit te verwezenlijken en tegelijk met deze verwezenlijking doet het een schrede naar de socialistische omvorming van de staat.

3. DE OPHEFFING VAN HET PARLEMENTARISME

„De Commune, — schreef Marx, — zou niet een parlementair, maar een werkend lichaam moeten zijn, voltrekkend en wetgevend tegelijkertijd...”

„...In plaats van eenmaal in de drie of zes jaren te beslissen, welk lid van de heersende klasse het volk in het parlement vertegenwoordigen en onderdrukken zal, moest het algemeen kiesrecht het in communes samengevatte volk dienen, — evenals het individuele kiesrecht voor iedere werkgever er toe dient, arbeiders, opzichters en boekhouders voor zijn zaak uit te zoeken.”

Deze prachtige kritiek op het parlementarisme, die van het jaar 1871 dateert, behoort heden ook, dankzij het algemeen heersende chauvinisme en opportunisme, tot de „vergeten woorden” van het Marxisme. De ministers en de beroeps-parlementariërs, de verraders van de proletarische zaak, en de „zaken”-socialisten onzer dagen, hebben de kritiek van het parlementarisme uitsluitend aan de anarchisten overgelaten; op deze wonderlijk verstandige gronden verklaren zij *iedere* kritiek van ’t parlementarisme voor „anarchisme”!! Geen wonder, dat het proletariaat van de meest „vooruit zijnde” parlementaire landen, walgend van „socialisten” als Scheidemann, David, Legien, Sembat, Renaudel, Henderson, Vandervelde, Stauning, Branting, Bissolati & Co., zijn sympathieën meer en meer aan het anarcho-syndicalisme schonk, hoewel dit de eigen broeder van het opportunisme is.

Maar voor Marx was de revolutionaire dialectiek nooit die lege modefrase, nooit het speelgoed, waartoe zij door Plechanow, Kautsky en de anderen is verlaagd. Marx verstond het onverbiddelijk te breken met het anarchisme, — omdat het, vooral in tijden dat er geen revolutionaire situatie aanwezig was, niet in staat bleek ook maar de „stal” van het burgerlijke parlementarisme te benutten, — maar tegelijkertijd verstond Marx het óók, werkelijk revolutionair-proletarische kritiek op het parlementarisme uit te oefenen.

Ééns in een aantal jaren te beslissen, welk lid van de heersende klasse het volk in het parlement vertegenwoordigen en onderdrukken zal, — daarin bestaat het wezen van het burgerlijk parlementarisme, niet alleen in de parlementair-constitutionele monarchieën, maar ook in de meest democratische republieken.

Werpt men nu evenwel het vraagstuk op van de staat, — beschouwt men het parlementarisme als een der inrichtingen van de staat, — dan vragen wij van het standpunt van het proletariaat in *dit* opzicht: waar is de uitweg uit het parlementarisme? Hoe zou men het zonder parlementarisme kunnen stellen?

Altijd en altijd weer moet men zeggen: de lessen van Marx, die op het onderzoek van de Commune berusten, zijn zó grondig vergeten, dat de hedendaagse „socialdemocraat” (d.i. de hedendaagse verrader van het socialisme) zich in het geheel geen andere kritiek op het parlementarisme denken kan, dan een anarchistische of reactionaire.

De uitweg uit het parlementarisme ligt natuurlijk niet in de vernietiging van de vertegenwoordigende lichamen en van de verkiesbaarheid, maar in het veranderen van de vertegenwoordigende lichamen van klets- colleges in „werkende lichamen”. „De Commune zou niet een parlementair, maar een werkend lichaam moeten zijn, uitvoerend en wetgevend tegelijkertijd”.

„Niet een parlementair, maar een werkend lichaam”, — dat is een schot, dat de hedendaagse parlementariërs en de „schoothondjes” van de sociaal-democratie in het hart treft. Men kijke maar eens naar welk parlementair geregeerd land men wil, van Amerika tot Zwitserland, van Frankrijk tot Engeland, Noorwegen, enz. — de wezenlijke „staatszaken” worden achter de coulissen afgedaan door kanselarijen, departementen en staven. In de parlementen evenwel wordt slechts gekletst, speciaal met het doel, het „eenvoudige” volk te bedriegen. Dit is zó waar, dat zelfs in de Russische republiek, in de burgerlijk-democratische republiek, nog vóór zij er in slaagde, een werkelijk parlement te stichten, reeds onmiddellijk al deze zonden van het parlementarisme zich deden voelen. Helden van de wrakke kleinbourgeoisie, zoals de heren Skobelew en Tseretelli, Tsjernow en Awksentjew, verstonden zelfs de kunst, de Sowjets naar het voorbeeld van het vuilste burgerlijke parlementarisme te verontreinigen en in iege klets-kamers te veranderen. De „socialistische” ministers gebruiken de Sowjets om de goedgegelovige boertjes met frasen en resoluties te bedriegen. In de regering wordt een eeuwige dans opgevoerd, enerzijds opdat zoveel mogelijk sociaal-revolutionairen en mensjewiki één voor één in goed betaalde, eervolle ambten aan de „ruif” worden ondergebracht, anderzijds om de „aandacht” van het volk bezig te houden. En intussen worden in de kanselarijen en de staven de „staatszaken” afgedaan!

De „Djelo Naroda”¹, het orgaan van de regeringspartij der „sociaal-revolutionairen”, heeft onlangs in

¹ „Djelo Naroda” was een dagblad van de Sociaal-Revolutionairen, dat te Petrograd van maart 1917 tot juni 1918 onder verschillende namen verscheen. In oktober 1918 verscheen het blad met drie nummers te Samara en in maart 1919 nogmaals met tien nummers te Moskou. Toen werd het echter verboden wegens contrarevolutionaire werkzaamheid. — *Red.*

een hoofdartikel erkend, — met de onnavolgbare openhartigheid van mensen „uit goede kringen”, waar zich „allen” met politieke prostitutie afgeven, — dat zelfs in de ministeries die worden geleid door de „socialisten” (als we die naam nog mogen gebruiken), dat zelfs daar het gehele beambtenapparaat hetzelfde gebleven is, — precies zo functioneert als vroeger, — en „in alle vrijheid” de revolutionaire maatregelen saboteert! Maar was dit niet (zelfs al werd het niet toegegeven) reeds bewezen door het feit alleen dat de sociaal-revolutionairen en mensjewiki aan de regering deel namen? Karakteristiek is slechts, dat de heren Tsjernow, Roes-sanow, Zenzinow en de andere redacteurs van de „Djelo Naroda”, die met de kadetten in de ministeries zitten, zo zeer alle schaamte verloren hebben, dat zij niet vrezen, openlijk, als een kleinigheid te vertollen, dat „bij hen” in de ministeries alles bij het oude gebleven is!! De revolutionaire democratische frase — om de boertjes te bedriegen; — bureaucratische sleur, om de kapitalisten te vriend te houden en te winnen; daar hebben wij het gehele *wezen* van de „eerlijke” coalitie!

De Commune vervangt het omkoopbare en rotte parlementarisme van de burgerlijke maatschappij door lichamen, waarin de vrijheid van oordeel en beraadslaging niet tot bedrog ontardt, want de parlementariërs moeten hier zelf werken, — zelf de wetten uitvoeren — zelf controleren, wat in het werkelijke leven daaruit wordt, — zelf onmiddellijk dit verantwoorden voor hun kiezers. De vertegenwoordigende lichamen blijven, maar het parlementarisme, als bijzonder stelsel, als scheiding tussen de arbeid van de voltrekkende en de wetgevende macht, als bevoorrechte instelling voor de afgevaardigden, *houdt op te bestaan*. Zonder vertegenwoordigende lichamen kunnen wij ons geen democratie, zelfs geen proletarische democratie denken; — wel echter kunnen en *moeten* wij ons de democratie zonder

parlementarisme denken, als de kritiek op de burgerlijke maatschappij ons niet een leeg praatje is, — wanneer ons streven: de heerschappij van de bourgeoisie omver te werpen, ernstig en eerlijk is, en niet alleen een verkiezingsleus” tot het vangen van arbeidersstemmen, zoals bij de mensjewiki en de sociaal-revolutionairen of bij de Scheidemanns en Legicns, bij een Sambat en Vandervelde.

Het is zeer leerzaam, dat Marx, wanneer hij van de functies van *die* beambten spreekt, die zowel de Commune als de proletarische democratie nodig heeft, hen vergelijkt met het „door iedere andere werkgever” aangesteld personeel, d.w.z. met een gewone kapitalistische onderneming met „arbeiders, opzichters en boekhouders”.

Bij Marx geen spoor van utopisterij in die zin, dat hij een „nieuwe” maatschappij bij elkaar fantaseerde, uitvond. Neen, hij bestudeert, als een natuurhistorisch proces, de *geboorte* van de nieuwe maatschappij *uit* de oude, de overgangsvormen van deze tot gene. Hij beschouwt de praktische ervaring van de proletarische massabeweging en tracht daaruit praktische lessen te trekken. Hij „leert” van de Commune, zoals alle grote revolutionaire denkers niet gevreesd hebben, aan de ervaring van de grote beweging der onderdrukte klassen te leren zonder hun ooit een pedante „moraal” te prediken (zoals bv. Plechanow met: „men had de wapens niet moeten gebruiken”, of Tserellelli met: „een klasse moet zich zelfbeperking opleggen”).

Van de algehele vernietiging van het beambtendom, met één slag, en overal, kan geen sprake zijn. Dat is een utopie. Maar het oude beambten-apparaat onmiddellijk *stukslaan* en terstond een nieuw apparaat beginnen op te bouwen, dat ons in staat zou stellen, langzamerhand iedere ambtenarij overbodig te maken en op te heffen, — dat is *geen* utopie, dat is de ervaring van de Com-

mune; — daarin bestaat de onmiddellijke taak van het revolutionaire proletariaat.

Het kapitalisme vereenvoudigt de functies van het „staats”-bestuur, — maakt het mogelijk, het, „commanderen” af te schaffen en alles terug te brengen tot de organisatie der proletariërs (als de heersende klasse), die in naam van de gehele maatschappij „arbeiders, opzichters en boekhouders” aanstelt.

Wij zijn geen utopisten. Wij „dromen” er niet van, hoe men het het best *terstond*, zonder elk bestuur, zonder elke ondergeschiktheid zou kunnen stellen, deze anarchistische dromerijen die op een verkeerd begrijpen van de taak van de dictatuur van het proletariaat berusten, zijn volkomen vreemd aan het Marxisme, en zij dienen in werkelijkheid slechts om de socialistische revolutie op de lange baan te schuiven, tot de mensen anders geworden zijn. Neen, wij willen de socialistische revolutie met mensen zoals ze nu zijn, die het zonder ondergeschiktheid, zonder controle, zonder „opzichters en boekhouders” niet kunnen stellen.

Maar men moet zich schikken onder de gewapende voorhoede van alle uitgebuiten en arbeidenden, — het proletariaat! Onmiddellijk kan en moet men beginnen, *terstond*, van heden op morgen, het specifieke „commanderen” van staatsambtenaren te vervangen door eenvoudige functies van „opzichters en boekhouders”, — functies, die reeds nu voor de trap van beschaving, die ieder stadsmens bereikt heeft, toegankelijk, — en voor een „arbeidersloon” volkomen te vervullen zijn.

Laten wij *zelf*, wij, arbeiders, de grote bedrijven organiseren op de basis van hetgeen door het kapitalisme reeds geschapen is, steunend op onze arbeidservaring, met hulp van de strengste, ijzeren discipline die door de staatsmacht van de gewapende arbeiders gehandhaafd wordt; — laten wij de beambten van de staat tot eenvoudige uitvoerders van onze opdrachten maken, tot

verantwoordelijke, afzetbare, met een bescheiden loon bezoldigde „opzichters en boekhouders” (natuurlijk alle soorten van technici inclus); — dat is *onze* proletarische taak, daarmee kan en moet *begonnen* worden, dadelijk bij de volvoering van de proletarische revolutie. Zulk een begin, op de grondslag van de grote industrie, leidt op zich zelf reeds tot het geleidelijk „afsterven” van elk beambtendom, tot het geleidelijk scheppen van die orde, — orde zonder aanhalingstekens, die met loonslavernij niets te maken heeft, — die orde, waarin alle zich steeds vereenvoudigende functies van toezicht en controle door ieder op zijn beurt vervuld worden, dan tot gewoonte worden, en eindelijk als *bizondere* functies van een *bizondere* groep mensen wegvallen.

Een geestig Duits sociaal-democraat (uit de jaren '70 tot '80 van de vorige eeuw) noemde de *post* een voorbeeld van socialistische maatschappelijke orde. Dat is zeer juist. Tegenwoordig is de *post* een bedrijf dat naar het voorbeeld van het *kapitalistische* staatsmonopolie is georganiseerd. Het imperialisme verandert gaandeweg alle trusts in organisaties van deze soort. Boven de „eenvoudige” werkenden die zich afjakkeren en gebrek lijden, staat hier dezelfde burgerlijke bureaucratie. Maar het mechanisme van het algemeen openbaar bedrijf is hier reeds gereed. De kapitalisten ter neder werpen, — door de ijzeren vuist der gewapende arbeiders de tegenstand van de uitbuiters breken, — de bureaucratische machine van de tegenwoordige staat vernietigen, — en wij hebben vóór ons een, van het „parasietendom” bevrijd mechanisme van grote technische volkomenheid, dat de verenigde arbeiders zeer wel zelf in beweging kunnen zetten, wanneer zij technici, opzichters en boekhouders aanstellen en hun *aller* arbeid, evenals de arbeid van *alle* „staats”-ambtenaren, met het arbeidersloon betalen. Dit is de concrete praktische

taak die, wat alle trusts betreft, terstond te verwezenlijken is, en de werkenden van de uitbuiting bevrijdt; — een taak, die op de ervaring bouwt, — die praktisch reeds door de Commune begonnen werd (in het bizon- der op het gebied van de staatsopbouw).

Ons naasbijliggend doel is de *gehele* volkshuishouding naar het voorbeeld van de post te organiseren, en wel zo, dat *alle* technici, opzichters en boekhouders, *alle* ambtenaren niet meer salaris krijgen dan „de arbeider loon”, — onder controle en onder leiding van het gewapende proletariaat. Dat is de staat, dat is de economische grondslag van de staat, die wij nodig hebben. Dat zal de opheffing van het parlementarisme en het behouden van vertegenwoordigende lichamen ons schenken; en dat zal de arbeidende klasse van de prostituering dezer lichamen door de bourgeoisie bevrijden.

4. DE ORGANISATIE VAN DE EENHEID VAN DE NATIE

. .In een korte schets van de nationale organisatie die de Commune uit gebrek aan tijd niet meer kon uitwerken, heet het uitdrukkelijk, dat de Commune de politieke vorm zelfs van het kleinste dorp zijn. . . moest”. — De gemeenten van het platteland moesten ook afgevaardigden naar de „Nationale Vergadering” te Parijs zenden.

„De weinige, maar zeer belangrijke functies die dan nog voor een centrale regering overbleven, moesten niet, zoals dit opzettelijk vervalst is geworden, worden afgeschaft, maar aan communale, d.w.z. streng verantwoordelijke beambten worden overgedragen...”

. .De eenheid van de natie moest niet gebroken, maar integendeel georganiseerd worden door het Commune-stelsel. Zij zou worden verwezenlijkt door de vernietiging van die staatsmacht, die voorgaf de belichaming van deze eenheid te zijn, maar streefde

onafhankelijk te zijn en superieur aan de natie, op wier lichaam zij toch slechts een parasiterende uitwas vormde. .
„Terwijl het gold, de alleen tot onderdrukking geschikte organen van de oude regeringsmacht af te snijden, moesten haar terecht bestaande functies ontrukkt worden aan een macht die er aanspraak op maakte, boven de maatschappij te staan, en aan de verantwoordelijke dienaren van de maatschappij worden teruggegeven. . .”

In welke mate de opportunisten van de hedendaagse sociaal-democratie deze beschouwingen van Marx niet begrepen (of juist niet wilden begrijpen), bewijst het herostratisch¹ beroemde boek van de renegaat Bernstein: „De voorwaarden van het socialisme en de taak van de sociaal-democratie”. Juist naar aanleiding van de aangehaalde woorden van Marx schreef Bernstein dat dit „program naar zijn politieke inhoud in al zijn wezenlijke trekken de grootste gelijkenis vertoonde met het federalisme van Proudhon”.

. . . Bij alle verdere verschillen tussen Marx en de „kleinburger” Proudhon (Bernstein zet het woord tussen aanhalingstekens, daar hij het ironisch bedoelt!) „is in deze punten de gedachtengang bij hen zo gelijk als maar mogelijk is. — Zeker. — zo gaat Bernstein voort: — de betekenis van de gemeenteraden wordt vergroot, maar, — meent hij, — of intussen zulk een verbroekeling van de moderne staat en de totale verandering van haar organisatie, zoals Marx en Proudhon ze schilderen (de vorming van de nationale vergadering uit de afgevaardigden van de provincies, en districts- vergaderingen op hun beurt uit afgevaardigden van de communes), het eerste werk van de democratie zou

¹ Herostralus, uit Ephesus, stak in 356 vóór onze jaartelling de beroemde tempel van Artemis in die stad in brand om zijn naam onsterfelijk te maken.
— *Red.*

moeten zijn, zodat dus de vorm van de nationale vertegenwoordigingen, zoals hij tot nu toe was, weg zou vallen, lijkt mij twijfelachtig". (Bernstein, „De voorwaarden van het socialisme en de taak van de sociaal- democratie", blz. 136.)

Dat is werkelijk monsterachtig: Marx' opvattingen over de „vernietiging van de staatsmacht, — die parasiterende uitwas", — te verwarren met het federalisme van Proudhon! Maar dat is niets toevalligs, want het komt nu eenmaal niet eens bij de opportunist op, dat Marx hier volstrekt niet van het federalisme in tegenstelling tot het centralisme spreekt, maar van de vernietiging van de oude, burgerlijke, in alle burgerlijke landen bestaande staatsmachine.

De opportunist kan zich alleen voorstellen, wat hij om zich heen ziet, in het milieu van de kleinburgerlijke sleur van iedere dag en van het „reformistische" moeras, — nl. juist alleen „de gemeenteraden"! Aan de revolutie van het proletariaat te denken, dat heeft de opportunist totaal verleerd.

Het is belachelijk! Maar het is toch wel merkwaardig, dat op dit punt Bernstein in het geheel niet werd aangevallen. Bernstein werd door velen weerlegd, in het bijzonder door Plechanow in de Russische literatuur, en door Kautsky in de Westeuropese; — maar *noch* de een *noch* de ander maakte van *deze* vervalsing van Marx door Bernstein met een enkel woord gewag!

De opportunist heeft het zózeer verleerd, revolutionair te denken en zich over de revolutie gedachten te vormen, dat hij aan Marx „federalisme" toeschrijft en hem met Proudhon, de stichter van het anarchisme, verwart. En diegenen, die zich voor orthodoxe Marxisten uitgeven en de leer van 'het revolutionaire Marxisme willen hoog houden, Kautsky en Plechanow, zwijgen daarover! Hier is een van de wortels te zoeken van die uiterste vervlakking der opvattingen over het verschil

tussen Marxisme en anarchisme, die zowel de kautskianen als de opportunisten kenmerkt, en waarop wij nog zullen terugkomen.

De aangehaalde beschouwingen van Marx over de ervaring van de Commune bevatten zelfs niet een schijn van federalisme. Marx nadert Proudhon juist in datgene, wat de opportunist Bernstein niet ziet. Marx verwijdert zich van Proudhon juist in datgene, waarin Bernstein hun gelijkheid ziet.

Marx is het met Proudhon eens voorzover zij beiden zijn voor het „stukslaan” van de tegenwoordige staatsmachine. Deze gelijkheid van het Marxisme met het anarchisme (met Proudhon zowel als met Bakoenin) willen nóch de opportunisten nóch de kautskianen zien, want zij zijn in dit punt van het Marxisme afgefallen.

Marx verwijdert zich zowel van Proudhon als van Bakoenin juist in het vraagstuk van het federalisme (afgezien van de dictatuur van het proletariaat). Uit de kleinburgerlijke opvattingen van het anarchisme ontspringt principieel het federalisme. Marx is centralist. In zijn aangehaalde beschouwingen is geen enkele afwijking van het centralisme te vinden. Slechts lieden die vervuld zijn van het kleinburgerlijke „bijgeloof” aan de staat, kunnen de vernietiging van de burgerlijke staatsmachine voor een vernietiging van het centralisme houden!

Wel, — wanneer het proletariaat en de armste boeren de staatsmacht in handen nemen, — zich in geheel vrije communes organiseren, — en de werkzaamheid van alle communes tot gemeenschappelijke aanval tegen het kapitaal zullen *verenigen*, om de tegenstand van de kapitalisten te breken en de privaat-eigendom aan spoorwegen, fabrieken, grond enz. op de *gehele* natie, de gehele maatschappij over te dragen, — zal dat niet centralisatie zijn? Zal dat niet het consequentste democra

tische centralisme zijn? En daarbij nog een proletarisch centralisme?

Bernstein kan eenvoudig niet begrijpen, dat een vrijwillig centralisme mogelijk is, een vrijwillige vereniging der communes tot natie, een vrijwillig samengaan van de proletarische communes bij de vernietiging van de bourgeoischeerschappij en van de burgerlijke staatsmachine; — Bernstein stelt zich als ieder filister het centralisme voor als iets, dat alleen van bovenaf, door beambten en militairen opgedrongen en in stand gehouden kan worden. Marx legt er opzettelijk de nadruk op (alsof hij de mogelijkheid van de verdraaiing van zijn opvatting had voorzien), dat het verwijt, dat aan de Commune gemaakt is, alsof zij de eenheid van de natie vernietigen en de centrale macht opheffen wilde, een bewuste vervalsing is. Marx gebruikt opzettelijk de uitdrukking: „de eenheid van de natie organiseren”, om het doelbewuste, democratische, proletarische centralisme tegen het burgerlijke, militaire, bureaucraten-centralisme te stellen.

Maar. . . erger dan een dove is hij, die niet horen wil. En de opportunisten van de hedendaagse sociaal-democratie willen juist van vernietiging van de staatsmacht, van amputatie van het parasiterende lichaam, niets horen.

5. DE Vernietiging van de Parasitaire Staat

Wij hebben reeds de hierop betrekking hebbende woorden van Marx aangehaald en moeten ze nu aanvullen: —

„... .Het is het gewone lot van nieuwe historische scheppingen, — schreef Marx, — voor het pendant van oudere en zelfs verdwenen vormen van het maatschappelijk leven, op welke zij enigermate gelijken,

te worden aangezien. Zo is deze nieuwe commune die de moderne staatsmacht breekt, aangezien voor een herleving van de middeleeuwse communes. . . , een bond van kleine staten, zoals Montesquieu en de Girondijnen die droomden. . . , een overdreven vorm van de oude strijd tegen over-centralisatie.. ”

„. . . Het commune-stelsel zou integendeel aan het maatschappelijk lichaam al de krachten hebben teruggegeven, welke tot nu toe de parasiterende uitwas, de „staat” die zich van de maatschappij voedt en haar vrije beweging tegenhoudt, heeft verteerd. Door deze daad alleen zou zij de wedergeboorte van Frankrijk in gang hebben gebracht.”

..... In werkelijkheid echter zou het commune-stelsel de producenten van het land onder geestelijke leiding van de arrondissements-hoofdsteden hebben gebracht, en zou hun daar in de arbeiders van de stad de natuurlijke vertegenwoordigers van hun belangen hebben verschaft. Alleen het bestaan al van de Commune bracht, als iets vanzelfsprekends het plaatselijk zelfbestuur met zich, maar nu niet meer als tegenwicht tegen de, thans overbodig geworden staatsmacht..

„Vernietiging van de staatsmacht”, — die een „parasiterende uitwas” is, — haar „amputatie”, „vernietiging”, — de „staatsmacht wordt nu overbodig”, — in deze uitdrukkingen spreekt Marx van de staat, als hij de ervaringen van de Commune weegt en onderzoekt.

Dit alles is voor bijna een halve eeuw geschreven; en nu moet men als het ware opgravingen beginnen om de brede massa's bewust te doen worden van het onvervalste Marxisme. De conclusies, getrokken uit de waarneming van de laatste grote revolutie tijdens Marx' leven, had men juist op het ogenblik vergeten, dat het

tijdperk van de volgende grote, proletarische revoluties naderde.

. De menigvuldige uitleggingen, waarvan de Commune het voorwerp was, en de menigvuldige belangen die er hun uitdrukking in vonden, bewijzen, dat zij een voor uitbreiding zeer vatbare vorm was, terwijl alle vroegere regeringsvormen in hun wezen onderdrukkend zijn geweest. Haar werkelijk geheim was dit: zij was waarlijk *een regering van de arbeidersklasse*, het resultaat van de strijd van de voortbrengende tegen de toeëigenende klasse, de eindelijk ontdekte politieke vorm, waarin de economische bevrijding van de arbeid zich kon voltrekken.”

„Zonder deze laatste voorwaarde was het communestelsel een onmogelijkheid en een bedrog. . .”

De utopisten hielden zich bezig met de „ontdekking” van de politieke vormen, onder welke de socialistische reconstructie van de maatschappij geschieden moest. De anarchisten wilden van de politieke vormen in het geheel niets weten. De opportunisten van de tegenwoordige sociaal-democratie namen de burgerlijke politieke vorm van de parlementair-democratische staat aan als de grens die niet kon worden overschreden, zij stootten zich het hoofd stuk bij het aanbidden van dit „toonbeeld”, en verklaarden ieder streven om deze vormen te *breken* voor anarchisme.

Marx heeft uit de gehele geschiedenis van het socialisme en van de politieke strijd de conclusie getrokken dat de staat zal moeten verdwijnen en dat de overgangsvorm daarbij (overgang van staat tot niet-staat) het „als heersende klasse georganiseerde proletariaat” zal zijn. Maar Marx trachtte nooit de politieke *vormen* van deze toekomst te ontdekken. Hij beperkte zich tot een nauwkeurige waarneming en analyse van de geschiedenis van Frankrijk, en tot de conclusie, die het

jaar 1851 toestond: het gaat om de *vernietiging* van de burgerlijke staatsmachine.

En toen de revolutionaire massabeweging van het proletariaat was uitgebroken, begon Marx, ondanks het mislukken van deze beweging, ondanks haar korte duur en in het oog springende zwakte, te bestuderen welke ‘vormen zij *had ontdekt*.

De Commune is de, door de proletarische revolutie „eindelijk ontdekte” vorm, onder welke de economische bevrijding van de arbeid plaats kan hebben.

De Commune is de eerste poging van de proletarische revolutie om de burgerlijke staatsmachine te *verbrijzelen*, en tevens de „eindelijk ontdekte” politieke vorm die de oude, verbrijzelde, kan en moet *vervangen*.

Wij zullen in het verdere verloop van dit opstel zien, dat de Russische revoluties van 1905 en 1917 in een ander milieu en onder andere voorwaarden, het werk van de Commune voortzetten en de geniale, historische analyse van Marx bevestigen.

iv

VERVOLG. AANVULLENDE UITLEG VAN ENGELS

Marx gaf ons de kern van het vraagstuk over de betekenis van de ervaring der Commune. Engels kwam herhaaldelijk op dit thema terug, verklaarde de door Marx gemaakte analyses en gevolgtrekkingen, en verlichtte soms met zoveel kracht en zó verhelderend *andere* zijden van het vraagstuk, dat het nodig wordt, ons bij deze uitleg in het bijzonder op te houden.

1. „HET WONINGVRAAGSTUK”

In zijn werk over het woningvraagstuk (1872) houdt Engels reeds rekening met de ervaringen van de Commune en verwijft meermalen bij de taak van de revolu

tie met betrekking tot de staat. Het is interessant, hoe aan een concreet onderwerp aanschouwelijk getoond wordt: enerzijds de trekken die de proletarische staat met de hedendaagse gemeen heeft, — trekken die ons in beide gevallen veroorloven, van een staat te spreken, — en anderzijds de tekenen van verschil of de overgang tot de opheffing van de staat.

„Hoe is nu het woningvraagstuk op te lossen? In de tegenwoordige maatschappij precies zoals iedere andere maatschappelijke kwestie wordt opgelost: — door de geleidelijke economische vereffening van vraag en aanbod; — een oplossing die altijd weer opnieuw dit vraagstuk voortbrengt, en dus geen oplossing is. Hoe een sociale revolutie dit vraagstuk zou oplossen, hangt niet alleen van de telkenmale zich voordoende omstandigheden af, maar hangt ook samen met veel verder reikende vraagstukken, waaronder de opheffing van de tegenstellingen tussen stad en land een der voornaamste is. Daar wij geen utopische stelsels voor de inrichting van de toekomstige maatschappij hebben te maken, zou het meer dan overbodig zijn, hierop in te gaan. Zoveel is echter zeker, dat reeds nu in de grote steden voldoende woningen aanwezig zijn om bij een rationeel gebruik iedere wezenlijke „woning-zzood" terstond te lenigen. Dit kan natuurlijk slechts geschieden door onteigening van de tegenwoordige bezitters, of door in hun huizen woninglozen of in hun woningen bovenmate samengepakte arbeiders in te kwartieren, en zodra het proletariaat de politieke macht veroverd heeft, zal zulk een, door het algemeen welzijn geboden maatregel even licht uitvoerbaar zijn als andere onteigeningen en inkwartieringen door de hedendaagse staat". (Het Woningvraagstuk, Duitse uitgave, 1887, blz. 22.)

Hier wordt niet de verandering van de vorm van de staatsmacht onderzocht, — alleen de inhoud van haar werkzaamheid. Onteigeningen en inkwartieringen worden ook door de hedendaagse staat verordend. Formeel zal ook de proletarische staat „verordenen” woningen te bezetten en huizen te onteigenen. Maar het is duidelijk, dat het oude uitvoerende apparaat, — het aan de bourgeoisie verkleefde beambtendom, — tot het doorvoeren van de verordeningen van de proletarische staat eenvoudig onbruikbaar zou zijn.

„... Er moet overigens worden vastgesteld, dat de „daadwerkelijke inbezitneming” van alle werktuigen, de inbezitneming van de gehele industrie door het arbeidende volk, precies het tegenovergestelde is van de „aflossing” van Proudhon. Bij deze wordt de individuele arbeider eigenaar van de woning, van de boerenhofstede, van het werktuig; bij gene blijft het „werkende volk” gemeenschappelijk eigenaar van de huizen, fabrieken en werktuigen, en wordt hun gebruik en benutting, althans gedurende een overgangstijd, bezwaarlijk zonder vergoeding van de kosten aan enkelingen of maatschappijen overgelaten. Evenals de afschaffing van de grondeigendom niet de afschaffing van de grondrente is, maar haar overdracht, zij het dan ook op veranderde wijze, aan de maatschappij. De daadwerkelijke inbezitneming van alle werktuigen door het arbeidende volk sluit dus het behoud van de huurverhouding geenszins uit”, (blz. 68.)

Het in deze beschouwing aangesneden vraagstuk der economische grondslagen van het afsterven van de staat, zullen wij in het volgende hoofdstuk onderzoeken. Engels drukt zich uiterst voorzichtig uit, waar hij zegt, dat de proletarische staat „bezwaarlijk” zonder vergoeding woningen kan geven, „althans gedurende een overgangstijd”. Het tegen betaling geven van, aan het gehele

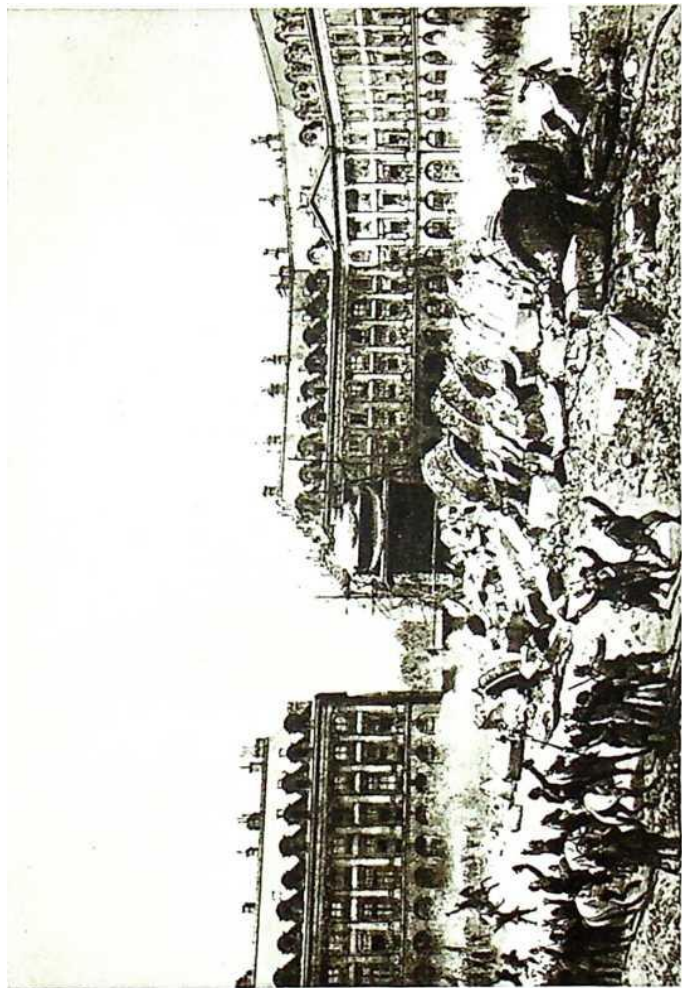
volk behorende woningen, aan afzonderlijke families, veronderstelt ook het incasseren van dit geld en een zekere controle, en de een of andere normering bij het verdelen van de woningen. Dit alles eist een bepaalde staatsvorm maar volstrekt niet een bijzonder militair en bureaucratisch apparaat met bevoorrechte ambtenaren. De overgang tot een stelsel, waarbij de woningen zonder vergoeding zullen kunnen worden gegeven, houdt verband met het totale „afsterven” van de staat.

Daar waar Engels spreekt over de overgang van de Blanquisten¹, na de Commune en onder de invloed van haar ervaringen — naar het principiële standpunt van het Marxisme, formuleert hij dit standpunt terloops als volgt:

„... de noodzakelijkheid van de politieke actie van het proletariaat en van zijn dictatuur als overgang tot de afschaffing van de klassen en met hen, van de staat”, (blz. 55.)

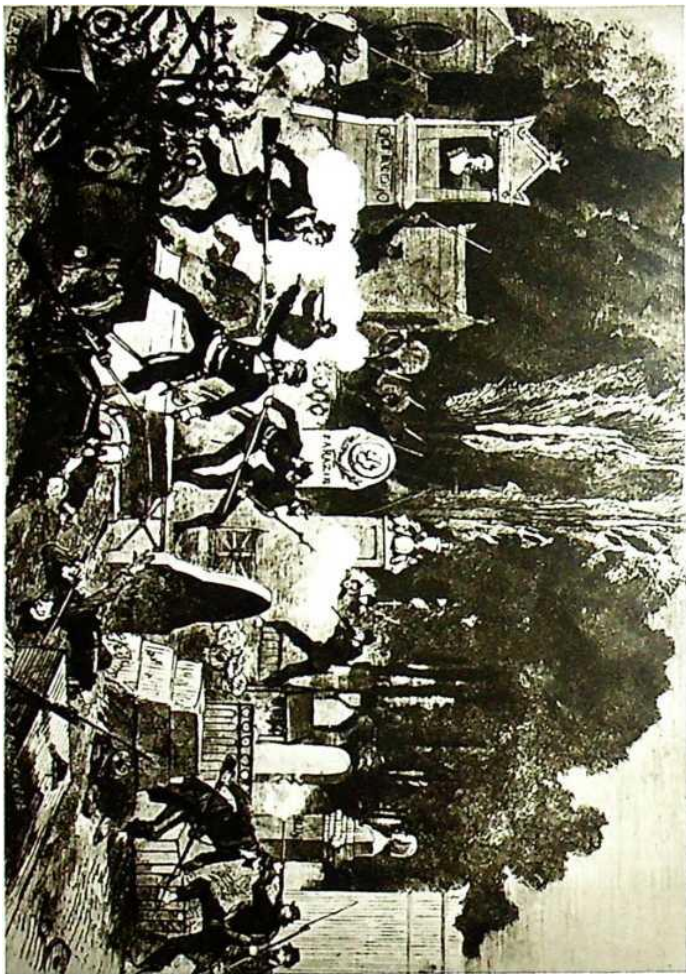
Liefhebbers van haarkloverij of burgerlijke „Marx-vernietigers” mogen een tegenspraak zien tussen deze *erkenning* van het „afschaffen van de staat”, en het afwijzen van een formule, zoals de anarchistische in de vroeger geciteerde passage uit de „Anti-Dühring”. Het zou niet verwonderlijk zijn, als de opportunisten ook Engels onder de „anarchisten” plaatsten. Steeds vaker hoort men thans van de zijde der sociaal-chauvinisten,

¹ Blanquisten waren aanhangers van de Franse revolutionair Louis-Auguste Blanqui (1805—1881) De grondleggers van het Marxisme-Leninisme beschouwden Blanqui als een vooraanstaand revolutionair en voorstander van ~~het socialisme~~, maar kritiseerden hem tegelijkertijd wegens zijn sektarisme en samenzweeters-methodes. Het Blanquisme ontkende de klassenstrijd en streefde naar de bevrijding van de mensheid uit de loonslavernij door middel van samenzweringen van een kleine intellectuele minderheid, inplaats van door middel van de proletarische klassenstrijd. — *Red.*

De
Ve
nd
ó
m
e-
zu
il
is
o
m
ve
rg
ew

D
e
la
ats
te
ve
ch
te
n
op
he
t
ke
rk
ho
f
Pè
re-
La
-t.

de beschuldiging dat de internationalisten anarchisten zouden zijn.

Dat tegelijk met de afschaffing van de klassen ook een afschaffing van de staat zal plaats vinden, — dat heeft het Marxisme altijd geleerd. De algemeen bekende passage in de „Anti-Dühring” over het „afsterven van de staat” verwijt de anarchisten niet eenvoudig, dat zij zijn voor de afschaffing van de staat, maar dat zij de mogelijkheid prediken de staat „van vandaag op morgen” af te schaffen.

Daar de tegenwoordig heersende „sociaal-democratische” leer over de verhouding van het Marxisme tot het anarchisme de kwestie van de afschaffing van de staat volkomen verdraait, is het bijzonder nuttig, een polemieek van Marx en Engels tegen de anarchisten in herinnering te brengen.

2. DE POLEMIEK TEGEN DE ANARCHISTEN

Deze polemieek dateert van het jaar 1873. Marx en Engels hadden artikels tegen de „autonomistische” en „anti-autoritaire” Proudhonisten gepubliceerd in een Italiaanse, socialistische almanak; en eerst in 1913 verschenen deze opstellen in Duitse vertaling in de „Neue Zeit”.¹

..... Wanneer de politieke strijd van de arbeidersklasse, — zo schreef Marx, spottend met de anarchisten en hun afwijzen van de politiek, — revolutionaire vormen aanneemt, — wanneer de arbeiders in de plaats van de dictatuur van de bourgeoisie hun revolutionaire dictatuur stellen, — dan begaan zij de vreselijke misdaad van beginsel-verkrachting, want om hun jammerlijke, profane dagelijkse behoeften te be-

¹ W. I. Lenin doelt hier op het artikel van K. Marx „Politiek indifferentisme” en op dat van Engels „Over de autoriteit”. — *Red.*

vredegen, om de tegenstand van de bourgeoisie te breken, geven zij aan de staat een revolutionaire en voorbijgaande vorm, inplaats van de wapens neer te leggen en de staat af te schaffen..." („Neue Zeit", 1913 — 1914, XXXII, I. blz. 40.)

Marx verzette zich dus uitsluitend tegen deze soort van „afschaffing" van de staat, toen hij de anarchisten bestreed! Geenszins daartegen, dat met het verdwijnen van de klassen ook de staat zou verdwijnen, of met het afschaffen van de klassen zou worden afgeschaft; maar daartegen, dat de arbeiders de wapens zouden neerleggen en afzien van het georganiseerd geweld, d.w.z. *van de staat* die ten doel heeft, „de tegenstand van de bourgeoisie te breken".

Marx legt, — opdat de ware betekenis van zijn bestrijding van het anarchisme niet misverstaan worde, — opzettelijk de nadruk op de „revolutionaire en *voorbijgaande vorm*"¹¹ van de staat die het proletariaat nodig heeft. Het proletariaat heeft de staat slechts voorbijgaand (d.w.z. tijdelijk) nodig. Onze onenigheid met de anarchisten betreft niet de kwestie van de afschaffing van de staat, als *doel*. Wij menen, dat het tot het bereiken van dit doel noodzakelijk is, tijdelijk de werktuigen, middelen en methodes van de staatsmacht *tegen* de uitbuiters te gebruiken, evenals er tot de opheffing van de klassen een voorbijgaande dictatuur van de onderdrukte klasse nodig is. In zijn polemieken tegen de anarchisten stelt Marx het vraagstuk op de scherpste en duidelijkste manier: — Wanneer de arbeiders het juk van de kapitalisten afschudden, moeten zij dan „de wapens neerleggen", of ze tegen de kapitalisten gebruiken om hun tegenstand te breken? En het systematisch gebruik van de wapenen door een klasse tegen een andere klasse, — is dat iets anders dan een „voorbijgaande vorm" van de staat?

Ieder sociaal-democraat moge zich afvragen, of hij zó het vraagstuk van de staat in zijn polemieek tegen de anarchisten heeft gesteld. Of deze vraag door de overgrote meerderheid van de officiële socialistische partijen van de He Internationale zó gesteld werd?

Nog dieper op de zaak ingaand en algemeen begrijpelijk, zet Engels deze zelfde gedachte uiteen. Hij spot eerst met de verwarring in de hoofden van de Proudho-nisten die zich „anti-autoritair” noemden, d.w.z. iedere autoriteit, iedere ondergeschiktheid, ieder geweld afwijzen. Men neme, — zegt Engels, — een fabriek, een spoorweg, een schip in volle zee; — is het niet duidelijk, dat zonder een zekere ondergeschiktheid, en dus ook zonder een zekere autoriteit of heerschappij geen van deze gecompliceerde technische inrichtingen functioneren kan, — inrichtingen die op het gebruik van machines en de wloverlegde samenwerking van vele personen berusten?

„. . . Wanneer, — schrijft Engels, — ik dit argument tegen de meest verwoede anti-autoritaireren aanvoer, dan kunnen zij mij alleen nog maar dit antwoord geven: — Ah! dat is waar, maar het gaat hier niet om de autoriteit, die wij aan de afgevaardigden geven; *het gaal hier om een opdracht.* Deze lieden geloven, dat zij een zaak veranderen kunnen, door de naam te veranderen.” („Neue Zeit”, 1913—1914, XXXII, I. blz. 39.)

Nadat Engels op deze wijze heeft aangetoond, dat autoriteit en autonomie betrekkelijke begrippen zijn, — dat het gebied, waarbinnen zij gelden, met de verschillende fasen van de maatschappelijke ontwikkeling verandert, — en dat het dwaasheid is, ze voor absoluut te houden; en nadat hij er nog aan heeft toegevoegd, dat het gebruik van machines, en het gebied van de grootindustrie zich steeds uitbreiden, gaat hij van de alge

mene beschouwingen over de autoriteit, tot het vraagstuk van de staat over.

.Hadden de autonomisten, — schrijft hij, — zich vergenoegd met te zeggen, dat de sociale organisatie van de toekomst de autoriteit slechts zal toelaten binnen de grenzen, die door de produktie-verhoudingen onvermijdelijk worden getrokken, dan had men zich met hen kunnen verstaan; zij zijn echter blind voor alle feiten, die de autoriteit noodzakelijk maken, en strijden hartstochtelijk tegen het woord.

Waarom beperken de anti-autoritaireren zich er niet toe, tegen de politieke autoriteit, tegen de staat te schreeuwen? Alle socialisten zijn het met elkaar eens, dat de staat en, met hem, de politieke autoriteit ten gevolge van de toekomstige sociale revolutie verdwijnen zal; dit betekent, dat de openbare functies hun politiek karakter verliezen en tot eenvoudige administratieve functies zullen worden, die over de sociale belangen waken. De anti-autoritaireren evenwel eisen, dat de politieke staat met één slag afgeschaft worde, — nog eerder dan de sociale verhoudingen afgeschaft zijn, die hem hebben voortgebracht. Zij eisen, dat de eerste daad van de sociale revolutie de afschaffing van de autoriteit zal zijn.

Hebben deze heren ooit een revolutie gezien? Een revolutie is zeker de meest autoritaire zaak, die er bestaat, — >een daad, door welke een deel van de bevolking zijn wil aan het andere deel opdringt, met geweren, bajonetten en kanonnen, — alles zeer autoritaire middelen; en de partij die overwonnen heeft, moet haar heerschappij door de angst die haar wapenen de reactionairen inboezemen, handhaven. En als de Parijse Commune zich niet van de autoriteit van een gewapend volk tegen de bourgeoisie had bediend, zou zij zich dan langer dan één dag staande hebben kun

nen houden? Zouden wij haar niet omgekeerd kunnen verwijten, dat zij zich te weinig van deze autoriteit heeft bediend? — Dus: het een of het ander: of de anti-autoritaireren weten zelf niet, wat zij zeggen, en in dit geval stichten zij slechts verwarring; of ze weten het, en in dat geval verraden zij de zaak van het proletariaat. In beide gevallen dienen zij slechts de reactie.” (blz. 39.)

In deze beschouwing worden vraagstukken aangesneden, die behandeld zullen worden in samenhang met het vraagstuk van de verhouding tussen politiek en economie bij het afsterven van de staat. (Aan dit vraagstuk is het volgende hoofdstuk gewijd.) Tot dezen behoren het vraagstuk van de verandering der openbare functies van politieke in eenvoudige administratieve, — en het vraagstuk van de „politieke staat”. Deze laatste uitdrukking, die al heel gemakkelijk misverstand verwekken kan, wijst op het proces van het afsterven van de staat; de afstervende staat kan op zekere trap van zijn afsterven als onpolitieke staat worden aangeduid.

Het meest opvallende in deze beschouwingen van Engels is weder het stellen van het vraagstuk tegen de anarchisten. Sinds 1873 hebben de sociaal-democraten, die leerlingen van Engels willen zijn, miljoenen maal tegen de anarchisten gepolemiseerd, maar zij deden het juist *!*/*<?!*, zoals Marxisten polemiseren kunnen en moeten. De anarchistische voorstelling van de afschaffing van de staat is verward en *niet-revolutionair* — zo stelde Engels de kwestie. De anarchisten willen juist de revolutie in haar ontstaan en haar ontwikkeling, in haar bijzondere taak tegenover het geweld, de autoriteit, de regering, de staat, niet zien. De gebruikelijke kritiek van de hedendaagse sociaal-democraten op het anarchisme liep op een zuiver kleinburgerlijke banaliteit uit: „wij erkennen de staat, de anarchisten niet!” Zulk een

banaliteit moet natuurlijk op enigermate denkende en revolutionaire arbeiders afstotend werken. Engels zegt iets anders: hij legt er de nadruk op, dat alle socialisten het verdwijnen van de staat — als een gevolg van de socialistische omwenteling — erkennen. Daarna stelt hij de vraag van de revolutie concreet, nl. de vraag die gewoonlijk door de opportunistische sociaal-democraten wordt ontweken, — hij stelt haar, om zo te zeggen uitsluitend aan de anarchisten ter „bewerking”. En met het stellen van deze vraag pakt Engels de koe bij de horens: — had de Commune de *revolutionaire macht van de staat*, d.i. van het gewapende, tot heersende klasse georganiseerde proletariaat, niet *méer* moeten gebruiken?

De huidige officiële sociaal-democratie maakt zich van de kwestie aangaande de concrete taak van het proletariaat in de revolutie gewoonlijk af met de laffe grapjes van een filister, óf, in het beste geval, ontwijkt zij haar sofistich: „dit zullen wij dan wel zien!” — En zo konden de anarchisten met recht beweren, dat deze sociaal-democratie verraad pleegde aan haar taak van de revolutionaire opvoeding van de arbeiders. Engels gebruikt de ervaring van de laatste proletarische revolutie juist voor een uiterst concreet onderzoek naar de vraag: — hoe en wat moet het proletariaat met betrekking tot de banken en met betrekking tot de staat doen?

3. EEN BRIEF AAN BEBEL

Een van belangrijkste, zonet de belangrijkste beschouwing in de werken van Marx en Engels over het vraagstuk van de staat vindt men in de volgende passage in de brief van Engels aan Bebel van 18—28 maart 1875. — Tussen haakjes zij opgemerkt: deze brief werd, voor zover ons bekend is, voor het éérst door Bebel in

zijn gedenkschriften („*Uit mijn leven*") gepubliceerd, in 1911, dus 36 jaar nadat hij was geschreven en afgezonden.

Engels schreef aan Bebel en kritiseerde hetzelfde ontwerp voor het Program van Gotha, waarop ook Marx in zijn beroemde brief aan Bracke kritiek oefende. Engels roert daar speciaal het vraagstuk van de staat aan; hij schrijft het volgende: —

. .De vrije volksstaat is in de vrije staat veranderd. Grammaticaal genomen is een vrije staat er een, waar de staat vrij is tegenover zijn burgers, — dus een staat met despotische regering. — Men moest toch al dat gepraat over de staat laten vallen, vooral sinds de Commune, — die reeds geen staat meer was in de eigenlijke zin van het woord. De „volksstaat" is ons door de anarchisten tot walgings toe voor de voeten geworpen, ofschoon reeds het geschrift van Marx tegen Proudhon en later het „*Communistisch Manifest*" ronduit zeggen, dat met de invoering van de socialistische maatschappij de staat zich vanzelf oplost en verdwijnt. Daar nu de staat toch slechts een voorbijgaand verschijnsel is, waarvan men zich in de strijd, in de revolutie bedient om zijn tegenstanders met geweld er onder te houden, zo is het pure onzin, van vrije volksstaat te spreken; — zolang het proletariaat de staat nog *nodig* heeft, heeft het hem niet nodig in het belang van de vrijheid, maar om er zijn tegenstanders mee onder de duim te houden; — en zodra er van vrijheid sprake kan zijn, houdt de staat als zodanig op te bestaan. Wij zouden dus voorstellen, overal inplaats van *staat* „Gemeinwesen" („gemeenschap") te plaatsen, een goed oud Duits woord, dat het Franse „Commune" zeer goed kan vervangen." („*Aus meinem Leben*", Deel II, Stuttgart, 1911, blz. 321—322.)

Men moet in het oog houden, dat deze brief betrekking heeft op het partij-program, dat Marx slechts enige weken later dan deze brief gedateerd is (de brief van Marx is van 5 mei 1875), kritiseerde, en dat Engels toen tezamen met Marx in Londen woonde. Wanneer Engels „wij” schrijft in de laatste zin, stelt hij daarom zonder twijfel in zijn eigen en in Marx' naam aan de leider van de Duitse arbeiderspartij voor, om *uit hel program* het woord „staat” te *schrappen* en door het woord „gemeenschap” te vervangen. Welk een gehuil over „anarchisme” zouden de dragers van het hedendaagse, aan het gemak van de opportunisten aangepaste „Marxisme” hebben aangeheven, wanneer hun deze verandering in het partijprogram ware voorgesteld!

Laat ze huilen! Daarvoor zullen zij door de bourgeoisie geprezen worden.

Maar wij zullen onze taak verder vervullen. Bij een herziening van ons partijprogram moet deze raad van Marx en Engels onvoorwaardelijk opgevolgd worden; om de waarheid nader te komen; om het Marxisme weder te herstellen; om het van vervalsing te zuiveren; en om de bevrijdingsstrijd van de arbeidersklasse juister te leiden. Onder de bolsjewiki zal men zeker geen tegenstanders van deze raad van Marx en Engels vinden. De moeilijkheid zou misschien slechts bestaan in het vinden van een passend Russisch woord. In de Duitse taal bestaan er tweewoorden: „Gemeinde” en „Gemeinwesen”¹. Daarvan kiest Engels het laatste, dat *niet* een enkele gemeente aanduidt, maar het totaal der gemeenten, het gemeentesysteem of het gemeentewezen. In het Russisch bestaat geen overeenkomstig woord en men zou misschien het Franse woord „commune” moeten kiezen, ofschoon daarmee ook moeilijkheden verbonden zijn. „De

¹ Nederlands: gemeente en gemeenschap. — Er is nog een derde, meer omvattend woord: gemenebest. — *Red.*

Commune was geen staat meer in de eigenlijke zin” — dat is de belangrijkste theoretische slotsom van Engels. Na al het gezegde is deze gevolgtrekking volkomen begrijpelijk. De Commune *hield op* staat te zijn, voor zover zij niet de meerderheid van het volk onder de duim te houden had, maar de minderheid (de uitbuiters); de burgerlijke staatsmachine had zij vernietigd: inplaats van een *bizondere* onderdrukkende macht trad de bevolking zelf op het toneel. Al deze dingen zijn afwijkingen van de staat in de eigenlijke zin. En ware de Commune blijven bestaan, dan zouden de sporen van de staat vanzelf in haar zijn „afgestorven”; zij had zijn bestuurslichamen niet „behoeven af te schaffen”; zij zouden hun werk gestaakt hebben, naarmate ze niets meer te doen hadden.

„De „volksstaat” is ons door de anarchisten voor de voeten geworpen”; — daarmee bedoelt Engels allereerst Bakoenin en zijn uitvallen tegen de Duitse sociaaldemocraten. Engels erkent deze uitvallen als gerechtigd, *voor zoverre* de „volksstaat” een even grote onzin en een even grote afwijking van het socialisme betekent als de „vrije volksstaat”. Engels poogt de strijd van de Duitse sociaal-democraten tegen de anarchisten te verbeteren, — deze strijd principieel juist te maken en hem van de opportunistische vooroordelen met betrekking tot de staat te zuiveren. Maar tevergeefs! De brief van Engels bleef 36 jaar voor de wereld verborgen! En we zullen later zien, dat zelfs na de publicatie van deze brief Kautsky eigenlijk dezelfde fouten waartegen Engels waarschuwt voortdurend en hardnekkig herhaalt.

Bebel antwoordde Engels in een brief van 21 september 1875, waarin hij o.a. schreef, dat hij met Engels’ oordeel over het program-ontwerp „volkomen instemt” en dat hij Liebknecht verwijten gemaakt heeft over zijn toegevendheid. („Aus meinem Leben”, II, blz. 314.) Neemt men echter Bebels brochure „Ons doel” ter hand.

dan vindt men daar geheel verkeerde beschouwingen over de staat:

„De staat moet dus van een *op klasseheerschappij* berustende staat in een *volksstaat* veranderd worden”. (Unsere Ziele, 9e druk, Berlijn, 1886, blz. 14.)

Dat staat zwart op wit in de 9e (*negende!*) druk van de brochure van Bebel!¹ Geen wonder, dat de voortdurende herhaling van de opportunistische beschouwingen over de staat, in de Duitse sociaal-democratie voet hebben gevat, vooral toen de revolutionaire verklaringen van Engels verborgen werden gehouden en de voorwaarden van het leven de mensen voor lange tijd van de revolutie „afhielden”.

5. DE INLEIDING VAN 1891 TOT DE' „BURGEROORLOG IN FRANKRIJK” VAN MARX

In zijn Inleiding tot de derde druk van Marx' „Burgeroorlog in Frankrijk” (deze Inleiding is gedateerd 18 maart 1891, en oorspronkelijk in de „Neue Zeit” verschenen), geeft Engels naast interessante opmerkingen over bijzaken die met de verhouding tot de staat verbonden zijn, een buitengewoon verhelderende samenvatting der ervaringen van de Commune. Deze samenvatting, verdiept door de ervaringen van een tijd van twintig jaren, die de schrijver van de Commune scheidde, is speciaal gericht tegen het in Duitsland verbreide bijgeloof aan de staat en kan met recht als het *laatste woord* van het Marxisme over dit vraagstuk beschouwd worden.

In Frankrijk, — zegt Engels, — waren de arbeiders na iedere revolutie gewapend. „Voor de aan het roer

¹ Deze uitspraak is óók nog te vinden in de 14c druk (1913) van deze brochure. — *Red.*

van de staat zich bevindende bourgeoisie was dus de ontwapening van de arbeiders het eerste gebod. Vandaar na iedere, door de arbeiders gewonnen revolutie een nieuwe strijd, die met de nederlaag van de arbeiders eindigt. ..”

Deze samenvatting der ervaringen van de burgerlijke revoluties is even kort als diep. De kern van de zaak — o.a. ook in het vraagstuk van de staat (*heeft de onderdrukte klasse wapens of niet?*) — is hier buitengewoon helder naar voren gebracht. Maar juist deze kern wordt zowel door de professoren die zich onder invloed van de burgerlijke ideologie bevinden, als door de kleinburgerlijke democraten dikwijls genegeerd. In de Russische revolutie van 1917 viel aan de mensjewiek en „ook-Marxist” Tserctelli de eer (de eer a la Cavaignac)¹ te beurt, dit geheim van de burgerlijke revoluties in het openbaar te verklappen. In zijn „historische” rede van 9 juni verklapte Tseretelli het vaste besluit van de bourgeoisie, de arbeiders van Petersburg te ontwapenen, waarbij hij natuurlijk dit besluit voor een noodzakelijkheid op zich zelf, en voor een „staatsnoodzakelijkheid” in het algemeen uitgaf.

De historische rede van Tserctelli van 9 juni zal zeker iedere geschiedschrijver van de revolutie van 1917 tot aanschouwelijke illustratie dienen van de wijze waarop het door de heer Tseretelli geleide blok van de mensjewiki en sociaal-revolutionairen de zaak van de bourgeoisie verdedigde *tegen* het revolutionaire proletariaat.

Een andere bijkomstige opmerking van Engels, die ook met het vraagstuk van de staat verband houdt, betreft de godsdienst. Zoals bekend is, neigde de Duitse

¹ Louis-Eugène Cavaignac was een Frans generaal die na de Februari-revolutie 1848 minister van oorlog in de Voorlopige Regering van Frankrijk werd. In de Juni-dagen 18-18 werd de opstand van de Parijse arbeiders onder zijn leiding neergeslagen. — *Red.*

sociaal-democratie, hoe opportunistischer en vcrrotter zij werd, ook meer en meer tot een filisterachtig foutieve uitlegging van de beroemde leus: „godsdienst is privaatzaak”.

Deze leus werd namelijk zó uitgelegd, alsof *ook voor de partij* van het revolutionaire proletariaat het vraagstuk van de godsdienst privaatzaak was!! Tegen dit volkomen verraad aan het revolutionaire program van het proletariaat protesteert Engels die in 1891 nog slechts het *zwakste* begin van het opportunisme in zijn partij waarnemen kon, en die zich daarom nog zo voorzichtig mogelijk uitdrukte: —

. .Gelijk in de Commune bijna alleen arbeiders of erkende arbeiders-vertegenwoordigers zaten, zo droegen ook haar besluiten een beslist proletarisch karakter. Of zij decreeteerde hervormingen die de republikeinse bourgeoisie alleen uit lafheid had nagelaten, die echter voor de vrije beweging van de arbeidersklasse een noodzakelijke grondslag vormden, zoals het doorvoeren van de stelling, dat de godsdienst *tegenover de staat* zuiver privaatzaak is; of zij kondigde besluiten af direct in het belang van de arbeidersklasse, en die gedeeltelijk diep ingrepen in de oude maatschappelijke orde.”

Engels onderstreept opzettelijk de woorden „*tegenover de staat*” en trof daarmee de meest verwondbare plek van het Duitse opportunisme dat de godsdienst slechts tot privaatzaak verklaarde *tegenover de partij*, en zo de partij van het revolutionaire proletariaat tot het peil van de banaalste „vrijdenkende” kleinburgerij deed dalen, dat een confessieloze toestand wel wil dulden, maar de taak van de bestrijding van het, het volk domhoudend en -makend godsdienstig opium door de *partij* afwees.

De toekomstige geschiedschrijver van de Duitse sociaal-democratie, die de oorzaken van haar smadelijke ineenstorting in het jaar 1914 wil nagaan, zal voor dit vraagstuk zeer veel belangrijk materiaal vinden, zowel in de ontwijkende, voor het opportunisme alle poorten wijd openzettende opmerkingen van de geestelijke partijleider Kautsky, als in de verhouding van de partij tot de „los van de kerk”-beweging in 1913.

Doch laat ons nagaan hoe Engels 20 jaar na de Commune, haar lessen voor het strijdende proletariaat samenvatte.

Engels legde de nadruk op de volgende lessen:

„...Juist de onderdrukkende macht van de tot nu toe bestaande gecentraliseerde regering, leger, politieke politie, bureaucratie, die Napoleon in 1798 had geschapen en die iedere nieuwe regering sindsdien als welkom werktuig overgenomen en tegen haar tegenstanders gebruikt had, — juist deze macht moest overal vallen, zoals zij in Parijs reeds gevallen was.

De Commune moest terstond erkennen, dat de arbeidersklasse, eenmaal tot de heerschappij gekomen, niet de maatschappij verder besturen kan met de oude staatsmachine; — dat deze arbeidersklasse, om niet haar eigen, zoeven eerst veroverde heerschappij te verliezen, enerzijds de oude, tegen haar zelf gebruikte onderdrukkings-machine moet afschaffen, anderzijds echter zich tegen haar eigen afgevaardigden en beambten moet beschermen, door deze, zonder uitzondering, als ten allen tijde afzetbaar te verklaren.”

Steeds opnieuw legt Engels er de nadruk op, dat niet alleen in de monarchie, maar *ook in de democratische republiek* de staal staat blijft, d.w.z. 'het kenmerk van zijn wezen behoudt: nl. dat hij de ambtenaren, de „dienaren van de maatschappij”, haar organen, in haar *heren* verandert.

. .Tegen deze, in alle staten tot nu toe onvermijdelijke metamorfose van de staat en van de staatsorganen waarbij de dienaren van de maatschappij tot heren over de maatschappij worden, wendde de Commune twee onfeilbare middelen aan. Ten eerste bezette zij alle ambten, — besturende, rechtsprekende, onderwijzende, — door verkiezing volgens het algemeen kiesrecht van de belanghebbenden, waarbij diezelfde belanghebbenden ten allen tijde het recht hadden hen terug te roepen. En ten tweede betaalde zij voor alle diensten, hoge zowel als lage, slechts het loon, dat andere arbeiders ontvingen. Het hoogste loon dat zij in het algemeen betaalde, was 6000 frank¹.

Daarmee was de deur gesloten voor baantjesjagerij en „Strebertum”, ook zonder gebonden mandaten (die nog ten overvloedige ingevoerd werden) bij afgevaardigden naar vertegenwoordigende lichamen. ..”

Engels landt hiermee bij die interessante grenslijn, waar een consequente democratie enerzijds in socialisme *overgaat* en anderzijds socialisme *eist*. Want voor de opheffing van de staat is nodig, dat de functies van de staatsdienst overgaan in zó eenvoudige functies van toezicht en controle, dat zij voor de meerderheid van het volk en dan tenslotte ook voor het gehele volk toegankelijk en binnen het bereik van zijn krachten zijn. De volledige uitroeiing van de baantjesjagerij eist, dat een „eervol”, zij het dan ook onbetaald „plaatsje” in de staatsdienst *niet* meer als brug dienen kan om in schit

¹ Nominaal betekent dat bij de 2400 roebel, naar de huidige koers 6000 roebel. Onvergeeflijk is het voorste! van zekere bolsje- wiki, a-an de gemeenteraadsleden een loon van 9000 roebel te betalen, inplaats van *voor het gehele land* een maximum van 6000 roebel, een som, die hoog genoeg is, voor te stellen. — (Noot van Lenin bij de druk van 1918.) 6000 frank = ongeveer 3000 gulden — Red.

terend betaalde posten in banken en aandelen-maatschappijen over te springen, zoals dat *geregeld* in alle, ook in de meest vrije kapitalistische landen gewoonte is.

Maar Engels maakt echter niet de fout die sommige Marxisten in het vraagstuk van het zelfbeschikkingsrecht van de volken maken: onder het kapitalisme, zeggen zij, is dit recht onmogelijk, — onder het socialisme overbodig. Zulk een schijnbaar geestige, in waarheid evenwel foutieve gevolgtrekking laat zich gebruiken voor iedere democratische instelling, *welke men maar wil*, ook bij het bescheiden ambtenaars-inkomen, want volkomen consequente democratie is onder het kapitalisme ónmogelijk, en onder het socialisme zal iedere democratie toch *af sterven*.

Dat is sofisterij die herinnert aan de oudbakken grap, dat een mens kaler wordt, wanneer men hem één haar uittrekt.

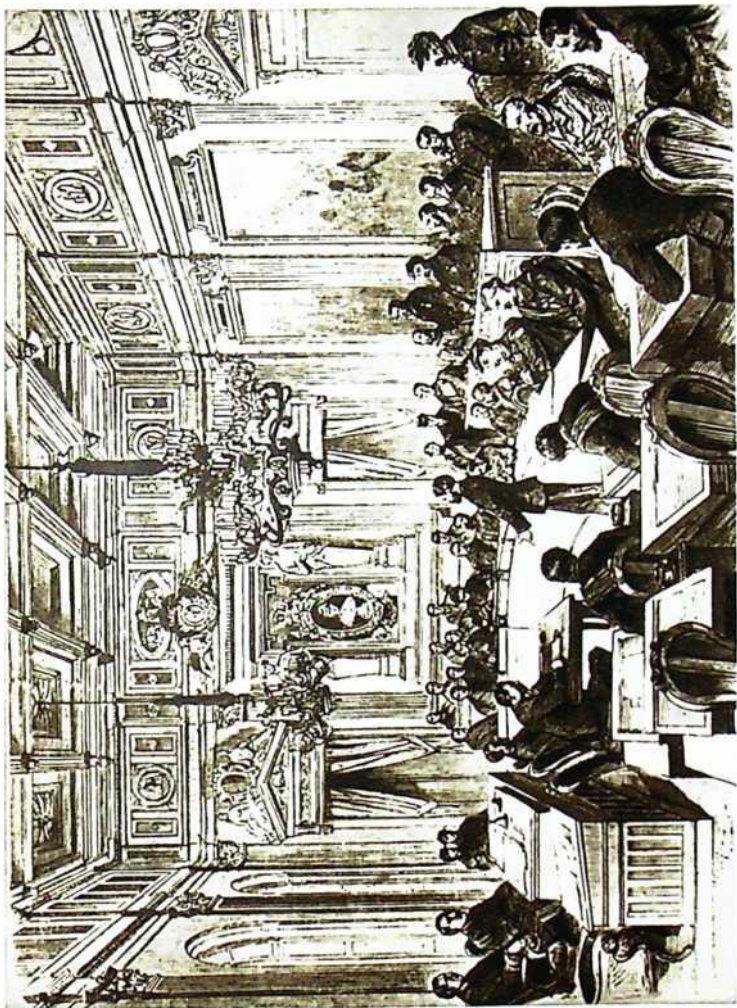
Ontwikkeling van de democratie *tot het einde*, — zoeken naar de *vormen* van deze ontwikkeling, — het toetsen daarvan aan de *praktijk* enz., — dat alles is een van de onderdelen van de strijd voor de sociale revolutie. Op zichzelf genomen, kan geen democratie het socialisme brengen. Maar in 't leven bestaat geen enkele democratie „op zichzelf”; — zij bestaat met andere verschijnselen „tezamen”; — zij oefent haar werking op het economische leven uit, — bevordert de wijziging van de *economie*, staat op haar beurt bloot aan de invloed van die economische ontwikkeling enz. Daarin bestaat de dialectiek van de levende geschiedenis.

Engels gaat verder:

„... deze verbrijzeling van de tot nu toe heersende staatsmacht en zijn vervanging door een nieuwe, werkelijk democratische, wordt in het derde gedeelte van de „Burgeroorlog” uitvoerig geschilderd. Het was

evenwel noodzakelijk, hier nogmaals in het kort op enige van haar trekken te wijzen, omdat juist in Duitsland het bijgeloof aan de staat zich uit de filosofie in het algemeen bewustzijn van de bourgeoisie en zelfs van vele arbeiders heeft voortgeplant. Volgens de filosofische voorstelling is de staat de „verwerking van de idee”, of het in het filosofische overgezetste rijk Gods op aarde, — het gebied, waar de eeuwige waarheid en rechtvaardigheid zich verwezenlijkt en verwezenlijken moet. En daaruit volgt dan een bijgelovige verering voor de staat, en voor alles, wat met de staat samenhangt; — een bijgelovige verering die zich des te gemakkelijker nestelt, omdat men zich van kindsbeen gewend heeft aan de inbeelding, dat de gemeenschappelijke zaken en belangen van de gehele maatschappij niet anders verzorgd kunnen worden dan zoals zij tot nu toe verzorgd zijn, nl. door de staat en zijn rijk gesalarieerde beambten. En men verbeeldt zich een geweldig koene stap gedaan te hebben, wanneer men zich van het geloof aan de erfelijke monarchie heeft vrijgemaakt en zweert bij de democratische republiek. In werkelijkheid is evenwel de staat niets anders dan een machine ter onderdrukking van de éne klasse door de andere, — en dat in de democratische republiek niet minder dan in de monarchie; — en in het beste geval een kwaad, dat het in de strijd om de klasseheerschappij zegevierende proletariaat erft. Dit zal, zomin als de Commune, kunnen nalaten, de uitwassen van de staatsmachine zo snel mogelijk te besnijden, totdat een in nieuwe, vrije maatschappelijke verhoudingen opgegroeid geslacht in staat zal zijn, zich van de gehele staatsrom- mel te ontdoen.”

Engels waarschuwde de Duitsers, dat zij bij het vervangen van de monarchie door een republiek de grond-

Een
zitting
van
de
Commissie

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

N° 59 LIBERTÉ — ÉGALITÉ — FRATERNITÉ N° 59

COMMUNE DE PARIS

LA COMMUNE DE PARIS.

la UborU;

Coaddirant qua la premier <ht priodpaa do I> TUpuVliqua traaf aiao aal

CoaaUdnnl qco la llberld da oooadanco aal la pramlro «laa llborUa;

CoaaU/raat qua U bodffaC doa eallon aal aooUalra vi prindpo, pulaqtll
tmppoo laa dloyans contra Uur propra tol;

Coadddraat, aa Mt, qua la dar^d a *IA la eoaplea de« crimat 4a la
ranairthla contra la bbart*.

DÉCRETE :

Aar. 1°. L'Égliv eal «/•pan'» de 1'But.

ABT. 1. Le budget dea culten e «t aupprimé.

ABT. 3. Ixs bient ditn do mainmorta, appartenant
aux cnogr^gationa rali- gietuo*. roaubka et
tmmeubles, M>nt déchrAa propriété* nationale*.

LA COMMUNE DE PARIS.

Paris U Jat ril i''It-

Het Decreet van de Commune over de scheiding van Kerk en Staat.

slagen van het socialisme en het vraagstuk van de staat in het algemeen niet mochten vergeten. Deze waarschuwing van hem leest men heden, alsof ze een directe les voor de heren Tseretelli en Tsjernow betekende, — deze heren, die in hun „coalitie”-praktijk een bijgeloof aan de staat, en een bijgelovige verering voor de staat hebben getoond!

VI

DE VERVLAKKING VAN HET MARXISME DOOR DE OPPORTUNISTEN

Het vraagstuk van de verhouding van de staat tot de sociale revolutie, en van de sociale revolutie tot de staat, hield de voornaamste theoretici en publicisten van de He Internationale (1889—1914) zeer weinig bezig, — zo min als het vraagstuk van de revolutie in het algemeen. De meest karakteristieke trek van dit geleidelijk toenemende opportunisme dat in 1914 tot de ineenstorting van de He Internationale heeft geleid, is evenwel dat, zelfs als men het vraagstuk zeer nabij kwam, mén altijd *trachtte*, het te *vermijden*, of het niet te bemerken.

In het algemeen kan men zeggen, dat het *ontwijken* van het vraagstuk over de verhouding van de proletarische revolutie tot de staat, — een ontwijken, dat het opportunisme begunstigde en voedde, — geleid heeft tot een *vervalsing* van het Marxisme en tot zijn volkomen vervlakking.

Teneinde dit droevige proces, zij het ook in het kort, te karakteriseren, wenden wij ons tot de voornaamste theoretici van het Marxisme: — P.lechanow en Kautsky.

1. PLECHANOWS POLEMIEK TEGEN DE ANARCHISTEN

Plechanow heeft aan de kwestie van de verhouding van anarchisme en socialisme een afzonderlijke brochure gewijd: „Anarchisme en Socialisme”, die in 1894 in het Duits is verschenen.

Plechanow speelde het klaar bij de behandeling van dit onderwerp het meest actuele, meest brandende, in politiek opzicht meest belangrijke punt van de bestrijding van het anarchisme, nl. de verhouding van de revolutie tot de staat, en het vraagstuk van de staat in het algemeen, geheel te ontwijken! In zijn brochure zijn twee gedeelten te onderscheiden: — een historisch-lite- rair, met waardevol materiaal over de geschiedenis van de ideeën van Stirner, Proudhon, enz.; — en een tweede, filisterachtig gedeelte met de platte strekking, dat een anarchist nauwelijks van een bandiet te onderscheiden zou zijn.

De verbinding van deze onderwerpen is zeer vermakelijk en hoogst karakteristiek voor de gehele werkzaamheid van Plechanow aan de vooravond en in de loop van de revolutionaire periode in Rusland; Plechanow ontpopte zich dan ook in de jaren 1905 tot 1917 half als doctrinair en half als een droogstoppel die op politiek gebied in het kielzog van de bourgeoisie zwom. Wij hebben gezien, dat Marx en Engels in hun polemieken tegen de anarchisten hun opvattingen over de verhouding van de revolutie tot de staat met de meeste zorgvuldigheid in het licht stelden. Bij de uitgave van de „Kritiek op het program van Gotha” van Marx schreef Engels in 1891: —

„... Zo waren wij (d.w.z. Marx en Engels) toen — nauwelijks twee jaar na het congres van de (Eerste)

Internationale¹ in Den Haag, — in de heftigste strijd gewikkeld met Bakoenin en zijn anarchisten” („Neue Zeit”, 1890—1891, IX, I. blz. 561).

De anarchisten probeerden juist de Commune van Parijs voor „de hunne” te verklaren en in haar een bevestiging van hun leer te zien; daarbij begrepen zij absoluut niet de les van de Commune, en de ontleding van die les door Marx. Het anarchisme heeft niets opgeleverd, dat het juiste antwoord op de concreet-politieke vraagstukken, — of de oude staatsmachine *verbrijzeld*, en *waardoor* zij vervangen moet worden — ook maar benadert.

Maar van „anarchisme en socialisme” te spreken en het gehele vraagstuk van de staat te omzeilen, de gehele ontwikkeling van het Marxisme vóór en na de Commune *niet op te merken*, — dat betekende onvermijdelijk een afglijden tot opportunisme. Want het opportunisme heeft juist niets méér nodig, dan dat de beide zoéven door ons aangeroerde vraagstukken in het geheel *niet* worden aangesneden. Dat is *reeds* een overwinning van het opportunisme.

¹ Het Haagse Congres van de Ie Internationale vond plaats van 2 tot 7 september 1872 in tegenwoordigheid van Marx en Engels. Op het congres waren 65 gedelegeerden aanwezig. Aan de orde waren de volgende kwesties: 1. Over de rechten van de Generale Raad; 2. Over de politieke werkzaamheid van het proletariaat en anderen. Het hele congres srong in het teken van de strijd met de Bakoenisten. Het congres nam een besluit aan over de uitbreiding van de rechten van de Generale Raad. Met betrekking tot de kwestie „Over de politieke werkzaamheid van het proletariaat” besloot het congres dat het proletariaat zijn eigen politieke partij moet organiseren teneinde de zegespraal van de socialistische revolutie te bewerkstelligen, en dat de verovering van de politieke macht, de hoofdtaak van het proletariaat is. Op dit congres werden Bakoenin en Guillaume als desorganisators en oprichters van een nieuwe, anti-proletarische partij, uit de Internationale verwijderd. — *Red.*

2. KAUTSKY'S POLEMIEK TEGEN DE OPPORTUNISTEN

In de Russische literatuur is zeker een zeer veel groter aantal van Kautsky's werken vertaald dan in enige andere. Niet ten onrechte beweren sommige Duitse sociaaldemocraten schertsend, dat Kautsky in Rusland meer gelezen wordt dan in Duitsland. (Tussen haakjes: deze scherts heeft een veel diepere historische betekenis dan zij die ze uitspraken, vermoeden, nl. de Russische arbeiders die in 1905 een buitengewoon sterke, ongekende vraag naar de beste werken van de beste sociaaldemocratische wereldliteratuur toonden, en aan wie een in de andere landen ongekende menigte vertalingen en uitgaven van deze werken werd aangeboden, hebben daarmee om zo te zeggen: langs afgekorten weg de reusachtige ervaring van het meer gevorderde naburige land op de frisse bodem van onze proletarische beweging overgebracht.) Bizonder bekend is Kautsky bij ons, — behalve door zijn populaire uiteenzetting van het Marxisme, — door zijn strijd tegen de door Bernstein geleide opportunisten. Stelt men zich echter tot taak, na te gaan, hoe Kautsky in de tijd van de reusachtige crisis van 1914—1915 tot zijn ongehoord schandalige hersenloosheid en tot zijn bescherming van het sociaal- chauvinisme afdwaalde, dan mag men een feit, dat bijna geheel onbekend is, niet uit het oog verliezen. Namelijk het feit, dat Kautsky, vóór hij tegen de voornaamste vertegenwoordigers van het opportunisme in Frankrijk (Millerand en Jaurès) en in Duitsland (Bernstein) optrad, reeds zeer wankelend was. De Marxistische „Zar- ja”, die in 1901 — 1902 in Stuttgart verscheen en revolutionair-proletarische meningen verdedigde, zag zich gedwongen, tegen Kautsky te *polemiseren* en zijn weifelmoedige, ontwijkende en ten opzichte van de opportunisten verzoenende resolutie op het Parijse Interna

tionale Socialisten-congres van 1900¹ als „caoutchouc-achtig” te karakteriseren^{1 2}. In de Duitse literatuur werden brieven van Kautsky gepubliceerd, die aantoonde, dat hij vóór zijn veldtocht tegen Bernstein niet minder weifelde.

Van veel groter betekenis is echter het feit, dat wij thans bij het onderzoek van de *geschiedenis* van Kautsky's jongste verraad aan het Marxisme, in zijn polemieken tegen de opportunisten, — in de wijze, waarop hij het vraagstuk stelde en behandelde, — een systematisch neigen tot opportunisme, juist in het vraagstuk van de staat, kunnen vaststellen. Nemen wij het eerste grote werk van Kautsky tegen het opportunisme, zijn boek: „*Bernstein en het sociaal-democratisch program*”. Bernstein wordt uitvoerig door Kautsky weerlegd. Karakteristiek is echter het volgende:

¹ Bedoeld is het Vijfde Internationale Congres van de He Internationale dat van 23—27 september 1900 te Parijs plaats vond. Er waren 791 gedelegeerden aanwezig en de Russische delegatie bestond uit 23 personen. Met betrekking tot het belangrijkste vraagstuk — „Over de verovering van de politieke macht door het proletariaat” — nam het congres bij meerderheid van stemmen de door Lenin „ten opzichte van de opportunisten verzoenend” genoemde resolutie aan, die Kautsky voorgesteld had. Verder besloot het congres o. a. uit vertegenwoordigers van de socialistische partijen aller landen een Internationaal Socialistisch Bureau te vormen en het secretariaat van dit Bureau te Brussel te vestigen — *Red.*

² De „Zarja” was een Marxistisch politiek-wetenschappelijk tijdschrift dat in de jaren 1901 — 1902 door de redactie van de „Iskra” werd uitgegeven te Stuttgart. Er verschenen vier nummers van dit tijdschrift. In de „Zarja” werden van Lenin afgedrukt: „Toevallige opmerkingen”, „De verjagers van het landelijke zelfbestuur en de Hannibals van het liberalisme”, de eerste vier hoofdstukken van het geschrift „Het agrarisch vraagstuk” en de „Critici van Marx” (onder de titel „De heren „critici” in de agrarische kwestie”), verder een „Binnenlands overzicht” en „Het agrarisch program van de Russische sociaal-democratie”. — *Red.*

Bernstein beschuldigt in zijn herostratisch beroemd geworden „De voorwaarden van het socialisme” het Marxisme van „*Blariquisme*” (een beschuldiging, die later duizendmaal door de opportunisten en liberale bourgeois in Rusland tegen de vertegenwoordigers van het revolutionaire Marxisme, de bolsjewiki is geuit). Daarbij staat Bernstein speciaal stil bij de „Burgeroorlog in Frankrijk” van Marx, en tracht hij — zoals wij zagen: volkomen zonder succes — Marx’ standpunt ten opzichte van de lessen der Commune, aan het standpunt van Proudhon gelijk te stellen. Bernstein vestigde vooral de aandacht op de conclusie van Marx, die deze in de Voorrede van het jaar 1872 tot het „Communistisch Manifest” onderstreepte en die luidt: „dat de arbeidersklasse de kant en klare staatsmachine niet eenvoudig in bezit kan nemen en ze voor haar eigen doeleinden in beweging zetten”.

Bernstein vindt zulk een „behagen” in deze uitspraak, dat hij ze niet minder dan drie maal in zijn boek herhaalt en ze in de meest verkeerde opportunistische zin uitlegt.

Marx wil, zoals wij gezien hebben, zeggen dat de arbeidersklasse de gehele staatsmachine moet *verbrijzelen, breken, uitéén doen springen* (uitéén doen springen is de uitdrukking die Engels gebruikt.) Volgens Bernstein echter schijnt het, alsof Marx met deze woorden de arbeidersklasse *tegen* een bovenmatig revolutionair optreden bij het grijpen van de macht waarschuwde.

Een grover en schandaliger verdraaiing van Marx’ gedachte kan men zich wel niet voorstellen.

Wat deed Kautsky in zijn zeer uitvoerige weerlegging van ’t Bernsteinse gedoe? Hij vermeed het de ganse diepte van de opportunistische verdraaiing van het Marxisme op dit punt te analyseren. Hij haalde het boven geciteerde stuk van Engels’ voorrede bij de „Burgeroor

log” van Marx aan, en zei dat volgens Marx, de arbeidersklasse de kant en klare staatsmachine niet *eenvoudig* in bezit nemen kan, maar ze toch in het algemeen in bezit nemen *kan*, en dat was alles. Dat Bernstein aan Marx *juist het tegendeel* van zijn werkelijke uitspraak in de mond legde, — dat Marx sinds 1852 als de taak van de proletarische revolutie het „breken” van de staatsmachine op de voorgrond stelde, — daarover bij Kautsky geen woord.

Het komt dus hierop neer, dat het meest wezenlijke onderscheid tussen het Marxisme en het opportunisme in het vraagstuk van de taak van de proletarische revolutie, door Kautsky verdoezeld wordt!

„De beslissing over het probleem van de proletarische dictatuur, — schreef Kautsky „*tegen*” Bernstein, — kunnen wij wel rustig aan de toekomst overlaten”.

Dit is geen polemiek *tegen*, maar uiteraard een *concessie* aan Bernstein, — de uitlevering van een stelling aan het opportunisme, want de opportunisten wensden immers voorlopig niets anders dan alle principiële vraagstukken over de taak van de revolutie „rustig aan de toekomst over te laten”.

Van 1852—1891, veertig jaar lang, leerden Marx en Engels het proletariaat, dat het de staatsmachine in stukken moest slaan. Maar Kautsky pleegt in 1899, ten overstaan van het desbetreffende algehele verraad van de opportunisten aan het Marxisme, een tekstvervalsing doordat hij *in de plaats* van het vraagstuk, of de staatsmachine vernietigd moet worden, het vraagstuk stelt van de concrete vormen van dit vernietigen en zich daarbij redt onder de vleugels van de „onaanvechtbare” (en vruchteloze) filister-waarheid, dat wij die concrete vormen niet van te voren kunnen vaststellen!

Een afgrond scheidt Marx van Kautsky in hun verhouding tot de taak van de proletarische partij,

om de arbeidersklasse tot de revolutie voor te bereiden.

Nemen wij het volgende, rijpere, werk van Kautsky, dat eveneens in hoge mate aan het weerleggen van de opportunistische dwalingen gewijd is. Het is zijn brochure: „De Sociale Revolutie”. De schrijver nam hier als zijn onderwerp het vraagstuk van de „proletarische revolutie” en het „proletarisch regime”. De auteur geeft zeer veel van buitengewoon grote waarde, maar juist het vraagstuk van de staat *ontwijkt* hij. In de brochure is overal sprake van de verovering van de staatsmacht en daarvan alleen, — d.w.z. er wordt zulk een formule gekozen, die de opportunisten tegemoet komt voor zover zij een verovering van de staatsmacht *zonder* een vernietiging van de staatsmachine *toelaat*. Juist datgene, wat Marx in 1872 in het program van het „Communistisch Manifest” verouderd noemt, wordt door Kautsky in 1902 weer *in ere hersteld*.

In de brochure wordt een bijzonder hoofdstuk gewijd aan de „vormen en wapens van de sociale revolutie”. Hier wordt gesproken over de politieke massastaking, over de burgeroorlog en over zulke „machtsmiddelen van de moderne grote staat, als zijn bureaucratie en leger”, — maar over datgene, wat de arbeiders reeds van de Commune geleerd hebben, — daarover geen woord. Blijkbaar heeft Engels niet voor niets de socialisten, in het bijzonder de Duitse, tegen de „bijgelovige eerbied” voor de staat gewaarschuwd.

Kautsky formuleert de zaak aldus: — het overwinnende proletariaat zal het „democratische program verwezenlijken” en zet dan de paragrafen daarvan uiteen. Over het nieuwe dat het jaar 1871 in de kwestie van de vervanging van de burgerlijke democratie door de proletarische heeft gegeven, — geen woord! Kautsky maakt zich van de zaak af door zo „solide” klinkende banaliteiten als:

„En toch spreekt het vanzelf, dat wij niet tot de macht komen onder de tegenwoordige verhoudingen. De revolutie zelf veronderstelt lange en diepgaande strijd die al reeds onze huidige politieke en sociale structuur zal veranderen”.

Zeker spreekt dat „vanzelf”, even vanzelfsprekend als de waarheid, dat paarden haver vreten en dat de Wol-ga in de Kaspische Zee stroomt. Het is alleen jammer, dat met behulp van de zinledige en opgeblazen frase van de „diepgaande” strijd het voor het revolutionaire proletariaat beslissende probleem *ontweken* wordt, — het vraagstuk, *waarin* dan toch de diepte van *zijn* revolutie ten opzichte van de staat en ten opzichte van de democratie bestaat, in onderscheid van de vroegere niet-pro-letarische revoluties.

Doordat Kautsky deze vraag uit de weg gaat, doet hij in *werkelijkheid* in deze meest essentiële kwestie een concessie aan het opportunisme, ofschoon hij het *in woorden* de bitterste oorlog verklaart, de betekenis „van de idee der revolutie” onderstreept — (hoeveel is deze „idee” waard, wanneer men er voor terugschrikt, voor de arbeiders de concrete lessen van de revolutie te propageren?) — of waar hij zegt: „het revolutionaire idealisme vóór alles” of verklaart, dat de Engelse arbeiders „heden ternauwernood nog iets anders zijn dan kleine bourgeois”.

„In een socialistische maatschappij, — schrijft Kautsky, — kunnen... de meest verschillende vormen van bedrijf, — bureaucratische — (??), vakverenigings-, coöperatieve bedrijven en bedrijven van één persoon naast elkaar bestaan...”

„Er bestaan bv. bedrijven die zonder een bureaucratische (??) organisatie niet kunnen slagen, met name de spoorwegen. De democratische organisatie

kan zich daar zo vormen, dat de arbeiders afgevaardigden kiezen, die een soort parlement vormen, dat de regeling van de arbeid vaststelt en over het bestuur van het bureaucratische apparaat waakt. Andere bedrijven kan men aan vakverenigingen te beheren geven; weder andere kunnen op coöperatieve grondslag geleid worden”.

Deze foutieve beschouwing doet een stap terug in vergelijking met wat Marx en Engels in de jaren '70 en '80 aan de hand van de lessen der Commune toonden.

Van een standpunt van een zogenaamd noodzakelijke „bureaucratische” organisatie verschillen de spoorwegen beslist in niets van alle grootbedrijven van de machinale industrie in het algemeen, van iedere fabriek, grote winkel of kapitalistisch groot landbouwbedrijf. In al deze bedrijven schrijft de techniek onvoorwaardelijk de strengste discipline voor, de hoogste nauwkeurigheid bij het uitvoeren van de aan ieder toegewezen hoeveelheid werk, op gevaar af van stopzetting van het gehele bedrijf of het bederven van de machinerie en van de producten. In al deze ondernemingen zullen natuurlijk „de arbeiders afgevaardigden kiezen, die *een soort van parlement* vormen”.

Maar hier ligt juist de kwestie: — dit „soort van parlement” zal *geen* parlement in de zin van een burgerlijk parlementaire instelling zijn. Het gaat er juist om, dat dit „soort van parlement” *niet* alleen „de regeling van de arbeid vaststellen en voor het besturen van het bureaucratische apparaat waken” zal, zoals het geschilderd wordt door Kautsky wiens gedachtengang zich binnen het raam van het burgerlijk parlementarisme beweegt. In de socialistische maatschappij zal natuurlijk „een soort van parlement” van arbeiders-afgevaardigden een reglement opstellen en over het beheer van „het apparaat” waken, *maar* dit apparaat zal *niet* van

„bureaucratische” aard zijn. Nadat de arbeiders de politieke macht veroverd zullen hebben, zullen zij het oude bureaucratische toestel doen springen, het tot in zijn grondslagen in stukken slaan. Zij zullen er geen steen van op de andere laten, en zij zullen het vervangen door een ander, dat uit de arbeiders en employés zelve bestaat, *tegen* wier verandering in bureaucraten terstond de maatregelen genomen worden, die Marx en Engels uitvoerig onderzoeken: 1. niet slechts verkiesbaarheid, maar afzetbaarheid ten allen tijde; 2. een loon, niet hoger dan het arbeidsloon van een arbeider; 3. ogenblikkelijke overgang tot de toestand, waarbij *allen* functies van toezicht en controle vervullen, — *allen* voor een tijd tot „bureaucraten” worden en aldus *niemand* „bureaucraat” kan worden.

Kautsky heeft Marx’ woorden „De Commune was geen parlementaire, maar een werkende corporatie, wetgevend en uitvoerend tegelijk” niet in het minst doordacht.

Kautsky heeft absoluut niet het onderscheid begrepen tussen het burgerlijk parlementarisme, dat democratie (*niet voor het volk*) met bureaucratie (*tegen het volk*) verbindt, — en de proletarische democratie die terstond de doeltreffende maatregelen zal nemen om de bureaucratie uit te roeien en die in staat zal zijn, deze maatregelen door te zetten tot aan de volledige vernietiging van de bureaucratie en de algehele invoering van de democratie voor het ganse volk.

Kautsky geeft hier weer eens uiting aan dezelfde „bijgelovige eerbied” voor de staat en aan hetzelfde „bijgeloof” in de bureaucratie.

Wij zullen nu overgaan tot het laatste en beste werk van Kautsky tegen het opportunisme, tot zijn brochure: „De Weg naar de Macht” (naar ik meen, niet in het Russisch uitgegeven, want zij verscheen in

het jaar 1909, juist tijdens de zwartste Russische reactie.)¹

Deze brochure betekent een belangrijke stap vooruit in zover daarin niet van het revolutionair program in het algemeen sprake is, zoals in de brochure van 1899 tegen Bernstein, — en niet van de taak van de sociale revolutie, onafhankelijk van het tijdstip van haar uitbreken, zoals in de brochure van 1902 „De sociale Revolutie”, — maar van concrete voorwaarden die ons tot de overtuiging dwingen, dat het „tijdperk van de revolutie” *aanbreekt*.

De schrijver wijst met beslistheid op de verscherping van de klassentegenstellingen in het algemeen en op het imperialisme, dat hierbij een bizonder grote rol speelt. Na „het revolutionaire tijdperk van 1789—1871” in West-Europa begint met het jaar 1905 een daarmee overeenkomstige periode in het Oosten. Met dreigende snelheid nadert de wereldoorlog. „Het proletariaat kan niet meer spreken van een te vroege revolutie” („De Weg naar de Macht”, 2e druk, Berlijn, 1910, blz. 105). „Wij zijn het revolutionaire tijdperk binnengetreden”. „De revolutionaire periode begint”.

Deze verklaringen zijn absoluut duidelijk. Deze brochure van Kautsky kan als maatstaf dienen, van wat de Duitse sociaal-democratie vóór de imperialistische wereldoorlog *beloofde te zijn*, en 'hoe diep zij (en met haar ook Kautsky zelf) bij het uitbreken van de oorlog is gezonken. „De tegenwoordige situatie, — schreef Kautsky in deze brochure, — brengt evenwel het gevaar met zich mee, dat wij (d.w.z. de Duitse sociaal-democraten) licht voor gematigder gehouden worden dan wij in werkelijkheid zijn”. — Het is echter gebleken, dat de Duitse sociaaldemocratische partij in werkelijkheid

¹ De eerste Russische vertaling van deze brochure van de hand van N. L. Mesjtsjerjakow verscheen in het jaar 1918. — *Red.*

veel gematigder en opportunistischer was, dan zij scheen.

Des te meer is het kentekenend dat Kautsky gezien de beslistheid, waarmee hij over het reeds begonnen tijdvak van revoluties spreekt, ook weder in deze brochure die volgens zijn eigen woorden juist aan het vraagstuk van de „politieke revolutie” gewijd is, het probleem van de staat geheel en al omzeilt.

Als onvermijdelijk resultaat van dit ontwijken, omzeilen en verzwijgen van vraagstukken kwam dan ook die totale overgang tot het opportunisme, waarover wij thans zullen spreken.

De Duitse sociaal-democratie heeft als het ware in de persoon van Kautsky verklaard: Ik blijf bij de revolutionaire opvattingen (1899). Ik erken in het bijzonder de onvermijdelijkheid van de sociale revolutie van het proletariaat (1902). Ik erken het aanbreken van een nieuw tijdperk van revoluties (1909). En toch ga ik, zodra het gaat om de taak van de proletarische revolutie met betrekking tot de staat, achteruit (1912) ten opzichte van al datgene, wat Marx reeds in 1852 heeft aangetoond.

Aldus werd het vraagstuk in alle scherpste geformuleerd in Kautsky's polemieken tegen Pannekoek.

3. DE POLEMIEK VAN KAUTSKY TEGEN PANNEKOEK

Pannekoek trad tegen Kautsky op als een van de ver-tegenwoordigers van die „links-radicalen” stroming, tot welke ook Rosa Luxemburg, Karl Radek en anderen behoorden en die bij de verdediging van de revolutionaire tactiek één waren in de overtuiging dat Kautsky overliep naar het „centrum”, dat beginselloos tussen Marxisme en opportunisme heen en weer slingerde. De juistheid van deze opvatting werd volkomen bevestigd door

de oorlog, toen het „centrum” (verkeerdelijk Marxistisch genoemd) of het „Kautskianisme” zich in heel zijn afschrikwekkende erbarmelijkheid openbaarde.

In het artikel „Massa-acties en Revolutie”, dat het vraagstuk van de staat aanroert („Neue Zeit”, 1912, XXX, II), tekende Pannekoek Kautsky’s standpunt als het standpunt van „het passieve radicalisme”, als „de theorie van het dadenloze afwachten”; „Kautsky verwaarloost het proces van de revolutie” (blz. 616). Door het vraagstuk zó te stellen, nadert Pannekoek het ons interesserende thema over de taak van de proletarische revolutie met betrekking tot de staat.

„De strijd van het proletariaat, — schreef hij, — is niet eenvoudig een strijd tegen de bourgeoisie *om* de staatsmacht als inzet, maar een strijd *legen* de staatsmacht.. . De inhoud van deze revolutie is de vernietiging en de oplossing van de machtsmiddelen van de staat door de machtsmiddelen van het proletariaat. .. De strijd houdt op, wanneer als eindresultaat de volkomen vernietiging van de organisatie van de staat bereikt is. De organisatie van de meerderheid heeft dan haar overwicht daardoor bewezen, dat zij de organisatie van de heersende minderheid heeft vernietigd”, (blz. 548.)

De formulering, waarin Pannekoek zijn gedachten kleedt, lijdt aan grote gebreken. Maar zijn gedachte is toch klaar, en het is interessant, *hoe* Kautsky hem weerlegt.

„Tot nu toe, — schrijft Kautsky, — bestond het verschil tussen sociaal-democraten en anarchisten daarin, dat gene de staatsmacht wilden veroveren, deze ze vernietigen. Pannekoek wil beide”, (blz. 724.)

Indien Pannekoeks voorstelling aan onklarheid en gebrek aan concrete inhoud lijdt (afgezien van andere

fouten in zijn artikel, die het hier behandelde onderwerp niet raken), zó raakt Kautsky juist de door Pannekoek aangeduide *principiële* kant van de zaak, en *in dit principiële, aan alles ten grondslag liggende* probleem verlaat Kautsky geheel en al de bodem van het Marxisme en gaat tot het opportunisme over. Met onderscheid dat hij tussen sociaal-democraten en anarchisten maakt, is absoluut fout, en zo wordt het Marxisme tenslotte voorgoed verminkt en vervlakt.

Het onderscheid tussen Marxisten en anarchisten bestaat hierin, dat — 1. de Marxisten bij het streven naar de volledige opheffing van de staat, dit doel slechts voor bereikbaar houden na de vernietiging van de klassen door de socialistische revolutie, dus als resultaat van de invoering van het socialisme dat tot het afsterven van de staat leidt; — de anarchisten willen een totale vernietiging van de staat van heden op morgen, zonder de voorwaarden voor de mogelijkheid van deze vernietiging te begrijpen. — 2. De Marxisten erkennen als noodzakelijkheid, dat het proletariaat na de verovering van de politieke macht de oude staatsmachine volkomen vernietigt en in haar plaats een nieuwe stelt, die bestaat uit de organisatie van gewapende arbeiders, naar het voorbeeld van de Commune; — de anarchisten die zweren bij de vernietiging van de staatsmachine, hebben absoluut geen voorstelling van *wat* het proletariaat in haar plaats moet zetten, en *hoe* het de revolutionaire macht gebruiken moet; de anarchisten verwerpen zelfs het gebruik van de staatsmacht door het revolutionaire proletariaat en zijn revolutionaire dictatuur. — 3. De Marxisten eisen de voorbereiding van het proletariaat tot de revolutie door het dienstig maken van de moderne staat; — de anarchisten ontkennen dit.

Tegenover Kautsky wordt in deze strijd het Marxisme door de persoon van Pannekoek vertegenwoordigd, want Marx leerde juist, dat het proletariaat de staatsmachine

niet eenvoudig veroveren kan, in de zin van een overdragen van de oude staatsmachine in nieuwe handen, maar dit apparaat moet vernietigen, breken en door een nieuw vervangen.

Kautsky gaat van het Marxisme tot het opportunisme over, want bij hem verdwijnt juist volkomen de voor de opportunisten geheel onaannemelijke vernietiging van de staatsmachine; de opportunist houdt een achterdeurtje open door het zó uit te leggen, dat de „verovering” niets meer is dan een eenvoudig verkrijgen van de meerderheid.

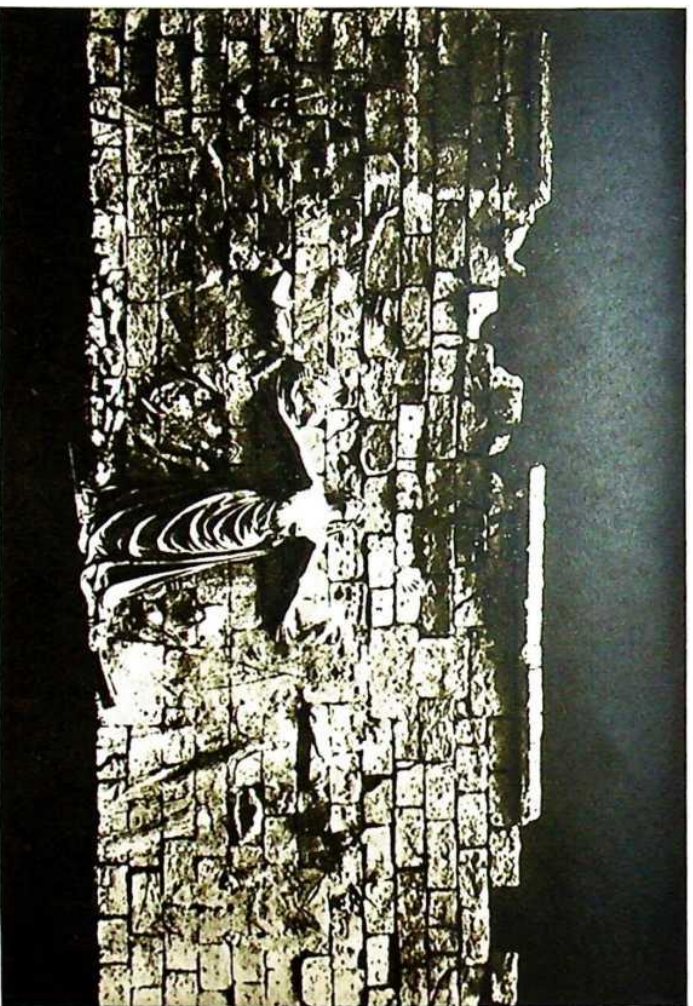
Om zijn vervalsing van het Marxisme te bemantelen, gaat Kautsky te werk als de bijbelvaste man; hij kiest een „citaat” uit Marx zelf. In het jaar 1850 schreef Marx over de noodzakelijkheid van „een besliste centralisatie van de macht in handen van het staatsbewind”. En Kautsky vraagt triomfantelijk: — Wil Pannekoek soms het „centralisme” vernietigen?

Dit is eenvoudig goochelarij op de manier van Bernsteins gelijkstelling van het Marxisme met het Proudhonisme met betrekking tot de kwestie federatie of centralisme.

Het „citaat” van Kautsky slaat als een tang op een varken; centralisme is zowel op de oude als op de nieuwe staatsmachine van toepassing. Wanneer de arbeiders vrijwillig hun gewapende krachten verenigen dan betekent dat centralisme; deze zal dan evenwel op een volledige vernietiging van het centralistische staatsapparaat, van het staande leger, de politie en de bureaucratie berusten. Kautsky’s argumentatie is direct bedrog, want hij omzeilt de hem welbekende beschouwingen van Marx en Engels over de Commune, om ’n citaat voor de dag te halen, dat met de kwestie niets te maken heeft.

„... . Wil hij (Pannekoek) misschien de staatsfuncties van de ambtenaren opheffen? — gaat Kautsky voort. — Maar wij kunnen in partij en vakvereniging niet zonder

De muur van de Communarden op het kerkhof Père-Lachaise te Parijs.

beambten, laat staan clan in het bestuur van de staat. Ons program eist dan ook niet afschaffing van de staatsbeambten, maar de verkiezing van de overheden door het volk..

. Het gaat er bij deze bespreking niet om, hoe het bestuursapparaat van de „toekomststaat” gevormd zal worden, inaar: of onze politieke strijd de staatsmacht oplost, *nog vóórdát wij ze veroverd hebben*”, (cursief van Kautsky.)

„Welk ministerie met zijn beambten zou kunnen opgeheven worden?” — Kautsky telt op: — het ministerie van onderwijs, van justitie, van financiën, van oorlog. Neen, geen der tegenwoordige ministeries zal door onze politieke strijd tegen de regeringen vernietigd worden. . . Ik herhaal, om misverstand te voorkomen: hier is niet sprake van de vorming van de „toekomststaat” door de zegevierende sociaal-democratie, maar van die van de tegenwoordige staat door onze oppositie”, (blz. 725.)

Dat is bewust verwarring wekken. Pannekoek werpt juist de vraag van de *revolutie* op. Dat komt duidelijk tot uitdrukking, zowel in het opschrift van zijn artikel, als in de aangehaalde passages. Kautsky springt over op het vraagstuk van de „oppositie” en verwisselt direct het revolutionaire met het opportunistische standpunt. Bij hem komt het hierop neer: — nu imaken wij oppositie, en dan, *na* de verovering van de staatsmacht, zullen wij verder zien. — *De revolutie verdwijnt*.. . Dat is juist, wat de opportunisten willen. Het gaat echter niet om de oppositie en de politieke strijd in het algemeen, maar juist om de *revolutie*. De revolutie bestaat daarin, dat het proletariaat het „bestuursapparaat” en het *gehele* regeringsapparaat *vernietigt*, en in de plaats daarvan een nieuw zet, dat uit gewapende arbeiders bestaat. Kautsky toont een „bijgelovige eerbied” voor de „ministeries”; — maar waarom zouden zij niet vervangen kunnen worden, laat ons zeggen door: vakcommissies

bij de Sowjets van arbeiders- en soldaten-afgevaardigden aan welken de gehele macht behoort?

De kern van de vraag is niet, of de „ministeries” blijven, of „vakcommissies”, of een ander soort instellingen ingevoerd worden; — dit is tenslotte onbelangrijk. Van belang is slechts de vraag: — wordt de oude staatsmachine (die met duizend draden aan de bourgeoisie verbonden en doortrokken is van routine en sleur) behouden, of *vernietigd* en door een *nieuwe* vervangen? De revolutie kan niet daarin bestaan, dat de nieuwe klasse met behulp van de *oude* staatsmachine bestuurt en werkt, maar zij moet deze machine *breken* en met behulp van een *nieuwe* machine besturen en werken; — deze *grondleggende* gedachte van het Marxisme verdoezelt echter Kautsky, of hij heeft ze niet begrepen.

Zijn vraagstelling t.a.v. de beampten toont op aanschouwelijke wijze, dat hij de lessen van de Commune en Marx' gevolgtrekkingen niet begrepen heeft. „Wij kunnen in de partij en vakverenigingen niet zonder beampten..

Wij kunnen onder het *kapitalisme*, onder de *heerschappij van de bourgeoisie*, niet zonder beampten. Het proletariaat is door het kapitalisme onderdrukt, de arbeidende massa's zijn tot slaven geworden. Onder het kapitalisme is de democratie gekneveld, verformfaaid, in elkaar gedrukt, besneden en verminkt als gevolg van de algemene loonslavernij, de nood en armoede van de massa's. Daarom en alléén daarom, worden in onze politieke en vakverenigings-organisaties de beampten door het kapitalistische milieu gedemoraliseerd (of, juister gesproken: tonen zij de tendentie gedemoraliseerd te worden) en tonen een neiging zich te veranderen in bureaucraten, d.w.z. in bevoorrechte personen die los van de massa's en *boven de massa's* staan.

Dat is het *wezen* van de bureaucratie, en zolang de kapitalisten niet onteigend zijn, zolang de bourgeoisie

niet omvergeworpen is, zolang is ook een zekere „bureaucratisering” *zelfs* van de proletarische bestuurders onvermijdelijk. Volgens Kautsky is het zó: — Behoudt men gekozen bestuurders, dan behoudt men ook beambten, dan blijft ook de bureaucratie onder het socialisme! Maar juist dat klopt niet. Juist aan het voorbeeld van de Commune heeft Marx aangetoond, dat onder het socialisme de bestuurders ophouden, „bureaucraten” en „beambten” te zijn, — en wel *in die male*, waarin naast de verkiesbaarheid *óók nog* een onbepaalde afzetbaarheid ingevoerd wordt, — *daarbij* het loon tot op het doorsnec-arbeidersloon wordt teruggebracht, en *buitendien* de parlementaire lichamen door „werkende” vervangen worden, d.w.z. door zodanige die wetgevend en uitvoerend tegelijkertijd zijn.

Eigenlijk is de gehele bewijsvoering van Kautsky tegen Pannekoek en in het bijzonder zijn prachtige tegenwerping, dat wij ook in partij en vakvereniging niet zonder beambten kunnen, de herhaling, door Kautsky, van de oude „tegenwerpingen” van Bernstein tegen het Marxisme in het algemeen. In zijn negatieve boek „De Voorwaarden van het Socialisme” bestrijdt Bernstein de idee van de „primitieve” democratie, en dat wat hij „doctrinair democratie” noemt, — imperatieve mandaten, onbezoldigde ambtenaren, een machteloze centrale vertegenwoordiging enz. Als bewijs van de onhoudbaarheid van deze „primitieve” democratie, beroept Bernstein zich op de ervaringen van de Engelse trade-unions, zoals die door de beide Webbs uitgelegd worden. In de loop van de zeventig jaar hunner ontwikkeling hebben de trade-unions die zich zogenaamd „in volle vrijheid” ontwikkelden, zich volkomen overtuigd van de onbruikbaarheid van de primitieve democratie en deze door het gewone, met bureaucratie verbonden parlementarisme vervangen.

In werkelijkheid ontwikkelden zich de trade-unions niet in „volkomen vrijheid”, maar *in volkomen kapitalistische slavernij*, waarin het natuurlijk zonder een reeks van concessies aan het bestaande kwaad, aan het geweld, de leugen en de uitsluiting van de armen uit de „hogere” bestuurslichamen „niet gaat”. Onder het socialisme zal veel van de „primitieve” democratie zonder twijfel weer opleven, want voor de eerste maal in de geschiedenis van de beschaafde maatschappijen zal dan de *massa* van de bevolking zich verheffen tot *zelfstandige* deelneming, niet alleen aan de stemmingen en verkiezingen, *maar ook aan het dagelijks bestuur*. Onder het socialisme zullen *allen* om de beurt besturen en zo zal men er zich snel aan gewennen, dat niemand te besturen heeft.

Marx heeft met zijn geniaal kritisch-analytisch verstand in de praktische maatregelen van de Commune deze *kentering* gezien, die de opportunisten vrezen en uit louter lafheid, uit angst met de bourgeoisie onherroepelijk te breken niet erkennen willen; en die de anarchisten over 't hoofd zien, hetzij dan uit overhaasting of uit een niet-begrijpen der voorwaarden waaronder massale sociale veranderingen in het algemeen plaats vinden. „Er valt niet te denken aan een vernietiging van de oude staatsmachine; hoe zouden wij het zonder ministers en beambten kunnen stellen!” — redeneert de opportunist, deze filister in merg en been, die in werkelijkheid niet alleen niet gelooft aan de revolutie, aan de scheppingskracht van de revolutie, maar er zelfs doodsbang voor is (zoals onze mensjewiki en sociaal-revolutionairen).

„Men moet *alleen* aan de vernietiging van de oude staatsmachine denken! Waarom zouden we ons bekommeren om de *concrete* lessen van vroegere proletarische revoluties en analyseren, *waardoor* en *hoe* het vernietigde te vervangen is?” — Zó redeneert de anarchist

(d.w.z. alleen de besten onder de anarchisten en niet bv. een die in het gevolg van de heren Kropotkin & Co. achter de bourgeoisie aandraaft). En zo zien wij bij de anarchisten een tactiek van *vertwijffeling*, maar geen revolutionaire arbeid aan een concrete taak, — een arbeid die onverbidlijk en stoutmoedig zijn moet, maar tegelijk ook de praktische voorwaarden voor het oplossen van concrete taken door de massa-beweging in het oog heeft te houden.

Marx leert ons, deze beide dwalingen te vermijden; hij leert ons heel de oude staatsmachine met onbegrensde moed te vernietigen en tegelijk de vraag concreet te stellen: — de Commune verstond het, in enkele weken de bouw van een *nieuwe* proletarische staatsmachine te *beginnen*, doordat zij langs die en die weg de passende maatregelen tot grotere democratie en uitroeiing van de bureaucratie doorvoerde. Wij moeten dus van de Communards, de leden van de Commune, revolutionaire moed leren; wij moeten in hun praktische maatregelen een *richtlijn* voor de dringend noodzakelijke en onverwijld praktisch uit te voeren verordeningen zien, en zo zullen wij, *deze weg volgend*, tot de volkomen afschaffing van de bureaucratie komen.

De mogelijkheid hiertoe wordt verzekerd door dat het socialisme de arbeidsdag verkorten, de *volksmassa's* tot nieuw leven verheffen en de *meerderheid* van de bevolking in omstandigheden verplaatsen zal, die *aan ieder* zonder uitzondering zullen toestaan, „staatsfuncties” te vervullen, — en dat zal tot een *volkomen afsterven* van elke soort staat voeren.

„... Haar taak — (d.w.z. de taak van de massa-staking), gaat Kautsky verder, — kan niet zijn, de staatsmacht te *vernietigen*, maar alleen een regering op een bepaald punt tot toegeven te brengen, of een aan het proletariaat vijandige regering te vervangen

door een aan het proletariaat tegemoet komende. .. Nooit en nimmer kan dit (de overwinning van het proletariaat op een vijandige regering) tot een *vernietiging* van de staatsmacht, maar altijd slechts tot een *verschuiving* van de machtsverhoudingen *binnen de staatsmacht* voeren.. . En het doel van onze politieke strijd blijft daarbij hetzelfde als het tot nu toe was: verovering van de staatsmacht door het winnen van de meerderheid in het parlement en verheffing van het parlement tot meester van de regering”, (blz. 726, 727, 732.)

Dat is reeds je reinste en banaalste opportunisme; een daadwerkelijk laten varen van de revolutie bij gelijktijdige erkenning daarvan met het woord. Kautsky's gedachten reiken niet verder dan „een aan het proletariaat tegemoet komende regering”, — een stap terug naar het filisterdom, in vergelijking met het jaar 1847, toen het „Communistisch Manifest” „de organisatie van het proletariaat tot heersende klasse” proclameerde.

Voor Kautsky zal niets overblijven dan het verwezenlijken van de door hem beminde „eenheid” met een Scheidemann, een Plechanow en een Vandervelde, die immers allen gereed zijn, voor een regering te strijden, die „het proletariaat tegemoet komt”.

Maar wij zullen ons van deze verraders van het socialisme afscheiden en voor de vernietiging van de gehele oude staatsmachine strijden, opdat het gewapend proletariaat zelf *tot regering worde*. En dat zijn twee verschillende dingen!

Kautsky zal het aangename gezelschap moeten delen, van een Legien en een David, een Plechanow, Potres- sow, Tseretelli en Tsjernow, die het er volkomen over eens zijn, voor een „verschuiving van de machtsverhoudingen binnen de staatsmacht” te moeten strijden en voor „het veroveren van de meerderheid in het parle

ment en de verheffing van het parlement tot meester van de regering”, — een heel edel doel, volkomen aannemelijk voor de opportunisten, — een doel, waarbij alles binnen het raam van de burgerlijk-parlementaire republiek blijft.

Maar wij zullen met de opportunisten breken; en het gehele klassebewuste proletariaat zal aan onze zijde staan in de strijd, — niet voor een „verschuiving van de machtsverhoudingen”, maar tot *omverwerping van de bourgeoisie*, tot *vernietiging* van het burgerlijk parlementarisme, voor de democratische republiek naar het voorbeeld van de Commune of een Republiek van Sow-jets van arbeiders- en soldatenafgevaardigden, — voor de revolutionaire dictatuur van het proletariaat.

* *

Nog verder rechts dan Kautsky bevinden zich in het internationale socialisme zulke richtingen als die van de „Sozialistische Monatshefte”¹ in Duitsland (Legien, David, Kolb en vele anderen, ook de Scandinaviërs Stauning en Branting), de Jaurèsisten en Vandervelde in Frankrijk en België, Turati, Treves en andere vertegenwoordigers van de rechtervleugel van de Italiaanse partij, de „Fabian Society” en de „Independent Labour Party” („Onafhankelijke Arbeiderspartij”, — die in werkelijkheid altijd van de liberalen afhankelijk was) in Engeland en andere. Al deze heren die in de parlementaire arbeid en in de literatuur van de partij een ontzaglijke, zeer dikwijls zelfs overheersende rol spelen, wijzen ronduit de dictatuur van het proletariaat af en drij

¹ De „Sozialistische Monatshefte” waren het belangrijkste tijdschrift van de opportunisten onder de Duitse sociaal-democraten en tevens een van de organen van het internationale opportunisme. Ze verschenen te Berlijn van 1897 tot 1933 en stonden tijdens de eerste imperialistische wereldoorlog op het standpunt van het sociaal-chauvinisme. — *Red.*

ven een onverbloemd opportunistische politiek¹. Voor deze heren „weerspreekt” de „dictatuur” van het proletariaat de democratie!! In wezen bestaat er tussen hen en de kleinburgerlijke democraten geen principieel verschil.

Neemt men deze omstandigheid in aanmerking, dan mag men met recht tot de gevolgtrekking komen, dat de He Internationale in de overgrote meerderheid van haar officiële vertegenwoordigers geheel en al in het opportunisme is afgegleden. De ervaringen van de Commune werden niet alleen vergeten maar ook verkeerd uitgelegd. Aan de arbeidersmassa's werd niet alleen niet voorgehouden, dat het ogenblik nadert, waarop zij moeten aanvallen, de oude staatsmachine vernielen en door een nieuwe vervangen om zo hun politieke heerschappij tot grondslag van de socialistische maatschappij te maken; — aan de massa's werd juist het tegendeel voorgehouden en de „verovering van de staatsmacht” werd zó voorgesteld, dat voor het opportunisme duizend achterdeurtjes geopend bleven.

Dit verdraaien en verzwijgen van het probleem t.a.v. de verhouding van de proletarische revolutie tot de

¹ De „Independent Labour Party” was in 1893 gesticht en stond onder leiding van James Keir Hardie en P. MacDonald. Deze partij had de pretentie politiek onafhankelijk te zijn van de burgerlijke partijen, maar in werkelijkheid was zij zoals Lenin het uitdrukte „onafhankelijk van het socialisme, maar afhankelijk van het liberalisme”. Tijdens de eerste imperialistische wereldoorlog trad de Independent Labour Party eerst (13 augustus 1914) op met een manifest tegen de oorlog maar in februari 1915 sloten deze onafhankelijken zich op de Londense „Conferentie van socialistenvan de Entente landen” aan bij de daar aangenomen sociaal-chauvinistische resolutie. Na de stichting van de Comintern in 1919 besloten de leiders van de Independent Labour Party onder de druk van de links georiënteerde massa der partijleden, de IIC Internationale te verlaten. In 1921 traden de onafhankelijken toe tot de zg. 2.5 Internationale, maar keerden, toen deze uit elkaar viel, weer in de schoot van de He Internationale terug. — *Red.*

staat, moest noodzakelijk een grote rol spelen in een tijd, toen de staten met hun, tengevolge van de imperialistische wedloop versterkt militair apparaat, zich in militaire monsters veranderden, die miljoenen mensen vernietigen om de strijd te beslechten, of Engeland of Duitsland, ofwel dit of dat bankkapitaal de wereld zal beheersen.

augustus—september 1917

**UIT HET VERSLAG OVER DE VERRICHTINGEN VAN DE
RAAD DER VOLKSCOMMISSARISSEN AAN HET AL-
RUSSISCHE SOWJET-CONGRES**

24 (11) JANUARI 1918

Kameraden! In opdracht van de Raad van Volkscommissarissen moet ik verslag uitbrengen over zijn verrichtingen gedurende de twee maanden en vijftien dagen welke sedert het stichten van de Sowjet-macht en de Sowjet-regering in Rusland zijn vervlogen.

Twee maanden en vijftien dagen, — dat zijn slechts vijf dagen meer dan de bestaansduur van het voorafgaande bewind der arbeiders over een geheel land of over de uitbuiters en kapitalisten, — het bewind der Parijse arbeiders in het tijdperk der Parijse Commune van 1871.

Dit arbeidersbewind moeten wij vóór alles in onze herinnering roepen, een blik terug werpen en het met de Sowjetmacht vergelijken, die op de 7e november is ontstaan. En uit deze vergelijking van de voorafgegene dictatuur van het proletariaat met de huidige kunnen wij terstond zien, welk een reusachtige stap voorwaarts de internationale arbeidersbeweging heeft gedaan en in welk oneindig gunstiger situatie zich de Sowjet-macht in Rusland bevindt, ondanks de door oorlog en verwoesting geweldig ingewikkelder geworden verhoudingen.

De Parijse arbeiders, die zich twee maanden en tien dagen lang staande hielden, — die voor de eerste maal

de Commune, de kienvorm der Sowjetmacht schiepen, werden door de Franse kadetten, mensjewiki, rechtse sociaal-revolutionairen en Kaledin-mensen¹ neergeschoten.

Ongekend zware offers moesten de Franse arbeiders brengen voor deze eerste proeve van een arbeidersregering, waarvan de doeleinden en principes voor de overgrote meerderheid der Franse boeren een gesloten boek bleven.

Wij bevinden ons in veel gunstiger verhoudingen, omdat de Russische soldaten, arbeiders en boeren in staat waren een apparaat te scheppen, dat de ganse wereld over de vormen van hun strijd heeft ingelicht, nl. de Sowjet-regering. Dit vooral is het onderscheid tussen de situatie der Russische arbeiders en boeren, en de macht van het Parijse proletariaat. De Parijse proletariërs hadden geen apparaat, het land begreep hen niet; wij daarentegen steunden onmiddellijk op de Sowjetmacht en hebben er daarom nooit aan getwijfeld dat deze de sympathie en de warmste, meest toegewijde ondersteuning der geweldige meerderheid van het volk geniet en deswege onoverwinnelijk is...

¹ Kaledin was een tsaristisch generaal, die eind 1917 een contra-revolutionaire opstand tegen de Sowjet-macht aanvoerde. — *Red.*

**UIT HET BOEK:
DE PROLETARISCHE REVOLUTIE EN DE RENEGAAT
KAUTSKY**

**HOE MARX DOOR KAUTSKY TOT EEN DOODGEWOON
LIBERAAL GEMAAKT WERD**

Het voornaamste vraagstuk, dat Kautsky in zijn brochure behandelt, is dat van de fundamentele inhoud van de proletarische revolutie, namelijk van de dictatuur van het proletariaat. Dit vraagstuk heeft de grootste betekenis voor alle landen, vooral voor de vooraanstaande landen, in het bijzonder voor de oorlogvoerende landen enwel speciaal in de huidige tijd. Alen kan zonder te overdrijven zeggen, dat dit het voornaamste vraagstuk van de gehele proletarische klassenstrijd is. Derhalve moeten wij er ons aandachtig mede bezig houden.

Kautsky stelt het vraagstuk aldus:

„De tegenstrijdigheid van de beide socialistische richtingen” (d.w.z. van de bolsjewiki en de niet-bolsje- wiki)... „is de tegenstrijdigheid van twee principieel verschillende methoden: de *democratische* en de *dictatoriale*”. (blz. 3.)

Wij merken in het voorbijgaan op, dat als Kautsky de niet-bolsjewiki in Rusland, d.w.z. de mensjewiki en de sociaal-revolutionairen, socialisten noemt, hij zich laat leiden door hun *benamingen* d.w.z. door een woord en dus niet door de *werkelijke plaats*, die zij in de strijd

van het proletariaat tegen de bourgeoisie innemen. Een schitterende opvatting en toepassing van het Marxisme! Maar daarover hieronder nader.

Thans moeten wij ons met het belangrijkste bezighouden: met Kautsky's grote ontdekking van de „fundamentele tegenstrijdigheid” van de „democratische en de dictatoriale methode”. Dat is de kern van het vraagstuk. Daar gaat het om in de brochure van Kautsky. En dit is zulk een monsterachtige theoretische warboel, zulk een volledig verloochenen van het Marxisme, dat Kautsky, men moet het erkennen, Bernstein verre heeft overtroffen.

Het vraagstuk van de dictatuur van het proletariaat is het vraagstuk van de verhouding van de proletarische staat tot de burgerlijke staat, van de proletarische democratie tot de burgerlijke democratie. Dat schijnt glashelder. Mia-ar Kautsky, precies als de een of andere leraar aan een gymnasium, die bij het herkauwen van zijn geschiedenisboekjes is uitgedroogd, keert koppig de twintigste eeuw de rug toe en wendt zich tot de achttiende eeuw en voor de honderdste keer — 't is ongelooflijk vervelend — kauwt en herkauwt hij in een hele reeks van paragrafen de oude praatjes over de verhouding van de burgerlijke democratie tot het absolutisme en de Middeleeuwen!

Waarlijk, net alsof hij in zijn slaap op een stuk lindebast kauwt!

Dit betekent immers, dat hij totaal niet begrijpt, waarover het gaat. Kautsky's krampachtige pogingen om de zaak zo voor te stellen, alsof er mensen zouden zijn, die „verachting voor de democratie” (blz. 11) prediken enz., verwekken immers alleen maar een glimlach. Met zulke holle praatjes moet Kautsky de zaak verdoezelen en verwarren, want hij stelt de kwestie als een liberaal, over de democratie in het algemeen en niet over de *burgerlijke* democratie; hij ontwijkt zelfs dit precieze klasse

begrip en praat zorgvuldig over de „voor-socialistische” democratie. Onze politieke tinnegieter heeft bijna een derde gedeelte van zijn brochure, twintig bladzijden van de drieënzestig, gevuld met leuterpraat die zeer aangenaam is voor de bourgeoisie, omdat ze gelijk staat aan het opsmukken van de burgerlijke democratie en het vraagstuk van de proletarische revolutie verdoezelt.

Maar de titel van Kautsky’s brochure luidt toch maar: „De dictatuur van het proletariaat”. Het is algemeen bekend, dat deze juist de *kern* vormt van de leer van Marx. En Kautsky *moest*, na al het gepraaiat langs het onderwerp heen, de woorden van Marx over de dictatuur van het proletariaat aanhalen.

Hoe de „Marxist” Kautsky dit gedaan heeft, dat is al je reinste komedie! Men hore:

„Deze opvatting” (die Kautsky tot een verachting van de democratie verklaart) „steunt op één woord van Karl Marx”, zo lezen wij letterlijk op blz. 20. En op blz. 60 wordt dit zelfs in deze vorm herhaald: „Toen herinnerde men” (de bolsjewiki) „zich te rech- tertijd het woordje” (het staat er zo letterlijk: „des Wörtchens”!) „over de dictatuur van het proletariaat, dat Marx eens, in 1875, in een brief had gebruikt”.

Ziehier, dit „woordje” van Marx:

„Tussen de kapitalistische en de communistische maatschappij ligt de periode van de revolutionaire verandering van de éne in de andere. Daarmede valt ook ’n politieke overgangperiode samen, waarin de staat niets anders kan zijn, dan de revolutionaire dictatuur van het proletariaat”.

Ten eerste: deze beroemde uitspraak van Marx, die de samenvatting is van zijn gehele revolutionaire leer, „een enkel woord”, of zelfs „een woordje” te noemen, betekent het Marxisme honen, het ten volle verloochenen.

Men mag niet vergeten, dat Kautsky Marx haast uit z'n hoofd kent en dat hij, naar heel zijn geschrift te oordelen, in zijn bureau of in zijn hoofd een reeks van houten laatjes heeft, waarin hij alle geschriften van Marx op de meest accurate en voor het citeren gemakkelijke wijze heeft gerangschikt. Kautsky *moet wel weten*, dat èn Marx èn Engels, zowel in hun brieven als in hun gedrukte werken, *vele malen* over de dictatuur van het proletariaat hebben gesproken, zowel voor als speciaal na de Commune. Kautsky moet wel weten, dat de formule „dictatuur van het proletariaat” niets anders is dan de meer historisch-concrete en wetenschappelijk- nauwkeurige omschrijving van de taak van het proletariaat: de burgerlijke staatsmachine te „verbrijzelen” waarover zowel Marx als Engels, van 1852 tot 1891, dus *gedurende veertig jaren* spraken, waarbij zij rekening hielden met de ervaring van de revolutie van 1848 en nog meer met die van de revolutie van 1871.

Hoe is deze monsterachtige verdraaiing van het Marxisme door de Marxistische schriftgeleerde Kautsky, te verklaren? Wat betreft de filosofische grondslagen van dit verschijnsel is deze verdraaiing een vervangen van de dialectiek door eclectisme en sofistiek. Kautsky is een grootmeester in dergelijke vervalsingen. Stelt men zich op praktisch-politiek standpunt, dan komt het neer op het bewijzen van lakeiendiensten aan de opportunisten, d.w.z. in laatste instantie aan de bourgeoisie. Sedert het begin van de oorlog is Kautsky op die weg steeds sneller voortgeschreden, zodat hij een virtuoos is geworden in de kunst, Marxist in woorden en lakei van de bourgeoisie metterdaad te zijn.

Daarvan overtuigt men zich nog sterker, wanneer men zijn aandacht vestigt op de merkwaardige „uitlegging” die Kautsky aan „het woordje” van Marx over de dictatuur van het proletariaat geeft. Men hore:

„Marx heeft helaas nagelaten nader aan te geven, hoe hij zich deze dictatuur voorstelt. . .” (Dit is een door-en-door leugenachtige renegatenfrase, want Marx en Engels hebben juist een reeks van de meest nauwkeurige aanwijzingen gegeven, die onze Marxistische schriftgeleerde Kautsky, opzettelijk uit de weg gaat). . Letterlijk betekent het woord de opheffing van de democratie. Alaar zeker, letterlijk genomen, betekent het ook de alleenheerschappij van een enkeling die door generlei wetten is gebonden. Een alleenheerschappij, die zich van een despotisme hierin onderscheidt, dat zij niet als een bestendige staatsinstelling, maar als een voorbijgaande noodmaatregel is gedacht.

De uitdrukking „dictatuur van het proletariaat” d.w.z. de dictatuur niet van een enkeling, maar van een klasse, sluit reeds uit, dat Marx hierbij aan een dictatuur in de letterlijke zin van het woord heeft gedacht.

Hij sprak hier niet over een *regeringsvorm*, maar over een *toestand*, die noodzakelijkerwijze overal moet ontstaan, waar het proletariaat de politieke macht heeft veroverd. Dat hij hier geen *regeringsvorm* op het oog had, wordt reeds bewezen door zijn overtuiging dat de overgang zich in Engeland en Amerika langs vreedzame, dus langs democratische weg zou kunnen voltrekken” (blz. 20).

Wij hebben deze gehele redenering met opzet volledig aangehaald, opdat de lezer duidelijk zal kunnen zien, volgens welke methoden de „theoreticus” Kautsky opereert.

Kautsky wenste het vraagstuk aldus aan te vatten, dat hij met de definitie van het „*woord*” dictatuur kon beginnen.

Uitstekend. Het is ieders goed recht, een vraagstuk

De beulen uit Versailles zoeken kruit aan de handen van hun gevangenen.

De vlag van het 67e Commune-bataljon

aan te vatten, zoals hij dit zelf verkiest. Men moet echter onderscheid maken tussen een ernstige en eerlijke, en een oneerlijke manier dit te doen. Wie het bij deze manier, het vraagstuk aan te vatten, ernstig meende, had *zijn eigen definitie* van het „woord” moeten geven. Dan zou de kwestie duidelijk en open gesteld zijn. Kautsky doet dit niet. „Letterlijk — schrijft hij — betekent het woord dictatuur de opheffing van de democratie”.

Dit is ten eerste geen definitie. Indien Kautsky het geven van een definitie van het begrip dictatuur wilde ontwijken, waartoe was het dan nodig, het vraagstuk op deze manier aan te vatten?

Ten tweede is dit klaarblijkelijk onjuist. Een liberaal spreekt natuurlijkerwijze over „democratie” in het algemeen. Maar een Marxist zal nooit vergeten de vraag te stellen: „Voor welke klasse?” Iedereen weet bv., en de „historicus” Kautsky weet dit eveneens, dat de opstanden, of zelfs de sterke gisting onder de slaven in de oudheid onmiddellijk het wezen van de antieke staat als de *dictatuur der slavenhouders* aan het licht brachten. Heeft deze dictatuur de democratie *onder de slavenhouders*, voor hen zelf, vernietigd? Iedereen weet, dat dit niet het geval was.

De „Marxist” Kautsky heeft monsterachtige nonsens gezegd en onwaarheid gesproken, want hij heeft de klassenstrijd „vergeten”...

Om van Kautsky's liberale en leugenachtige bewering een Marxistische en waarachtige stelling te maken, moet men zeggen: een dictatuur behoeft niet noodzakelijk de vernietiging van de democratie te betekenen voor de klasse die de dictatuur over de andere klasse uitoefent, maar zij betekent noodzakelijk de vernietiging (of een zeer aanmerkelijke beperking, wat ook een vorm van vernietiging is) van de democratie voor die

klasse over of tegen wie de dictatuur wordt uitgeoefend:

Maar hoe juist deze stelling ook is, toch geeft zij geen definitie van het begrip dictatuur. Laat ons de volgende zin van Kautsky nader beschouwen:

„...maar zeker, dit woord, letterlijk genomen, betekent ook de alleenheerschappij van een enkeling die aan generlei wetten is gebonden. ..”

Als een blinde jonge hond die toevallig met zijn neus nu naar de éne, dan naar de andere kant tast, is Kautsky hier toevallig op *een* juiste gedachte gestoten (namelijk, dat de dictatuur een macht is, die door generlei wetten wordt gebonden); maar een definitie van de dictatuur *heeft hij toch niet gegeven* en bovendien heeft hij de klaarblijkelijk historische onwaarheid verkondigd, alsof de dictatuur de macht van de enkeling zou betekenen. Dit is niet eens grammaticaal juist, want een dictatuur uitoefenen kan zowel een groepje mensen als een oligarchie, een klasse enz.

Verder wijst Kautsky op het onderscheid tussen dictatuur en despotisme, maar hoewel zijn bewering klaarblijkelijk onjuist is, zullen wij er niet bij blijven stilstaan, omdat dit met het ons interesserende vraagstuk in het geheel niets heeft te maken. De voorliefde van Kautsky om zich van de twintigste eeuw naar de achttiende, en van de achttiende eeuw naar de oudheid te wenden, is bekend en wij hopen dat het Duitse proletariaat, wanneer het de dictatuur heeft veroverd, met die voorliefde rekening zal houden, en Kautsky, laten we zeggen, tot leraar in de oude geschiedenis aan een gymnasium zal benoemen. De definitie van de dictatuur van het proletariaat uit de weg te gaan door praatjes te verkopen over het despotisme, dat is of de uiterste domheid, of het werk van een buitengewoon onhandige bedrieger.

Als resultaat verkrijgen wij, dat Kautsky die op zich nam over de dictatuur te spreken, vele klaarblijkelijke onwaarheden heeft gezegd, maar geen enkele definitie heeft gegeven! Hij had, zonder zich op zijn verstandelijke vermogens te verlaten, zijn toevlucht kunnen nemen tot zijn geheugen en uit de „vakjes van zijn latafel” alle gevallen, waarin Marx over de dictatuur spreekt, te voorschijn kunnen halen. Dan zou hij ongetwijfeld, de volgende of een daarmee in wezen overeenkomende definitie hebben verkregen:

De dictatuur is een macht, die rechtstreeks steunt op geweld en aan generlei wetten is gebonden.

De revolutionaire dictatuur van het proletariaat is een macht, veroverd door en steunende op het geweld van het proletariaat tegenover de bourgeoisie, een macht, aan geen enkele wet gebonden.

En ziehier, deze eenvoudige waarheid, een waarheid, klaar als de dag voor iedere klassebewuste arbeider (voor een vertegenwoordiger van de massa en niet voor die bovenste laag van door de bourgeoisie omgekocht kleinburgerlijk gespuis, die gevormd wordt door de sociaal-imperialisten aller landen), deze voor iedere vertegenwoordiger van de uitgebuite, voor haar bevrijding strijdende klasse voor de hand liggende, voor iedere Marxist onbetwistbare waarheid moet de zeer geleerde heer Kautsky „met geweld worden ontrukkt”. Waaruit is dat te verklaren? Dat is te verklaren uit de lakeiengeest die de leiders van de Tweede Internationale, die verachtelijke sycofanten in dienst van de bourgeoisie zijn geworden, heeft doortrokken.

Eerst pleegde Kautsky een vervalsing door de baarlijke onzin te verkondigen, dat de letterlijke betekenis van het woord dictatuur de dictatuur van een enkeling zou zijn en daarna verklaart hij — op grond van deze vervalsing! — dat dus het woord over de dictatuur van de klasse bij Marx *niet* letterlijk moet worden opgevat,

(inaar zodanig, dat de dictatuur niet de toepassing van revolutionair geweld betekent, maar de „vreedzame verovering van de meerderheid onder de burgerlijke” (let daar vooral op!) democratie.

Men moet, ziet u, onderscheid maken tussen „toestand” en „regeringsvorm”. Een wonderlijk diepzinnig onderscheid, volkomen gelijkend op het onderscheid, dat wij zouden kunnen maken tussen de „toestand” van domheid van een mens, die onverstandig redeneert en de „vorm” van zijn domheid!

Kautsky *moet* de dictatuur als een „toestand van heerschappij” uitleggen (dit is de uitdrukking, die bij hem op de volgende bladzijde, de 21e, letterlijk is te vinden), want dan *verdwijnt het revolutionaire geweld, verdwijnt de gewelddadige revolutie*. De „toestand van heerschappij” is de toestand, waarin iedere meerderheid onder de... „democratie” verkeert. Met behulp van zo’n listige goocheltoer *verdwijnt* dan gelukkig de *revolutie*.

Maar het schelmstuk is al te grof; het kan Kautsky niet redden. Dat de dictatuur de „toestand” van het voor de renegaten zo onaangename *revolutionaire geweld* van een klasse tegen de andere veronderstelt en betekent — dat „loopt maar al te zeer in het oog”. De onzinnigheid van het onderscheid tussen „toestand” en „regeringsvorm” ligt voor de hand. Hier over een regeringsvorm te spreken is dubbel en dwars een domheid, want ieder kind weet, dat monarchie en republiek verschillende regeringsvormen zijn. De heer Kautsky moet men aantonen, dat deze *beide* regeringsvormen, zoals ook alle tussenliggende „regeringsvormen” onder het kapitalisme, slechts variëteiten zijn van *de burgerlijke staat*, d.w.z. van de *dictatuur van de bourgeoisie*.

Over regeringsvormen te spreken, is tenslotte niet alleen een domme, maar ook een plumpe vervalsing

van Marx die hiér zonneklaar over de vorm of het type van de *staat*, en niet over de regeringsvorm spreekt.

De proletarische revolutie is niet mogelijk zonder geweldadige vernietiging van de burgerlijke staatsmachine en haar vervanging door een *nieuwe* die, naar de woorden van Engels „al niet meer een staat is in de eigenlijke zin van het woord”.

Kautsky moet dit alles verdoezelen en vervalsen — dat eist zijn positie als renegaat. En let nu op, tot welke jammerlijke uitvluchten hij zijn toevlucht neemt.

Eerste uitvlucht:

„Dat hij (Marx) hier niet een regeringsvorm op het oog had, wordt reeds bewezen door zijn overtuiging dat de overgang zich in Engeland en Amerika langs vreedzame, dus langs democratische weg zou kunnen voltrekken..

De *regeringsvorm* doet hier absoluut niets ter zake, want er bestaan monarchieën, die voor de burgerlijke *staat* niet typerend zijn, die zich bv. kenmerken door het ontbreken van militarisme en er bestaan republieken, die in dit opzicht volkomen typerend zijn, bv. met militarisme en bureaucratie. Dit is een algemeen bekend historisch en politiek feit en het zal Kautsky niet gelukken, het te vervalsen.

Indien Kautsky ernstig en eerlijk had willen oordelen, dan had hij zich moeten afvragen: bestaan er historische wetten, die betrekking hebben op de revolutie en die geen uitzonderingen kennen? Het antwoord zou luiden: neen, zulke wetten bestaan er niet. Zulke wetten hebben slechts het typerende op het oog, datgene wat Marx eens „het ideale” in de zin van een gemiddeld, normaal en typisch kapitalisme genoemd heeft.

Verder: was er in de jaren '70 iets, dat Engeland en Amerika *in dit opzicht* een uitzondering deed zijn? Het

is aan een ieder die ook maar enigszins met de eisen van de wetenschap op het gebied van de historische vraagstukken vertrouwd is, duidelijk, dat deze vraag moet worden gesteld. Deze vraag niet te stellen, betekent de wetenschap vervalsen en met sofismen jongleren. Maar als men deze vraag stelt, dan kan het antwoord niet twijfelachtig zijn: de revolutionaire dictatuur van het proletariaat is *geweld* tegen de bourgeoisie; de noodzakelijkheid van dit geweld nu wordt, zoals Marx en Engels uitvoerig en herhaaldelijk (speciaal in „De burgeroorlog in Frankrijk” en in het Voorwoord daarbij) hebben uiteengezet, in het *bizonder* verwekt, doordat er *militarisme en bureaucratie* bestaan. Juist in de jaren '70 van de negentiende eeuw, toen Marx deze opmerking maakte, *bestonden* deze instellingen *niet* in Engeland en in Amerika. (Maar thans *bestaan ze* zowel in Engeland als in Amerika).

Kautsky moet letterlijk bij iedere stap zakkenrollerskunsten uithalen om zijn renegatendom te verbergen!

En let wel, hoe hij hier bij ongeluk zijn ezelsoren liet zien — hij schreef: „Langs vreedzame, *d.w.z. langs democratische weg*”!!

Bij zijn definitie van de dictatuur heeft Kautsky zijn uiterste best gedaan om voor de lezer het voornaamste kenteken van dit begrip en wel het revolutionaire *geweld*, te verbergen. Maar nu komt de waarheid voor de dag: het gaat om de tegenstelling tussen een *vreedzame* en een *gewelddadige omwenteling*.

Dat is de kwestie. Alle uitvluchten, alle drogredenen, alle schelmachtige falsificaties heeft Kautsky alleen nodig om *zich met woorden van de gewelddadige revolutie aj te maken*, om te verbergen, dat hij haar verloochent en dat hij naar de kant van de *liberale* arbeiderspolitiek is overgegaan, *d.w.z.* naar de kant van de bourgeoisie. Dat is de kwestie!

De „historicus” Kautsky vervalst de geschiedenis zo schaamteloos, dat hij het voornaamste „vergeet”: het voor-monopolistische kapitalisme dat juist in de jaren '70 van de negentiende eeuw zijn hoogtepunt had bereikt, onderscheidde zich krachtens zijn fundamentele *economische* eigenschappen, die in Engeland en Amerika bi- zonder typisch aan het licht traden, door een naar verhouding grotere vredelievendheid en vrijheidsliefde. Maar het imperialisme, d.w.z. het monopolistische kapitalisme dat eerst in de twintigste eeuw tot volle wasdom is gekomen, onderscheidt zich krachtens zijn fundamentele *economische* eigenschappen, allermint door vredelievendheid en vrijheidsliefde maar door uitermate grote en algemene ontwikkeling van het militarisme. Dat „niet op te merken” bij het onderzoek van de vraag, in hoeverre een vreedzame of gewelddadige revolutie typerend of waarschijnlijk is, betekent af te zakken tot het peil van een doodgewone lakei van de bourgeoisie.

Tweede uitvlucht: De Commune van Parijs was de dictatuur van het proletariaat, maar zij was door *algemeen* kiesrecht, zonder dat de bourgeoisie van haar kiesrecht was beroofd, op „*democratische*” wijze gekozen. En Kautsky triomfeert:

„De dictatuur van het proletariaat was voor hem” (Marx) „een toestand die noodzakelijkerwijze uit de zuivere democratie voortkomt, wanneer het proletariaat de meerderheid vormt” (bei überwiegendem Pro- letariat) (blz. 21).

Dit argument van Kautsky is zo grappig, dat men waarlijk een „embarras des richesses” ondervindt (in een moeilijke positie komt omdat de tegenwerpingen voor het grijpen zijn). Ten eerste is het bekend, dat de bloem, de staf, de bovenste lagen van de bourgeoisie uit Parijs naar Versailles waren gevlucht. Te Versailles vertoefde

de „socialist” Louis Blanc, hetgeen terloops gezegd, een bevestiging is van de leugenachtigheid van Kautsky's bewering, alsof „alle richtingen” van het socialisme aan de Commune zouden hebben deelgenomen. Is het niet belachelijk, de scheiding van de burgers van Parijs in twee tegen elkaar strijdende kampen, waarvan er één de gehele militante en politiek actieve bourgeoisie omvatte, voor te stellen als „zuivere democratie” met „algemeen kiesrecht”?

Ten tweede, de Commune streed tegen Versailles, als de arbeidersregering van *Frankrijk* tegen de burgerlijke regering. Wat heeft 'hier nu de „zuivere democratie” en het „algemeen kiesrecht” mede te maken, als Parijs het lot van Frankrijk besliste? Ging Marx soms uit van de beginselen en de praktijk van de „zuivere democratie” toen hij meende, dat de Commune een fout had gemaakt, door de aan geheel Frankrijk behorende Franse Bank niet in bezit te nemen?

Men ziet inderdaad dat Kautsky in een land schrijft, waar het de mensen bij politieverordening verboden is „gemeenschappelijk” te lachen; anders had men hem allang dood gelachen.

Ten derde. Ik veroorloof mij in alle eerbied de heer Kautsky die de werken van Marx en Engels uit het hoofd kent, aan de volgende beoordeling van de Commune door Engels, van het standpunt van de.. . „zuivere democratie”, te herinneren:

„Hebben deze heren” (de anti-autoritairen) „wel ooit een revolutie gezien? Een revolutie is zeker de meest autoritaire zaak, die maar mogelijk is, een daad, waardoor een deel van de bevolking zijn wil aan het andere deel opdringt met geweren, bajonetten en kanonnen, — alles zeer autoritaire middelen; en de partij die de overwinning heeft behaald, moet haar heerschappij handhaven door de schrik die haar wa

penen de reactionairen inboezemen. En indien de Commune van Parijs zich niet had bediend van de autoriteit van het gewapende volk tegen de bourgeoisie, zou zij zich dan langer dan een dag hebben gehandhaafd? Kunnen wij haar niet, omgekeerd, verwijten, dat zij zich te weinig van deze autoriteit heeft bediend?"

Daar hebt ge nu de „zuivere democratie"! Wat zou Engels de draak hebben gestoken met de platte kleinburger, de „sociaal-democraat" (in de Franse betekenis van de jaren '40, of in de algemeen-Europese betekenis van de jaren 1914 tot 1918), die het ook maar in zijn hoofd zou hebben gekregen, te spreken over „zuivere democratie" als zodanig, binnen een in klassen verdeelde maatschappij!

Maar genoeg. Het is onmogelijk alle dwaasheden, waartoe Kautsky komt, stuk voor stuk op te sommen, want elke zin bij hem toont een bodemloze afgrond van renegatendom.

Marx en Engels hebben zeer nauwgezet de Commune van Parijs geanalyseerd; zij hebben aangetoond, dat het haar verdienste is geweest te pogen, de „bestaande staatsmachine" *stuk te slaan, te verbrijzelen*. Marx en Engels achtten deze gevolgtrekking zo belangrijk, dat zij in 1872 *alleen*, deze verbetering aanbrachten in het (gedeeltelijk) „verouderde" program van het „Communistisch Manifest". Marx en Engels hebben aangetoond, dat de Commune het leger en de ambtenarij uit de weg ruimde, het *parlementarisme* vernietigde en de „parasitaire uitwas, de staat", vernielde enz., maar de hoogwijze Kautsky trekt zijn slaapmuts over de oren en herhaalt datgene, wat de liberale professoren duizendmaal hebben verteld, nl. het sprookje van de „zuivere democratie".

Niet voor niets heeft Rosa Luxemburg op 4 augustus

1914 gezegd, dat de Duitse sociaal-deinocratie thans een *stinkend lijk* is.

Derde uitvlucht:

„Wanneer wij de dictatuur als regeringsvorm op het oog hebben, kunnen wij niet spreken over de dictatuur van een klasse. Want een klasse kan, zoals wij reeds opmerkten, alleen heersen, niet „regeren”. ... Regeren kunnen alleen „organisaties” of „partijen”.

Ge sticht een heilloze verwarring, mijnheer de „verwarringsraad”!¹ De dictatuur is geen „regeringsvorm”, dat is belachelijke onzin. En Marx spreekt niet over een regeringsvorm, maar over de vorm of het type van de *staat*. Dat is volstrekt niet hetzelfde, volstrekt niet! liet is ook volkomen onjuist, dat een *klasse* niet zou kunnen regeren, dergelijke onzin kon alleen een „parlementair cretin”- zeggen, die buiten het burgerlijk parlement niets ziet en buiten de „regerende partijen” niets opmerkt. Ieder willekeurig Europees land zal Kautsky voorbeelden van de regering door de heersende *klasse* kunnen tonen, bv. de regering van de landheren in de Middeleeuwen, ondanks hun gebrekkige georganiseerdheid.

Conclusie: Kautsky heeft het begrip van de dictatuur van het proletariaat op de meest ongehoorde manier verminkt, en van Marx een doodgewoon liberaal gemaakt; d.w.z. hij is zelf afgezakt tot het peil van een liberaal die banale praatjes over de „zuivere democratie” verkoopt, de klasse-inhoud van de *burgerlijke democra*-^{1 2}

¹ Lenin maakt hier een toespeling op het feit, dat Kautsky na de Duitse revolutie van 1918 door de sociaal-democratische regering tot „staatsraad” werd benoemd. — *Red.* —

² zwakzinnige, idioot. — *Red.*

tie opsmukt en versluiert, en boven alles een heilloze vrees koestert voor *revolutionair geweld* van de kant van de onderdrukte klasse. Toen Kautsky het begrip van de „revolutionaire dictatuur van het proletariaat” zo „uitlegde”, dat het revolutionaire geweld van de uitgebuite klasse tegen de uitbuiters verdween, heeft hij het geweldrecord van de liberale Marx-vervalsingen geslagen. De renegaat Bernstein is maar een schoothondje vergeleken bij de renegaat Kautsky.

oktober—november 1918

UIT DE „BRIEF AAN DE ARBEIDERS VAN EUROPA EN AMERIKA”¹

.. . De „Sowjet-macht” is de tweede wereld-historische stap, de tweede wereld-historische ontwikkelingsfase van de dictatuur van het proletariaat. De eerste stap was de Parijse Commune. De geniale analyse van de inhoud en de betekenis dezer Commune, die Marx in zijn „Burgeroorlog in Frankrijk” leverde, heeft bewezen, dat de Commune een *nieuw staatslype, de proletarische staat*, heeft geschapen. Iedere staat, ook de democratische republiek, is niets anders dan een machine ter onderdrukking van de éne klasse door de andere. De proletarische staat is een machine ter onderdrukking van de bourgeoisie door het proletariaat, en zulk een onderdrukking is noodzakelijk tengevolge van de woedende, wanhopige en voor niets terugdeinzende tegenstand, die de grootgrondbezitters en de kapitalisten, de ganse bourgeoisie en al haar helpers, alle uitbuiters bieden, wanneer de onteigening der onteigenaars begint. ..

21 januari 1919

¹ Deze brief werd op 24 januari 1919 in de „Prawda” gepubliceerd. Hij hield zich in hoofdzaak bezig met de revolutie in Duitsland en Oostenrijk.

— Red.

OVER DE BURGERLIJKE DEMOCRATIE EN DE DICTATUUR VAN HET PROLETARIAAT

(uit de stellingen en liet verslag op het I congres van
de Comintern, 4 maart 1919)

5. De Parijse Commune, gevierd door hen die als socialisten willen gelden en die weten, dat de arbeidersmassa's grote en oprechte sympathie voor haar koesteren, toonde bijzonder duidelijk de historische begrenzing en de beperkte waarde van het burgerlijke parlementarisme en de burgerlijke democratie die in vergelijking tot de Middeleeuwen natuurlijk vooruitstrevende instellingen waren, maar in de tijd der proletarische revolutie onvermijdelijk fundamentele veranderingen vereisen. Juist Marx, die bijzonder waarde hechtte aan de Parijse Commune, heeft in zijn analyse het uitbuiters- karakter aangetoond van de burgerlijke democratie en het burgerlijke parlementarisme, die aan de onderdrukte klasse het recht verlenen om éénmaal in de loop van vele jaren te beslissen, welke afgevaardigde der bezittende klasse in het parlement het volk zal vertegenwoordigen en vertrappen (verund zertreten). Juist thans, nu de beweging der Sowjets, die de gehele wereld omvat, voor aller ogen de zaak van de Commune voortzet, vergeten de verraders van het socialisme de praktische ervaring en de concrete lessen der Parijse Commune en herhalen de oude burgerlijke rommel over de „democratie in het algemeen”. De Commune was geen parlementaire instelling.

6. De betekenis der Commune bestaat verder in haar poging het burgerlijk staatsapparaat, het ambtenaren-, gerechts-, oorlogs- en politieapparaat stuk te slaan, grondig te vernielen en het te vervangen door een zichzelf besturende organisatie der arbeiders, die de scheiding tussen de wetgevende en de uitvoerende macht niet kende. Alle burgerlijk-democratische republieken van onze tijd, met inbegrip van de Duitse die door de verraders van het socialisme, de waarheid ten hoon. „proletarisch” wordt genoemd, houden dit burgerlijk staatsapparaat aan. Dit bewijst nogmaals helder en klaar, dat het geschreeuw over de verdediging van de „democratie in het algemeen” niets anders inhoudt dan de verdediging der bourgeoisie en haar uitbuitersvoorrechten.

19. Alleen het Sowjet-staatsstelsel is bij machte het oude burgerlijke beambten- en gerechts-apparaat — dat onder het kapitalisme zelfs in de meest democratische republieken bewaard bleef en moest blijven, en dat de grootste hinderpaal is voor de democratisering van het leven der arbeiders en werkers — onmiddellijk te breken en grondig te vernietigen. De Parijse Commune deed in de wereldgeschiedenis de eerste stap in deze richting, en de Sowjet-macht de tweede.

INHOUD

Voorwoord bij de Russische vertaling van K. Marx' brieven aan L. Kugelmann.....	5
De lessen van de Commune.....	17
Ter herinnering aan de Commune.....	22
Over de dubbele macht	29
Uit: de Taak van het proletariaat in onze revolutie	33
Uit: Staat en revolutie	36
Uit: Het verslag over de verrichtingen van de Raad der Volkscommissarissen aan het Al-Russische Sowjet-Congres 24 (11) januari 1918	106
Uit het boek: De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky	108
Uit: de „Brief aan de arbeiders van Europa en Amerika”	124
Over de burgerlijke democratie en de dictatuur van het proletariaat ...	125

Waarde Lezer!

De uitgeverij voor literatuur in vreemde talen zou het zeer op prijs stellen wanneer U Uw oordeel over de vertaling, de verzorging en de technische uitvoering van dit boek, alsook Uw verdere wensen en aanmerkingen zoudt willen mededelen.

Ons adres is: Zoebowski-Boulevard 21
Moskou. USSR

